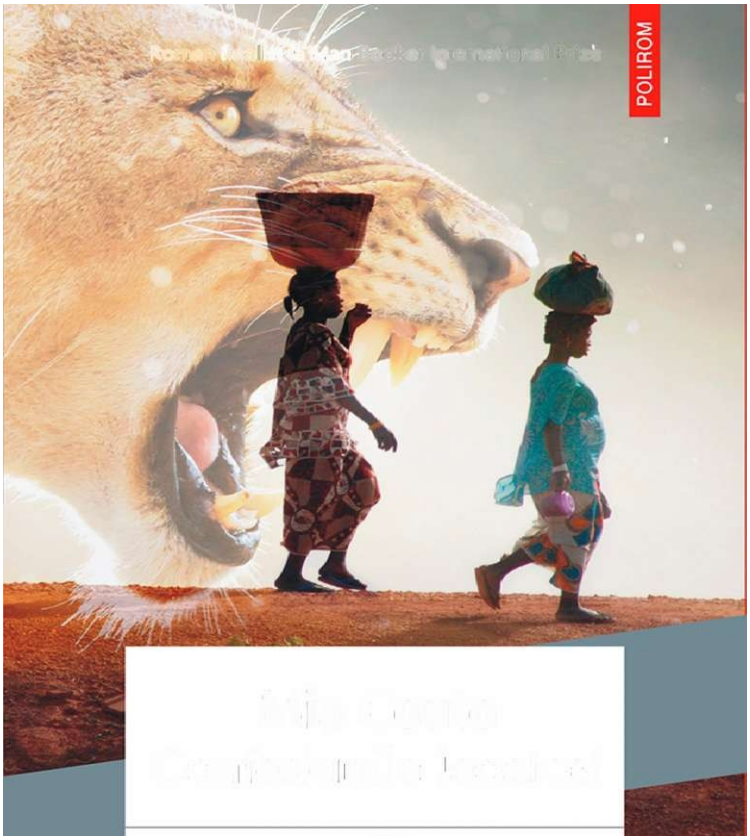
POLIROM

Roman finalist la Man Booker International Prize

Mia Couto

Confesiunile leoaicei

BIBLIOTECA^ JZ.POLIRO

MMia Couto

Confesiunile leoaicei

Traducere din limba portugheză de Simina Popa

POLIROM 201

7Mia Couto, *A Confissäo da Leoa* Copyright© Mia Couto, 2012 Published by arrangement with Literarische Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e. K., Frankfurt am Main, Germany All rights reserved ©2017 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro Editura POLIROM Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506 Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O.P. 53
ISBN ePub: 978-973-46-7050-5 ISBN PDF: 978-973-46-7051-2 ISBN print: 978-973-46-6875-5
Coperta: Carmen Parii Pe copertă: ©tiziano casalta/Alamy Stock Photo, © JohanSwanepoel/Depositphotos.com (colaj)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau

comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

.Lectura eco - un supererou al lumii moderne! Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Librîs

■ ro

Respect pentru oameni şi c3rţ:
¡Poet, eseist şi romancier, MIA COUTO (Antonio Emilio Leite Couto, născut în 1955, în Beira, Mozambic) este unul dintre cei mai cunoscuţi autori de limbă portugheză, cărţile sale fiind traduse şi publicate în douăzeci şi patru de ţări. A urmat studii de medicină şi biologie. A fost jurnalist şi director al Agenţiei de Informaţii din Mozambic, apoi al revistei *Tempo,* iar în prezent este biolog şi scriitor. în 1999 i-a fost decernat premiul portughez Vergilio Ferreira pentru opera sa, deja consistentă la acel moment, iar în 2007, Premiul Uniunii Latine pentru Literaturi Romanice. în acelaşi an,

Mia Couto a fost distins cu Premiul Passo Fundo Zaffari e Bourbon pentru Literatură pentru romanul său O *Outro Pé da Sereia.* Romanul *Jerusalém* a fost considerat de un juriu al postului de radio France Culture şi al revistei *Télérama* una dintre cele mai bune douăzeci de cărţi de ficţiune ale sezonului literar francez. în anul 2011, a cîştigat prestigiosul Premiu Eduardo Lourenço, acordat pentru contribuţia substanţială adusă dezvoltării limbii portugheze, iar în 2013 a primit Premiul Camões. în 2014 i-a fost decernat Neustadt International Prize for Literature, unul dintre cele mai importante premii literare din lume, acordat o dată la doi ani şi considerat „Nobelul american". în multe dintre scrierile sale, Mia Couto încearcă să recreeze limba portugheză prin introducerea vocabularului regional din Mozambic

şi a unor construcţii specifice, dînd astfel naştere unui nou model în literatura africană.

Notă lămuritoare

în 2008 firma pentru care lucrez a trimis pe teren cincisprezece tineri în calitate de agenţi de mediu pe durata deschiderii lucrărilor de prospecţiune seismică din Cabo Delgado, în nordul Mozambicului. în aceeaşi perioadă şi în aceeaşi regiune au început să apară atacuri ale leilor asupra oamenilor. în câteva săptămâni atacurile fatale numărau mai mult de zece cazuri. Numărul a crescut până la douăzeci în aproximativ patru luni.

Tinerii noştri colegi lucrau în junglă, unde dormeau în corturi de campanie şi se deplasau de la un sat la altul pe jos. Erau o ţintă uşoară pentru feline. Trebuiau trimişi de urgenţă vânători care să le asigure protecţia. O urgenţă care se adăuga,

firește, nevoii de a proteja oamenii din regiune. Am sugerat companiei petroliere să-şi asume responsabilitatea pentru soluţionarea definitivă a acestei ameninţări: lichidarea leilor devoratori de oameni. Au fost angajaţi doi vânători experimentaţi, care s-au deplasat din Maputo până la Vila de Palma, aşezarea cu cele mai multe atacuri. La rândul lor, cei doi au recrutat vânători locali din sat, care să se alăture operaţiunii. între timp, numărul persoanelor ucise ajunsese la douăzeci şi şase.

Vânătorii au avut de suportat două luni de frustrare şi groază, răspunzând zilnic cererilor de ajutor până să reuşească să omoare leii ucigaşi. Dar acestea nu au fost singurele greutăţi pe care le-au întâmpinat. Li se dădea întruna de înţeles că adevăraţii vinovaţi erau locuitori ai lumii nevăzute, acolo

unde puşca şi glonţul îşi pierd orice putere. Puţin câte puţin, vânătorii au înţeles că misterele pe care le aveau de înfruntat erau doar simptomele unor conflicte sociale ce depăşeau cu mult posibilitatea lor de a răspunde.

Am trăit toată situaţia foarte de aproape. Vizitele dese în locul în care se derula această dramă mi-au inspirat povestea pe care o relatez aici, bazată pe fapte şi personaje reale

.Până ce leii nu-şi vor inventa propriile poveşti, vânătorii vor fi de fiecare dată eroii istorisirilor de vânătoare.

Proverb african

Versiunea lui Mariamar

(1)

Vestea

Ferice de leul mâncat de om, căci leul se va face om. Dar vai de omul pe care-l mănâncă leul, căci el va deveni leu.

Evanghelia după Tom

aDumnezeu a fost cândva femeie. înainte să se exileze departe de creaţia sa şi pe când încă nu se numea Nungu, actualul Stăpân al Universului era asemenea tuturor mamelor din lume. Pe vremea aceea, vorbeam aceeaşi limbă cu mările, pământul şi cerurile. Bunicul meu spune că regatul acela a murit de mult. Dar rămâne, undeva înăuntrul nostru, amintirea acelor vremuri îndepărtate. Supravieţuiesc iluzii şi

certitudini care, în satul nostru, Kulumani, sunt transmise din generaţie în generaţie. Toţi ştim, de exemplu, că cerul încă nu e terminat. Ele, femeile, ţes la vălul infinit de milenii. Când li se rotunjesc pântecele, mai apare un petic de cer. Dar şi invers, când pierd un copil, bucata de firmament se destramă.

Poate din cauza asta mama mea, Hanifa Assulua, nu şi-a luat ochii de la nori cât a ţinut înmormântarea fiicei ei celei mari. Sora mea, Silencia, e ultima victimă a leilor care, de câteva săptămâni, ne torturează satul.

Pentru că a murit desfigurată, i-au aşezat ce i-a mai rămas din corp pe partea stângă, cu capul spre Răsărit şi picioarele îndreptate spre sud. Cât a durat ceremonia, ai fi zis că mama dansează: iar şi iar, s-a aplecat deasupra unui căuş făcut din propriile-i mâini. A stropit pământul din jurul ei cu apă, apoi l-a bătătorit cu amândouă picioarele, la fel cum te legeni atunci când eşti la semănat.

Când ne-am întors de la înmormântare, era prea mult cer în ochii bietei mele mame. Drumul până acasă dura doar câţiva paşi: cimitirul familiei era

aproape de sat. Hanifa s-a oprit puţin la râul
Lideia pentru baia purificatoare, în timp ce eu, în spate, ştergeam urmele care duceau la mormânt.

— *Să vă scuturaţi picioarele, prafului îi place să călătorească.*

Pe pământul sacru din cimitirul nostru apăruse încă o cruce care arăta că eram diferiţi, printre musulmani şi păgâni. Acum ştiu: aşezăm o lespede peste morţi, dar nu din respect. De frică. Ne e teamă să nu se întoarcă. Frica asta, cu timpul, devine mai mare decât dorul.

Toate rudele au respectat obiceiul: drumul de întoarcere a fost altul decât cel pe care o luaseră la dus. Cu toate astea, imaginea vâscoasă nu mi se desprindea din minte: corpul Silenciei dus pe umeri, înfăşurat în pânze albe care se legănau ca nişte aripi frânte.

Din pragul uşii noastre, mama a privit casa ca şi cum ar fi învinuit-o: atât de vie, atât de veche, atât de veşnică. Casa noastră era diferită de celelalte colibe de paie. Era făcută din ciment, cu acoperiş de zinc, avea dormitoare, cameră de zi şi bucătărie interioară. Pe podea se întindeau covoare şi

la ferestre atârnau perdele prăfuite. Şi noi eram diferiţi de ceilalţi locuitori din Kulumani. Mai ales mama mea, Hanifa Assulua, era deosebită, asimilată şi fiică de asimilaţi. La întoarcerea de la înmormântare mă uitam cât era de frumoasă: chiar şi cu părul ras, după rigoarea doliului, chipul ei învingea tristeţea. Pentru o clipă, mă fixă cu privirea, ca şi cum ar fi cântărit cât îi eram de dragă. Mi s-a părut că în privirea aceea era o tandreţe maternă. Dar nu era. Alt sentiment îi desenă cuvintele:

— *Tu nu vei trece niciodată prin durerile unei mame.*

— *Mama, te rog, tocmai mi-am pierdut sora,* am spus eu.

— *Tu nu vei pierde niciodată o fiică. Aşa a vrut Dumnezeu.*

Şi îmi întoarse spatele. După ce se descălţă, intră pe uşă şi se adânci în pat. Poţi să-ţi îngropi o fiică, da. Mai făcuse asta înainte.

Dar nu te întorci niciodată de la o astfel de despărţire. Nimeni nu cere mai multă atenţie unei mame decât un copil mort.

Atunci tatăl meu le ceru jeluitoarelor să se retragă de la noi din curte. Intră în bezna casei şi se aplecă spre nevastă să o întrebe:

— *De ce ţi-ai ras părul? Nu suntem creştini?*

Hanifa ridică din umeri. în acel moment nu era nimic. Plânsetul bocitoarelor se sfârşise şi ea nu ştia ce să facă cu atâta linişte.

— *Şi acum ce-o să facem,* ntwangu?

îi spunea bărbatului ei *ntwangu,* aşa cum făceau toate femeile din Kulumani. Pe bărbat îl chema Genito Serafim Mpepe. Din respect însă, soţia nu i se adresa niciodată pe nume. Eram asimilaţi, e adevărat, dar eram şi prea legaţi de Kulumani. Tot prezentul nostru era făcut din trecut. în clipa

aceea, cuibărindu-se lângă ea, bărbatul îi vorbi cu o gingăşie cu care ea nu era obişnuită, fiecare cuvânt un nor cârpind cerul.

— Ce-o *să facem acum? Păi, acum... acum trăim, femeie.*

— *Eu nu mai ştiu să trăiesc,* ntwangu.

— *Nimeni nu ştie. Dar asta ne cere fata noastră: să trăim.*

— *Nu-mi spune tu ce ne-a cerut fata noastră. N-ai ascultat-o niciodată.*

— *Nu acum! Acum nu, femeie.*

— *N-ai înţeles ce te-am întrebat: ce-o să facem cu*

partea din fata noastră pe care n-am îngropat-o?

— *Nu vreau să vorbesc despre asta. Hai să dormim.*

Ea se ridică, sprijinită într-un cot. Ochii îi păreau spintecaţi, ca ai unui înecat.

— *Dar Silencia noastră...*

— *Taci, femeie! Ai uitat că n-avem voie să-i mai rostim numele?*

— *Trebuie să ştiu: ce părţi din trup i-am îngropat?*

— *Ţi-am zis să taci, femeie.*

Vocea îi tremură ca o frunză: tatăl meu se lupta cu infernuri lăuntrice. Sacul însângerat cu resturile fiicei încă picura în memoria lui. Şi

din nou amintirea imposibil de îngropat se năpusti: ropot de voci şi groază care îl trezise cu o dimineaţă în urmă. Genito Mpepe traversase curtea, presimţind tragedia. Cu câteva clipe înainte auzise leii dând târcoale casei. Dintr-odată, răgete, ţipete şi plânsete se dizolvară în gol, lumea se scufundă bucată cu bucată: nimic nu mai rămăsese în ea. Ca să poţi uita atât de mult, ar trebui să nu fi trăit niciodată.

— *Inima?* întrebă din nou Hanifa.

— *Iar începi? Nu ţi-am zis să taci?*

— Am îngropat inima? Ştii bine ce fac cu inima...

Tata respiră adânc, privi îndelung către îmbrăcămintea ponosită atârnată de grindă. Nu se simţi diferit de-acele haine atârnând fără formă şi fără suflet, în gol. Vocea îi reveni, acum blândă:

— Gândeşte-te aşa, femeie: nu există groapă pentru un copil.

— Nu vreau să ascult, plec.

— Pleci?

— Mă duc să caut ce a mai rămas din fata noastră prin junglă...

— Nu te duci nicăieri. Din casa asta nu ieşi.

— Ba n-o să mă oprească nimeni.

Ar fi plecat de acasă, da, ar fi umblat pe unde nu mai sunt drumuri făcute de om, picioarele i-ar fi sângerat, ochii ar fi fost pârjoliţi de lumina soarelui, dar ar fi găsit ce mai rămăsese din Silencia, fetiţa ei pentru totdeauna. Tăindu-i calea, bărbatul o ameninţă:

— O să te leg cu frânghia, ca pe animale.

— N-ai decât să mă legi. Eu sunt de mult un animal. De mult dormeai cu un animal în pat...

Şi cu asta închise discuţia: Hanifa îşi cuprinse picioarele cu

braţele, ghemuindu-se în tăcere, ca şi cum ar fi vrut să se lase pradă somnului.

— *Te culci pe jos?* întrebă Genito.

Ea îşi întinse trupul pe jos, cu capul direct pe piatră. Intenţia ei era să asculte măruntaiele lumii. Femeile din Kulumani ştiu secrete. Ştiu, de exemplu, că în pântecele mamei fătul îşi schimbă poziţia, pretutindeni, în acelaşi moment. Peste tot în lume, se rotesc, ca şi cum ar asculta de o voce unică şi telurică. La fel se întâmplă cu morţii: în aceeaşi noapte - şi nu se poate întâmpla decât într-o noapte

anume - primesc poruncă să se răsucească în pântecele pământului. Şi atunci, la suprafaţa mormintelor, apar lumini, în vârtejuri de prafuri argintii. Cine doarme cu urechea lipită de pământ ascultă răsucirea morţilor. Din acest motiv, pe care Genito nu-l ştia, Hanifa n-a vrut nici pat, nici pernă. Culcată pe jos, stătea să asculte pământul. în curând fata ei avea să se facă simţită. Cine ştie, poate şi gemenele Uminha şi Igualita, stinse din viaţă mai demult, aveau să-i transmită mesaje de pe cealaltă parte a lumii.

Bărbatul nu se culcă: ştia că-l aşteaptă o noapte lungă. Amintirea trupului fetei lui sfâşiat în bucăţi avea să-i gonească somnul. Răgetul leului avea să răsune înăuntrul lui, spintecându-i orele. Rămase un timp pe verandă, scrutând întunericul. Poate liniştea din jur i-ar aduce tihna. însă liniştea e un ou întors pe dos: coaja e a celorlalţi, dar de spart, ne spargem noi.

îl amăra o nelămurire: cum se întâmplase toată tragedia? Să fi ieşit fiica lui din casă în toiul nopţii? Iar dacă aşa stăteau lucrurile, oare avea de gând să-şi pună capăt zilelor?

Sau, dimpotrivă, leul invadase spaţiul casei, mai degrabă ca un hoţ decât ca o fiară?

Deodată, lumea întreagă se sfărâmă în bucăţi: paşi furişaţi în liniştea junglei. Inima lui Genito crescu mai mare decât pieptul. Avea să se întâmple ca de obicei: leii veneau să mănânce resturile din ajun.

Pe neaşteptate, ca şi cum ar fi fost posedat, bărbatul izbucni în urlete şi începu să alerge în cercuri:

— *Ştiu că sunteţi acolo, pui de drac! Arătaţi-vă, hai, să vă văd cum ieşiţi din pădure, sunteţi nişte* vantumi va vanu/

De la fereastră l-am văzut
pradă delirului frenetic,
protestând împotriva leilor-
oameni, *vantumi va vanu.*
Dintr-odată, căzu neajutorat de
parcă i s-ar fi tăiat genunchii.
îşi ridică încet chipul şi văzu
aripi întunecate de liliac
îmbrăţişându-l. Nu se auzea
nici un zgomot, nici o frunză,
nici o aripă nu fremăta pe
deasupra capului lui. Genito
Mpepe era călăuză, ştia
semnele imperceptibile ale
savanei. De multe ori îmi
spusese: numai oamenii cunosc
liniştea. Pentru celelalte
animale, lumea nu tace
niciodată şi până şi iarba care

creşte şi petalele care se desfac scot un zgomot enorm. în junglă animalele trăiesc după auz. Asta şi-ar fi dorit şi tata în acel moment: să fie un animal. Şi, departe de oameni, să se întoarcă în vizuina lui, să adoarmă fără durere şi fără vină.

— *Ştiu că sunteţi acolo!*

De data asta cuvintele lui nu mai erau grele de furie. Doar o răguşeală îi veştejea vocea. Repetându-şi ocările, s-a întors în casă, s-a refugiat în dormitor. Nevasta lui era ghemuită, culcată pe jos, la fel cum o lăsase. Când îi aranjă pătura, Hanifa Assulua sări din

somn, se lipi înfierbântată de corpul bărbatului şi exclamă:

— Hai să facem dragoste!

— Acum?

— Da. Acum!

— Eşti foarte tulburată, Hanifa. Nu ştii ce spui.

— Mă refuzi, bărbate? Nu vrei s-o facem chiar acum?

— Ştii că nu putem. Suntem în doliu, satul o să se murdărească.

— Asta şi vreau: să murdăresc satul, să murdăresc lumea.

— Hanifa, ascultă-mă: timpul o să treacă, noi o să uităm. Oamenii uită şi că sunt vii.

— *De mult nu mai sunt vie. Iar acum nu mai sunt om.*

Tata o privi fără s-o recunoască. Nevasta lui nu vorbise niciodată astfel. De fapt, nu vorbea aproape deloc. Mereu fusese rezervată, se ţinea în umbră. După ce au murit gemenele, n-a mai scos nici un cuvânt. De aceea bărbatul ei o mai întreba din când în când:

— *Eşti vie, Hanifa Assulua?*

Totuşi nu doar la vorbă era puţină. Viaţa, pentru ea, devenise o limbă străină. încă o dată soţia lui se pregătea pentru aceeaşi absenţă, gândi Genito, fără să observe că, în

întuneric, Hanifa se dezbrăca. Goală, îl îmbrăţişă pe la spate şi Genito Mpepe se lăsă pradă acelei înlănţuiri de şarpe. Părea că cedase când, pe neaşteptate, o dădu la o parte şi ieşi cu paşi grăbiţi în curte. Şi dispăru într-o clipă în beznă.

Retrasă în cameră, mama se cuprinse cu mângâieri îndrăzneţe, ca şi cum bărbatul ei i-ar fi rămas alături. De data asta, ea dădea ordinele, galopând pe propria-i crupă, dansând deasupra focului. Năduşea şi gemea:

— *Nu te opri, Genito! Nu te opri!*

Atunci simţi mirosul de sudoare. Acid şi pătrunzător, ca al animalelor. Apoi auzi mârâitul. Mamei i se păru că deasupra nu se afla bărbatul ei, ci o fiară din junglă, însetată de sângele ei. în timpul actului amoros, Genito Mpepe se transformase într-o fiară care o devora literalmente. Absorbită de lăcomia celuilalt, rămăsese paralizată, la mila apetiturilor sale feline.

Sunt nebună, se gândi în timp ce închidea ochii şi respira adânc. Când simţi însă gheara sfâşiindu-i gâtul, Hanifa ţipă din adâncul plămânilor, încât, pentru o clipă, nici ea nu-şi

dădu seama dacă era de durere sau de plăcere. Tatăl meu îi sări în ajutor, fără să bănuiască ce se întâmpla. Soţia trecu pe lângă el în direcţia opusă, iar Genito nu reuşi s-o oprească din fuga ei buimacă să nu iasă în curte.

Dacă ar fi fost stăpână pe voinţa ei, mama noastră ar fi fugit departe, alergând fără oprire. Dar Kulumani era un loc închis, împrejmuit de relief şi atrofiat de frică. Şi de data asta Hanifa Assulua se poticni la intrarea în curte, lângă gardul de plante spinoase care ne apăra de junglă. îşi duse mâinile la cap, le coborî peste

chip, ca şi cum ar fi dat la o parte o pânză de păianjen:

— *Am ucis locul ăsta! Am ucis Kulumani!*

Iată ce avea să spună satul: că nevasta lui Genito Serafim Mpepe nu lăsase pământul să se răcească. Sex în zi de doliu, când satul era cald încă: nici că se putea o întinare mai rea. Fiindcă a făcut dragoste în acea zi - ba mai mult, fiindcă a făcut dragoste cu ea însăşi -, Hanifa Assulua îi insultase pe toţi strămoşii noştri.

Întoarsă în patul ei, sărmana mea mamă îşi urcă în spinare povara nopţii, plutind între somn şi veghe. Când

veniră zorii, simţi paşii somnoroşi ai lui Genito Mpepe.

— *Te-ai trezit devreme, bărbate?*

în fiecare dimineaţă mama noastră o lua înaintea soarelui: aduna lemne, se ducea după apă, aprindea focul, pregătea de mâncare, muncea la câmp, frământa lutul, toate astea le făcea singură. Şi acum, fără nici un motiv aparent, bărbatul împărţea cu ea greutatea realităţii?

— *Am o veste,* anunţă grav Genito Mpepe.

— Ce *veste? Ştii şi tu,* ntwangu: *în Kulumani veste e când ţipă bufniţa.*

— O să vină oameni. Oameni de-afară.

— Oameni? Oameni adevăraţi?

— Vin din capitală.

Mama tăcu, încercând să-şi alunge uimirea. Scorneli de-ale soţului ei. De secole nu mai veneau pe acolo nici veşti, nici străini...

— De când ai aflat vestea asta?

— De câteva zile.

— Ştii că e păcat.

— Ce?

— E periculos să afli veşti, e păcat să răspândeşti noutăţi. Crezi că Dumnezeu o să ne ierte?

Fără să mai aştepte răspuns, Hanifa îşi agită braţele ca şi cum ar fi alungat fantome, încurcându-se în crengile care o încadrau. Duse mâna la umăr şi văzu că îi curgea sânge.

— *Ce-a fost asta,* ntwangu? *Cine m-a zgâriat?*

— *Nimeni. Spinii, e de la spinii de acacia. Trebuie să mai curăţ copacul ăsta.*

— *Nu e de la copac. M-a zgâriat cineva. Uită-te la umărul meu, sunt zgârieturi de unghii, cineva a dat cu ghearele.*

Şi s-au certat. Dar amândoi aveau dreptate. în sat până şi plantele aveau gheare. Tot ce e

viu, în Kulumani, e pregătit să muşte. Păsările ciugulesc cerul, crengile sfâşie norii, ploaia muşcă pământul, morţii îşi folosesc dinţii ca să se răzbune pe soartă. Neliniştiţi, ochii Hanifei cercetau pădurea. O frică de gazelă i se împrăştie pe chip.

— *E cineva acolo în beznă,* ntwangu.

— *Linişteşte-te, femeie.*

— *Ne ascultă cineva. Hai în casă.*

Primele licăriri ale zilei începeau să se trezească: în curând se putea merge prin casă şi fără ajutorul lămpii. Pe dulap, lampa cu petrol, *xipefo,*

încă mai pâlpâia. Hanifa încercă din nou dulcea iluzie că ar avea o lună în bucătărie. Dacă nu-i încăpuse soarele, îi rămânea măcar lumina lunii din tavan. Prinse curaj şi se gândi să-l înfrunte pe soţul ei, declarând sus şi tare:

— *Nu mai vreau nici o rudă de-a ta pe aici. Azi vin repede să-şi prezinte condoleanţele. Mâine, când o să rămân văduvă, o să vină şi mai repede să-mi fure tot.*

însă nu spuse nimic. Ea oricum se considera văduvă. Mai lipsea doar ca Genito Mpepe să se convingă de propria-i absenţă.

— *Bărbate, cei care vin sunt chiar oameni?*

— *Sunt, da.*

— *Eşti sigur?*

— *Oameni cu acte în regulă, oameni din naştere. între ei e şi un vânător.*

Găleata pe care o ţinea în mâna stângă căzu, apa se scurse în grădină. Mătura din mâna Hanifei era acum o spadă alungând demoni.

— *Un vânător?* întrebă în şoaptă.

— *El e, taman cine crezi: vânătorul mulatru.*

într-o primă clipă, femeia rămase nemişcată. Apoi hotărârea puse brusc stăpânire

pe ea: îşi potrivi papucii în picioare, îşi acoperi capul cu un batic şi îşi luă rămas-bun.

— *Unde te duci, femeie?*

— *Nu ştiu, o să fac ce n-ai făcut tu niciodată. Ies la drum să-l atac, o să-l omor pe vânătorul ăla. Bărbatul ăla nu poate să vină în Kulumani.*

— *Nu fi nebună, femeie. Avem nevoie de el, avem nevoie să-i omoare pe blestemaţii ăia de lei.*

— *Tu nu înţelegi,* ntwangu? *Bărbatul ăla o să mi-o ia pe Mariamar, o să-mi ia ultima mea fată la oraş.*

— *Şi preferi s-o omoare leii pe Mariamar?*

Femeia nu răspunse. A prefera nu era un verb făcut pentru ea. Cine n-a învăţat niciodată să vrea cum ar putea să prefere?

— *Dacă nu mă laşi să plec acum, bărbate, jur c-o să fug.*

Bărbatul o apucă de încheieturi şi o împinse spre dulap,
răsturnând lampa. Hanifa îşi văzu mica ei lună desfăcându-se în flăcări albăstrii, risipite pe podeaua bucătăriei.

— *Trebuie să-l împiedic pe mulatru,* suspină, învinsă.

M-am hotărât atunci să intervin în apărarea mamei mele. Văzându-mă ieşind din

penumbră, furia tatălui meu spori: ridică braţul, gata să-şi impună stăpânirea.

— *O să mă baţi, tata?*

El mă privi, perplex: de fiecare dată când mă înfurii, ochii mi se limpezesc, incandescenţi. Genito Mpepe îşi plecă privirea, incapabil să mă înfrunte.

— *Ştii cine l-a chemat pe vânător?* am întrebat.

— *Toată lumea ştie: ăia cu proiectul, de la firmă,* răspunse tata.

— *Nu-i adevărat. Pe vânător l-au chemat leii. Şi ştii cine a chemat leii?*

— *N-am de gând să răspund.*

— *Eu. Eu am chemat leii.*

— O *să-fi zic ceva, ascultă-mă bine,* declară, supărat, tatăl nostru. *Nu te mai uita la mine când vorbesc. Sau ti-ai pierdut respectul?*

Mi-am coborât privirea, aşa cum fac femeile din Kulumani. Şi am redevenit fiică, în timp ce Genito îşi recâştiga autoritatea care, pentru câteva clipe, îi scăpase din mâini.

— *Vreau să stai aici închisă când vine vânătorul ăla. Ai auzit?*

— *Da.*

— *Cât sunt oamenii ăia în Kulumani, nici nu scop nasul pe-afară.*

Liniştea se instală din nou în cameră. Eu şi mama ne-am aşezat pe jos, ca şi cum ar fi fost ultimul loc din lume. Am atins-o pe umăr, schiţând un gest de consolare. Ea se trase înapoi. într-o singură clipă se refăcuse ordinea universului: noi, femeile, pe jos; tatăl nostru tot intrând şi ieşind din bucătărie ca să arate că toată casa îi aparţine. Iarăşi ne duceam traiul după legile acelea pe care nici Dumnezeu nu le învaţă, nici Omul nu le explică. Brusc, Genito Mpepe se

opri în mijlocul casei, îşi desfăcu braţele şi spuse:

— *Ştiu care e soluţia: îl lăsăm pe mulatru să intre, îl lăsăm să omoare leii. Dar dup-aia nu-l lăsăm să plece.*

— O *să-l omori?* am întrebat, speriată.

— *Mă ştii pe mine să omor oameni? O să-l omori chiar tu. Eu?*

O să-l omoare leii pe care i-ai chemat tu

.Jurnalul vânătorului **(1)** Anunţul

)

Există un singur mod de a scăpa dintr-un loc: să ieşim din noi înşine. Există un singur mod de a ieşi din noi înşine: să iubim pe cineva.

Fragment furat din caietele scriitorului

iE două noaptea şi somnul nu-mi vine. Peste câteva ore se anunţă rezultatul concursului. O să ştiu atunci dacă am fost selectat ca să vânez leii din Kulumani. N-am crezut niciodată că alegerea asta o să mă neliniştească atât. Am mare nevoie de somn! Nu odihna o caut. Vreau, în schimb, să mă lipsesc de mine însumi. Să dorm ca să nu exist.

* * *

E aproape dimineaţă, iar eu încă mă cert cu cearşafurile. Altă boală nu am: insomnia întreţăiată de somnuri scurte şi

buimace. De fapt, dorm ca animalele pe care le urmăresc în meseria mea: veghea tresărită a celor care ştiu că prea multă neatenţie le poate fi fatală.

Ca să chem somnul, apelez la aceeaşi metodă pe care o folosea şi mama ca să ne adoarmă. Reiau povestea ei preferată, o legendă din satul ei natal, lată ce ne povestea ea:

Pe vremuri nu exista decât noapte. Şi Dumnezeu păstorea stelele pe cer. Când le dădea mai multă hrană, ele se îngrăşau şi burta li se umfla de lumină. Pe atunci toate stelele mâncau, toate străluceau cu

egală bucurie. âllal£-încă nu se născuseră şi, de aceea, Timpul mergea într-un singur picior. Şi totul era atât de lent pe nesfârşitul firmament! Până când în turma păstorului s-a născut o stea cu ambiţia să fie mai mare decât toate celelalte. Steaua aceasta se numea Soare şi în scurt timp îşi însuşi păşunile celeste, izgonind hăt departe celelalte stele, care începură să-şi piardă puterile. Pentru prima dată stelele sufereau şi, slăbite, au fost înghiţite de întuneric. Soarele se făIea tot mai mult cu măreţia lui, trufaş pentru avuţiile şi pentru numele atât

de bărbătesc. Aşa că se intitulă stăpânul tuturor astrelor, asumându-şi aroganţa de centru al Universului. Nu trecu mult până când proclamă că el îl crease pe Dumnezeu. S-a întâmplat, de fapt, că odată cu Soarele, aşa suveran şi imens, se născuse ălua—Noaptea îndrăznea să se apropie doar când Soarele, obosit, se ducea să se culce. Cu ăiua, oamenii au uitat de timpurile infinite în care toate stelele luminau cu egală fericire. Şi au uitat pilda Nopţii, care fusese tot timpul regină fără să trebuiască niciodată să domnească.

Aşa era legenda. Patruzeci de ani mai târziu, cântecul ăsta de leagăn nu mai are efect. Mai e puţin până o să aflu dacă mă întorc în junglă, unde oamenii au uitat toate pildele. Va fi ultima mea vânătoare. Şi, din nou, răsună înăuntrul meu cea dintâi dintre toate vocile: „Şi totul era atât de lent pe nesfârşitul firmament!".

* * *

Dimineaţa devreme, după o noapte în care am dormit prost, mă pregătesc să mă duc la sediul ziarului, aflat la câteva străzi depărtare de casa mea. înainte de a pleca, însă, îmi scot din dulap vechea mea

puşcă. O aşez pe genunchi şi mâinile mele o pipăie cu afecţiunea unui violonist. Numele meu e gravat pe chiulasă: Arcanjo Baleiro - vânător. Bătrânul meu tată e probabil mândru că, odată cu mine, merge mai departe vechea tradiţie a familiei. Tradiţia care ne-a

*

* *

Sunt vânător, ştiu ce înseamnă să urmăreşti o pradă. Toată viaţa, însă, urmărit am fost eu. Din copilărie, mă urmăreşte un foc de armă. împuşcătura aceea, acum patruzeci de ani, m-a alungat din somn pentru totdeauna.

Eram copil şi dormeam cu acea iscusinţă pe care o au doar copiii. Explozia a sfâşiat noaptea şi lumea. Nu ştiu cum, în momentele acelea, am străbătut lungul coridor: tălpile mele mici se lipeau de podea. în camera de zi l-am găsit pe tata cu pieptul găurit, braţele scurmând într-o mare de sânge, ca şi cum ar fi înotat spre un mal pe care doar el îl vedea. în mijlocul acelei prăbuşiri de lume, fratele meu Rolando stătea la el în cameră, cu arma în poală.

— *Nu pune mâna pe mine,* mi-a ordonat cu o linişte

stranie. *Să nu mai pui niciodată mâna pe mine. O să te arzi.*

A rămas aşa, nemişcat, până când rude şi vecini s-au năpustit în casă cu groaza şi ţipetele lor. De la fereastră, am văzut cum îl lua poliţia pe fratele meu. Nu era nici o îndoială: el trăsese în tatăl nostru, renumitul vânător Henrique Baleiro. Un accident pe care mama îl prevestise:

— *Armele de foc în casă sunt rost de nenorocire.*

dat şi numele de Baleiro: noi suntem cei care se ocupă cu *balaş,* cu gloanţele.

Aşa spunea Martina Baleiro. în ziua în care tatăl meu a

murit, mama noastră nu mai era acolo să-şi confirme premoniţia. Murise cu câteva săptămâni înainte. O boală stranie o consumase într-o clipită. La doar zece ani - şi în decursul unei singure luni - am rămas orfan şi de tată, şi de mamă. Şi l-au luat de lângă mine, pentru totdeauna, pe fratele meu Rolando. Fiindcă era adolescent, l-au scutit de orice anchetă poliţienească. Curăţa arma, aşa cum făcea cu regularitate, după instrucţiunile paterne. Au hotărât să-l ducă mai degrabă la un spital de psihiatrie. Au spus că n-a mai vorbit niciodată, n-a mai fost

om de atunci. Rolando era bunătatea întruchipată: sufletul lui a cedat, devorat de mustrările de conştiinţă. Pe cerul nocturn al legendei povestite de mama, fratele meu se alătura stelelor înghiţite de întuneric.

* * *

Tata era un om care umplea lumea, punea piciorul în casă şi simţeam cum începe să se legene de la greutatea lui, ca şi cum, dintr-odată, ne-am fi aflat într-o barcă. Ceea ce făcea el era mult mai mult decât o meserie: tatăl nostru, faimosul Henrique Baleiro, era un vânător foarte solicitat, iar

absenţele lui umpleau casa de suspine şi mistere. Bărbat înalt şi sobru, nu era prea vorbăreţ. Dacă aş fi crescut numai cu el, poate n-aş fi învăţat să vorbesc niciodată. Mama-i îmblânzea latura distantă: el era un emigrant din munţii din Manica, unde crescuse între prăpăstii şi stânci. îi auzeam iar şi iar dorul:

— Unde m-am născut eu e mai mult pământ decât cer.

Poate pentru că era dintr-un alt trib, Henrique Baleiro şi-a ales o mulatră de nevastă. Pe atunci nu era lucru obişnuit ca un negru să se căsătorească cu cineva de altă rasă. Căsnicia l-a făcut şi mai solitar, respins de

negri şi exclus de mulatri şi albi. De fapt, l-am înţeles pe taică-meu doar când m-am făcut şi eu vânător. Tata se simţea străin de lume.

*
* *

Recepţionera de la ziar e o femeie grasă, tărăgănată la vorbă şi la gesturi. Pare că aşa s-a născut, aşezată pe un scaun, cu dosul cât un astru în competiţie cu Pământul.

— *Aş dori să aflu rezultatul concursului.*

Flutur anunţul decupat din ziar în faţa geamului. Vocea stridentă a recepţionerei a fost făcută ca să se strecoare prin crăpăturile geamului spart:

— *Dumneavoastră sunteţi vânătorul?*

— *Eu sunt ultimul vânător. Şi asta e ultima mea vânătoare.*

Funcţionara ridică ochii la tavan ca un astronom care contemplă
cerul în miezul zilei. Deschide în faţa mea un plic în timp ce eu încep din nou să vorbesc, euforic, mai mult ca sigur pentru a întârzia momentul dezvăluirii:

— *Nu ştiu de ce aţi mai publicat anunţul. Nu mai există vânători. Sunt unii care trag cu puşca. Ăia nu sunt vânători. Sunt nişte ucigaşi cu toţii. Iar*

eu sunt singurul vânător care a mai rămas.
Arcanjo Baleiro? Aşa vă cheamă?

Sunt singurul care a mai rămas, repet fără să răspund la întrebare. Şi-mi continui delirantul meu discurs. Nu mai e mult, spun, până când n-o să mai existe animale. Pentru că acei falşi vânători nu cruţă nici puii, nici femelele gestante, nu respectă perioadele de prohibiţie, invadează parcuri şi rezervaţii. Oameni influenţi le furnizează arme şi tot ce trebuie, pentru ucigaşii ăia totul se rezumă la sfânta trilogie: armă, bani, putere.

— *Totul e carne, totul e* nhama, oftez, mâhnit.

Abia atunci mă întorc la privirea pierită a femeii grase care aştepta finalul peroraţiei mele.

— *Vă numiţi Arcanjo Baleiro? O să puteţi vâna liniştit, dumneavoastră aţi câştigat concursul.*

— *Pot să intru la dumneavoastră în birou? Vreau să vă sărut.*

Cu o uşurinţă neaşteptată, femeia se ridică pe deasupra ghişeului şi aşteaptă cu ochii închişi, ca şi cum sărutul meu ar fi fost singurul premiu din toată viaţa ei.

*

* *

Grăbit, plec de la ziar, strecurându-mă printr-o mulţime de vânzători ambulanţi. Mă duc să-l vizitez pe fratele meu Rolando la Spitalul de Psihiatrie din Infulene. E internat acolo de la accidentul în care tatăl nostru şi-a pierdut viaţa. Am încetat să-l mai vizitez de un an. Acum sunt nerăbdător să-i dau vestea despre concurs. Rolando merită să fie primul care află. La drept vorbind, nu mai am pe nimeni altcineva cu care să împărtăşesc bucurii.

Călătoria cu autobuzul e lungă. Spitalul se află mult

dincolo de suburbiile cu locuinţe din lemn şi tablă zincată. Cu capul sprijinit de geam, văd trecând mulţimi care se îmbulzesc pe străzi şi trotuare. Să fie atât pământ pentru atâţia oameni? Şi aud tânguirea duioasă a lui taică-meu: *Unde m-am născut eu e mai mult pământ decât cer!* închid ochii şi, pentru o clipă, mă prefac că vin din alt loc, plin de pământ şi cer.

Câteodată mă întreb dacă n-ar trebui să fiu şi eu internat. Iubita fratelui meu, pe care o cheamă Luzilia şi e infirmieră, n-are nici o îndoială că sunt nebun. Poate c-am înnebunit,

nu neg. Dar întreb: poate să-şi păstreze judecata cel care nu mai are o viaţă? Ca să spun adevărul, ea a fost cea care m-a îndepărtat de propriul meu suflet, Luzilia. Din cauza ei scriu un jurnal, în speranţa deşartă că, într-o zi, femeia asta o să citească manuscrisele mele tulburate. Şi nu e prima dată când îmi înfrumuseţez scrisul pentru Luzilia. l-am mai scris o dată câteva rânduri scurte, dar fatale. Ce i-am scris, atunci, era o invitaţie. Ce mâzgălesc acum e o despărţire. Un fals adio, aşa cum totul, pentru vânători, e o inventată iluzie. Acolo unde, la

alţii, se găsesc amintiri, la mine sunt doar minciuni şi miraje.

*

* *

Luzilia are dreptate: nebunia mea a început în ziua în care o împuşcătură mi-a sfâşiat somnul şi am dat peste tatăl meu, în camera de zi, scurmând în propriu-i sânge. înainte de a rămâne orfan, totul era intact înăuntrul meu: casa, timpul, cerul în care mi se spunea că mama avea grijă de stele. Brusc, însă, am privit Viaţa şi m-am speriat: era atât de infinită şi eu atât de mic şi atât de singur. Pe neaşteptate, am călcat pe Pământ şi m-am micit: atât de mărunte îmi erau

picioarele. Brusc, nu exista decât trecutul: moartea era o lagună mai întunecată şi mai domoală decât firmamentul. Mama se afla pe partea cealaltă, scriind scrisori, iar tata înota fără să traverseze niciodată lacul infinit.

*

* *

Nimic nu s-a schimbat în vechiul spital. Luzilia mă întâmpină în marea sală de aşteptare. E la fel de frumoasă, privirea seducătoare, acelaşi tic al limbii umezind buzele. Luzilia a fost infirmieră în spitalul acela, nu-i e străin nimic din ce se află acolo.

— *N-ai mai venit de atâta timp...*

— *Am tot avut treabă,* am minţit.

— *Eu şi fratele tău ne-am căsătorit.*

Mă prefac bucuros. Luzilia vorbeşte şi vocea ei se îndepărtează încet-încet. îmi povesteşte cum Rolando îşi mai revenise înainte de căsătorie şi cum au încercat chiar să locuiască la ea acasă. Dar n-a mers. Rolando nu ştia să existe decât bolnav. Aşa că l-au internat din nou.

* * *

Treptat, n-o mai ascult pe proaspăta mea rudă. Poate că

nu ştiu să fiu cumnat pentru cea pe care o voiam de amantă. Mă îndepărtez de prezent, revin la cele întâmplate cu un an în urmă. în acelaşi loc îi mărturisisem Luziliei marea pasiune pe care o nutream pentru ea. Era o după-amiază goală, din acelea care se târăsc ca o boală contagioasă. Fără să-i privesc chipul, am tras aer în piept şi mi-am declarat dragostea unei Luzilia timorate. Cum ea nu spunea nimic, am continuat:

— *Trebuie să-ţi spun un lucru, Luzilia: de fiecare dată când vin aici, la spitalul ăsta, pe tine vin să te văd.*

— *Nu-i adevărat. Şi fratele tău?*

— *Pentru tine vin.*

Şi atunci i-am dat scrisoarea. Degetele ei micuţe au rămas nemişcate, prelungind lectura. Mâna ei cumpănea. Apoi a citit cu jumătate de voce:

De când te iubesc, lumea întreagă îţi aparţine. De aceea n-am apucat să-ţi dau nimic. Nu fac decât să-ţi înapoiez. Nu aştept răsplată. Mesajul acesta cere, totuşi, un răspuns. După moda veche: dacă îţi place de mine, dacă simţi la fel, îndoaie colţul scrisorii şi înapoiază-mi-o mâine.

În ziua următoare, Luzilia n-a deschis subiectul. N-a adus scrisoarea, n-a zis un cuvânt. Nici nu-şi putea imagina cât mă rănea acea indiferenţă. Ar fi trebuit să mă abţin, însă n-am putut:

— *Colţul nu e îndoit?*

Ea a clătinat din cap că nu. Mi-am înăbuşit durerea respingerii. Cât loc e în noi să îngropăm micile noastre morţi! Am străbătut coridoarele, unul lângă altul, într-o linişte la fel de rece precum azilul însuşi. La ieşire, Luzilia m-a rugat:

— *Să nu renunţi să vii la spital, te rog. Fratele tău nu mai are pe nimeni.*

— Trebuie să arunci scrisoarea de la mine.

— Aşa o să fac.

— A fost o mare prostie să-ţi mărturisesc sentimentele. N-ar fi trebuit. Acum dă-mi înapoi scrisoarea.

— Ea mea. Nu sunt eu stăpână peste toate?

Un an mai târziu, Luzilia merge în faţa mea, confirmându-şi statutul de stăpână a sufletului meu, proprietară a lumii.

* * *

Fratele meu Rolando stă pe veranda infirmeriei, privindu-şi ca întotdeauna propriile mâini neclintite. Şi e ca şi cum timpul n-ar fi trecut deloc: iată-l, în

aceeaşi capitulare în faţa destinului.

— *Mâine plec în junglă,* îl anunţ.

Nici o schimbare. îşi priveşte în continuare mâinile ca şi cum ar fi moarte.

— *O să fie ultima mea vânătoare,* adaug.

în acea clipă, tot corpul i se agită într-o subită frenezie. Dintr- odată fratele meu iese din îndelunga lui letargie. Cu disperarea unui înecat, se agaţă de braţul Luziliei ca să se apropie de mine. Pare că vorbeşte, însă nu scoate nici un cuvânt, emite doar un fel de suspine afectate, ca şi cum ar fi

înghiţit aer în porţii mai mari decât pieptul. Soţia lui înţelege ce vrea să spună, încuviinţează din cap. Se înţeleg. Apoi el se întoarce la vechiul lui scaun, cufundându-se în sine însuşi. Cum nu mai e nimic de spus, Luzilia mă însoţeşte până la poartă. Eu sunt cel care rupe liniştea stingheritoare.

— Ce-a *spus Rolando?*

— *Mi-a cerut să vin cu tine la vânătoarea asta.*

— *Cum aşa?!*

Cu privirea plecată, Luzilia face un gest vag, ca şi cum totul ar fi un coşmar.

— *A aflat ceva?* am întrebat.

— Ce *să afle?*

— Ce *simt eu pentru tine.*

— *Ştie de mult. Rolando a citit scrisoarea pe care mi-ai dat-o. A găsit-o în geanta mea.*

— *Cum de s-a întâmplat aşa ceva?*

— *N-am aruncat-o niciodată.*

Rolando bănuia: ultima mea vânătoare era un adio spus vieţii. Chiar dacă m-aş fi întors viu şi nevătămat la oraş, nu aveam să mă mai întorc niciodată la mine însumi. Nebunia nu era ceva trecător, ci o condamnare de familie. Şi numai vânătoarea mă salva de la acel destin maladiv.

Teama aceasta i-o mărturisise Rolando Luziliei. Disperat, fratele meu îmi oferea un motiv ca să-mi pese în continuare de viaţă. Motivul era singura femeie pe care o iubise el vreodată, l-am întors spatele, grăbindu-mă să mă îndepărtez de locul acela, când Luzilia m-a oprit:

— Arcanjo? Nu vrei să ştii ce aş vrea să fac?

Nu. Acum nu mai contează. Pur şi simplu nu vreau să vii. Locul tău e aici, alături de Rolando. Nu asta ai ales ?Versiunea lui Mariamar

(2)

întoarcerea de la râu

Adevăratul nume al femeii e „Da". Cineva porunceşte: „nu te ducf. Şi ea zice: „rămân". Cineva ordonă: „nu vorbi". Şi ea va tăcea. Cineva comandă: „nu face". Şi ea răspunde: „renunţ.

Proverb din Senega

lCu o noapte înainte în casa noastră se dăduse ordin: femeile o să rămână închise, departe de cei ce urmau să vină. încă o dată noi eram excluse, izolate, şterse.

A doua zi dimineaţa m-am grăbit să ajut la treburile casei. Voiam s-o scutesc pe mama, care, de la primele ore, se aşezase la intrarea în curte, pe jos. La un moment dat m-am dus lângă ea, hotărâtă să iau în primire din greutatea celor ce-

şi simt sufletul. La început m-a ignorat. Apoi a îngăimat printre dinţi:

— *Satul ăsta ţi-a omorât sora. M-a omorât şi pe mine. Acum n-o să mai omoare pe nimeni.*

— *Te rog, mama. Tocmai am îngropat-o pe una dintre noi.*

— *Noi am fost îngropate cu toatele de mult, toate femeile. Tatăl tău m-a îngropat pe mine; bunica ta, străbunica ta, toate au fost băgate în mormânt de vii.*

Hanifa Assulua avea dreptate: poate eu, fără să-mi dau seama, fusesem deja

îngropată. De atâta neştiinţă de iubire, mă aflam deja în mormânt. Satul nostru era un cimitir viu, vizitat doar de propriii săi locuitori. M-am uitat spre aglomerarea de case care se întindeau în vale. Case decolorate, triste, ca şi cum s-ar fi căit că au ieşit din pământ. Sărmanul Kulumani, care nu şi-a dorit niciodată să fie sat. Sărmana de mine, care nu mi-am dorit niciodată să fiu nimic.

De nenumărate ori mama noastră stăruise să plecăm la oraş.

— *Te rog, bărbate, pe tot ce-avem mai sfânt: hai să plecăm.*

— N-ai decât să te duci tu.

— Lăsăm pe cineva aici să îngrijească de morminte.

— Din contră, femeie: dacă plecăm, mormintele n-o să mai aibă grijă de noi.

*
* *

M-am scuturat de amintiri. La ce bun să răscolesc acum vechile amărăciuni? Dacă ne legam de trecut, cum ar fi putut Silencia, încă nemuritră, să plângă în ochii noştri?

— Tata se văita că ai încălcat poruncile doliului ieri. E adevărat că ai jignit spiritele?

— îţi dau un sfat, fata mea: când o să faci dragoste, să faci în râu, în apă, ca peştii.

— Doamne, iartă-mă: mamele nu spun lucruri din astea!

— Ascultă ce-ţi spun: să faci dragoste în apă e mai bine decât în pat.

— De unde ştii?

— O văd pe vecina noastră.

— Vecina? Nu se poate, e văduvă de atâta timp.

Zâmbi maliţios şi îmi făcu o confesiune: de pe mal, ascunsă, o urmărea pe furiş pe vecină când făcea baie singură. Mâinile acelei femei, puţin câte puţin, se transformau în mâini ale altor făpturi şi semănau în corpul ei fiori nemaiîncercaţi vreodată.

— *Vecina m-a învăţat o răzbunare împotriva bărbaţilor...*

înţelegeam eu oare ce ascundea confesiunea ei? Vecina nu
făcea dragoste decât cu morţii. Asta îmi spunea Hanifa. Generaţii şi generaţii de răposaţi au defilat prin braţele vecinei noastre. Oameni de departe, oameni de rasă, oameni care n-au fost oameni niciodată: toţi s-au aprins în patul ei lichid. De pe urma tuturor acelor iubiri, fiecare aleasă pentru sine, femeia nu culegea decât foloase: nu exista boală, nu exista trădare,

nu exista riscul de a rămâne grea. Rămâneau simple amintiri, fără scrum, nici sământă. Numai departe de cei vii femeile din Kulumani găsesc dragoste împărtăşită: asta mă învăţa mama.

— *Porunca tatălui tău e dreaptă. De azi nu mai ieşi din casă.*

Că izolarea era voinţa tatălui meu nu mă mira câtuşi de puţin. N- am înţeles însă entuziasmul cu care mama susţinea acum hotărârea soţului ei.

— *Chiar aşa, Mariamar: o să rămâi aici, închisă bine!*

Apoi m-am gândit: poate că strădania ei de a mă ţine departe de cei ce veneau nu era atât de neliniştitoare. Mama nu cunoştea iubirea. Vecina avea un avantaj: în patul râului, ea iubise şi fusese iubită. În contrapartidă, Hanifa Assulua se temea de drum, de călătorie, de oraş. Nu de plecarea mea se necăjea ea. Ci de ciudă că nu voia nimeni s-o ia pe ea. Alte mame, în alte locuri, şi-ar fi dorit ca fiicele lor să înflorească în lume. Familia mea însă fusese contaminată de meschinăria care stăpânea peste sat.

Cine venea din afară, precum cei care trebuiau să apară acum, ar fi crezut că locuitorii satului sunt puri şi buni. Pură amăgire. Cei din Kulumani se arată ospitalieri faţă de cei veniţi de departe şi faţă de străini. Dar între ei domneşte invidia şi ponegrirea. De asta bunicul nostru ne amintea mereu:

— *Nici n-avem nevoie de duşmani. Ne suntem de ajuns noi înşine ca să ne distrugem.*

* * *

Cu cât e mai goală viaţa, cu atât mai locuită e de cei care s-au dus: exilaţii, nebunii, morţii. în Kulumani, toţi ne idolatrizăm morţii, păstrăm în ei rădăcinile

visurilor noastre. Cel mai mare mort al meu e Adjiru Kapitamoro. Strict vorbind, el e fratele mai mare al mamei, în satul nostru, le spunem „bunic" tuturor unchilor din partea mamei. Adjiru este, de altfel, şi singurul bunic pe care l-am cunoscut. Acasă îi spunem *anakulu,* „cel mai bătrân dintre noi". Nimeni n-a ştiut vreodată câţi ani are, nici măcar el nu ştia când se născuse. Adevărul e că se proclama atât de veşnic, încât susţinea că el crease râul care traversa satul.

— *Eu am făcut râul ăsta, Lundi Lideia,* susţinea, semeţ.

Era lungă lista fabuloaselor lui înfăptuiri: pe lângă râu, bunicul mai făurise stânci, hăuri şi ploi. Totul datorită puternicelor *mintela,* leacurile şi amuletele vrăjitorilor. Cu toate astea, el tăgăduia un statut aşa de serios:

— *Nu sunt vrăjitor, sunt doar bătrân.*

în vremurile coloniale, tatăl lui, veneratul Muarimi, îndeplinea funcţia de *capitão-mor,* căpitan-major. încasa impozite şi rezolva conflictele locale în favoarea colonizatorilor. Funcţia asta l-a costat pe străbunicul meu învinuiri, invidii şi duşmănii

trainice. Familia noastră, în schimb, şi-a câştigat numele cu care acum se mândreşte: Kapitamoro. într-un ţinut lipsit de steag, noi ridicam emblema aceea împrumutată ca şi cum ar fi fost un drept natural şi milenar.

în pofida tradiţiei de familie, bunicul Adjiru s-a dedicat unei ocupaţii diferite: vânătoarea. Asta era el, prin vocaţie şi jurământ: un vânător. Arma e sufletul meu, spunea. Accidental, a omorât un om când urmărea un leopard, prin zona Quionga. Ca să se purifice de sângele acela, ar fi trebuit să se frece cu cenuşă de arbori.

A refuzat ritualul: pentru el, un asimilat, ar fi fost o insuportabilă umilinţă. I s-a interzis să mai vâneze, s-a mărginit să fie călăuză. Cu demnitatea unui rege, a acceptat retrogradarea. Până în ziua morţii, nu şi-a pierdut ţinuta nobilă. Deşi îndeplinea o muncă umilă, tot el era cel care-şi arunca umbra peste Kulumani. Iar acum, când satul tremura în faţa ameninţării leilor, tuturor le era dor de acea protecţie divină.

Tatăl meu, Genito Serafim Mpepe, ar fi putut să fie şi el vânător cu drepturi depline. A preferat, cu toate astea, să

rămână călăuză, în semn de solidaritate cu răposatul său mentor. Retrogradat şi unul, şi celălalt. în toate, de fapt, Genito se ambiţiona să urmeze paşii vânătorului detronat. Totuşi statutul bunicului era de neatins. Adjiru fusese mai mult decât un *mweniekaya,* un şef de familie. Autoritatea lui s-a extins întotdeauna asupra tuturor celor din vecinătate. Era o domnie tăcută, neproclamată, ca a celor care îşi manifestă măreţia fără să aibă nevoie de vorbe. Dar eu, Mariamar, eram pentru el o persoană specială. Pentru mine, „cel mai bătrân

dintre noi" păstrase cea mai enigmatică prevestire:

— *Tu, Mariamar, ai venit din râu. Şi încă o să-i mai uluieşti pe toţi: într-o zi o să te duci încotro se duce râul, a* prezis el.

* * *

Sunt femeie, destinul meu n-ar putea fi niciodată călătoria. Cu toate astea, Adjiru Kapitamoro avea dreptate. Pentru că au trecut doar două zile de la înmormântarea Silenciei şi eu am pornit în călătorie într-o canoe, pe râu în jos. Fug de ordinul de încarcerare al temnicerului meu înnăscut, Genito Mpepe. Ca să scap de Kulumani, nu există

drum, nu există junglă. Pe drum e tatăl meu. în junglă sunt leii ucigaşi. Orice ieşire e o ambuscadă. Singurul drum care-mi rămâne e râul. Firul ăsta de apă a fost botezat Lideia, după numele turturelelor care ne vizitează în anotimpul ploilor. Ar fi putut fi un pârâu anonim, dar ne-am temut că, dacă va rămâne nenumit, va dispărea pentru totdeauna. Cel care i-a dat numele, se spune, a fost bunicul Adjiru Kapitamoro. Şi noi ne prefăceam că credem.

Aşa că acum mergem împreună: râul Lideia, cu numele lui de pasăre; şi eu,

Mariamar, cu numele meu de apă. Călătoresc împotriva destinului, dar în direcţia curentului. în tot acest timp, canoea pare că se supune. Nu braţele mele o conduc. Sunt forţe pe care prefer să le ignor. Noiembrie e luna rugăciunilor pentru a aduce ploaia. Iar eu mă rog pentru un loc în care să mă pot aşeza asemenea ploii, fără greutate şi fără corp.

*

* *

Se spune că mai departe râul ăsta ajunge şi să străbată oraşul. Mă îndoiesc. Pe râul meu, care nici portugheză nu vorbeşte, pe râul ăsta plin de peşti care-şi ştiu numele numai

în *shimakonde,* nu cred că-l lasă să intre în oraş. Şi mie mi-ar interzice trecerea dacă într-o zi aş bate la uşa capitalei.

*

* *

Supune-te la orice, mai puţin iubirii, aşa îmi spunea Silencia, sărmana mea soră. Iubirea e temeiul plecării mele din Kulumani, îndepărtându-mă de mine, de temerile prezente, de viitoarele coşmaruri. Nu e doar dorinţa de a scăpa din chingi cea care mă aduce la nesupunere. Motivul principal e altul: comit o asemenea nebunie din cauza sosirii anunţate a vizitatorilor. Din cauza unuia dintre ei, de fapt:

Arcanjo Baleiro, vânătorul. Bărbatul acela, cândva, m-a vânat pe mine. De atunci n-am mai avut linişte. Cu cât sunt mai stăpână pe mine, cu atât sunt mai sclavă acestei iubiri. Nu există, pe lumea asta, nici un râu care să mă elibereze din această capcană.

* * *

Arcanjo Baleiro mi s-a întâmplat acum şaisprezece ani. Şi eu tot şaisprezece ani aveam când m-a întâlnit. Nu eram decât o copilă, dar visurile îmi îmbătrâniseră mai mult decât corpul. Tot ce-mi doream era să mă duc departe de Kulumani. în după-amiezile de duminică furam din curtea

de orătănii a Misiunii Catolice ca să vând găini la marginea drumului. Intenţia mea era să strâng nişte bani ca să fug la oraş. Cu toate astea, drumul era aproape pustiu, călătorii extrem de rari. Războiul se terminase în acelaşi an, 1992, dar mai rămăsese încă un garou invizibil care asfixia locul nostru.

N-am înţeles niciodată de ce atâţia vânzători se înghesuiau de-a lungul drumului mort. Poate era un fel de rugăciune, un fel de a îngenunchea în faţa destinului. Sau poate pentru că începuseră să treacă pe acolo, din când în când, comercianţii

ilegali de lemn. Afacerile acelea aparţineau unor oameni cu influenţă, pe care îi numeam „stăpânii pământului". Oricine ar fi trecut, eu ridicam găinile în aer şi aripile li se zbăteau într-un zbor scurt şi orb. Niciodată n-a oprit nimeni, niciodată n-a cumpărat nimeni. Cu un cotcodăcit nătâng, îşi reluau atârnarea în mâna mea, ca şi cum le-ar fi apăsat îndrăzneala de păsări sălbatice spre care, pentru câteva clipe, se avântaseră.

O dată poliţistul Maliqueto Proprio - singurul agent de ordine din Kulumani - s-a apropiat plin de importanţă şi

mi s-a adresat, vrând să afle proveniența mărfurilor. A arătat spre găini, ca dovadă a infracțiunii. Că le-am furat, m-a acuzat. Şi că să-l urmez, mi-a ordonat.

— *La secție?* am întrebat tremurând.

— *Doar ştii că n-avem secție în Ku Iu mani. Am eu carcerele mele.*

Abuzurile lui Maliqueto erau ştiute de toată lumea. în momentul
acela, privirea lui tulbure nu făcea decât să-i confirme intenţiile rele. Lumina mi s-a întunecat, picioarele mi s-au muiat. Ţeava puştii înfiptă în

coastele mele nu-mi permitea să mai trag de timp.

— *Vă rog să nu-mi faceţi rău.*

Şi atunci a apărut Arcanjo Baleiro, ca un cavaler ivit de nicăieri. A oprit în faţa mea, călare pe o motocicletă, un împărat mândru şi suveran având lumea la picioare. Poliţistul l-a înfruntat pe intrus, măsurându-l din cap până-n picioare. După o tăcere cumpănită, s-a hotărât să se retragă. Nu ştiu dacă vânătorul a înţeles cât de oportună a fost apariţia lui, dar zâmbea când m-a întrebat:

— *Pot să iau o găină?*

Ba pe mine aş fi vrut să mă ia. Bărbatul mă privea, aparent surprins. Deodată am simţit apăsarea ruşinii: niciodată nu mai fusesem privită înainte. Era ca şi cum corpul meu, în acea clipă, se năştea în sfârşit în mine.

— *Ochii ăştia, a* oftat el. *Ah, ochii ăştia!*

Chipul mi s-a ferit şi m-am simţit suspendată, o pasăre fără de zbor şi fără de grai.

— *Corpul ăsta îţi vine foarte bine, a* murmurat vizitatorul.

Vorbele lui îmi dezbrăcau corpul şi sufletul. Ca să-mi treacă

ameţeala, m-am retras la umbră, lângă râu. Bărbatul a venit după mine, împingându-şi de ghidon motocicleta.

— Vrei să vii cu mine la Palma?

— în oraş? Nu pot.

— Te iau şi te aduc pe motocicletă. O luăm pe o scurtătură pe lângă râu, n-o să ne vadă nimeni.

— Nu pot, nu v-am zis?

— O să ne uităm la televizor, nu vrei?

Am privit domol peisajul dimprejur. Cât de mare, cât de infinit de mare era lumea! Universul era imens şi vizitatorul aştepta un răspuns.

Atâtea lucruri îmi treceau prin cap! Mi-a venit să-l rog pe vânător, dacă are o motocicletă, s-o ajute, de exemplu, pe mama să care apa. Să ajute femeile din Kulumani să aducă lemne, să adune lut, să transporte recoltele de pe câmp. Şi, mai ales, să nu-mi ceară mie nimic.

în tăcere, mi-am oprit privirea asupra apelor din Lideia. Obosit de aşteptare, Arcanjo m-a întrebat numele râului. Venise acolo să vâneze un crocodil feroce care băga spaima în toată lumea. N-ar fi putut face asta fără să ştie cum se chema râul.

Am oftat. Vizitatorul nu voia să-mi ştie numele. Doar peisajul părea să-l intereseze.

— *Lundi Lideia, pe numele întreg,* i-am răspuns, indiferentă. *Dar noi îi spunem doar Lideia.*

— *Şi ce înseamnă?*

— *Lideia e numele pe care îl folosim pentru o specie de turturele.*

— *Turturele?* s-a mirat Arcanjo. Apoi a râs, amuzându-se de ceva ce mie îmi scăpa.

— *Aşa e, unele râuri ne fac să zburăm.*

Aşa a vorbit vânătorul. Ne-am despărţit privind râul, acelaşi râu care acum îmi ţine

de drum ca să mă îndepărtez de Kulumani, să
scap de familie şi să plec din propria-mi viaţă.

Când, încă în zori, am pornit în călătoria asta, scopul meu era să- I avertizez pe vânător de ambuscada care i se pregătea. Planul meu era simplu: urma să sar din canoe lângă pod, să alerg până la drum şi acolo să rămân şi să-i aştept pe vizitatori. Acum şaisprezece ani, Arcanjo mă salvase de ameninţarea poliţistului abuziv. De data asta eu o să-l salvez pe el. Şi mă vedeam deja, în mijlocul drumului, agitându-mi braţele

ca nişte steaguri neobosite. Cine ştie, poate vânătorul mă va lua în braţe şi mă va înălţa la cer într-un zbor ameţitor?

Pe măsură ce cobor pe râu, însă, alt sentiment mă încearcă. Eu nu mă duc să-l întâlnesc pe vânător. Mai degrabă fug de el. Pentru ce vreau să scap de singura fiinţă care m-ar fi iubit? Nu ştiu ce să răspund. Mama spune de obicei că apa rotunjeşte pietrele aşa cum femeia modelează sufletul bărbaţilor. Ar fi putut să mi se întâmple şi mie aşa ceva. Nu mi s-a întâmplat. N-a fost nici iubire, nici bărbat, nici suflet. Dar ceva s-a întâmplat totuşi,

de-a lungul timpului am renunţat să mai am aşteptări. Şi cine renunţă să mai aibă aşteptări înseamnă că a renunţat să mai trăiască. Şi de asta fug: îmi e teamă să fiu devorată. Devorată de golul de a nu iubi. Devorată de dorinţa de a fi iubită.

* * *

Canoea ajunge, în sfârşit, la un meandru unde apa e încremenită, limpede până-n adâncuri. Locul acesta e considerat sacru, e un loc în care numai vrăjitorii îndrăznesc să ajungă. în sat se spune că acolo apa îşi face cuib. Bătrânii numesc locul acesta *lyali*

wakati, „oul timpului". Acea linişte de paradis ar trebui să mă liniştească, dar nu se-ntâmplă. Fiindcă îmi dau seama că barca s-a oprit şi, oricât mă străduiesc, nu pot ieşi de acolo. Nu e curent, nu e vârtej. Iar piroga e paralizată în albia Lideiei. Probabil se împlineşte vechea regulă: orice loc mic are braţe lungi. Oricât încercăm să plecăm, nu ieşim de acolo niciodată. *Blestemat pământ atât de fără de cer, că până şi norii trebuie să-i dezgropi,* aşa mormăia bunicul Adjiru. Aşa blestem şi eu acum locul meu natal.

Mă scutură un fior, inima bate mai să-mi spargă pieptul, căci, stând în picioare în canoea legănată, simt o prezenţă tainică pe mal. Chiar dacă sunt femeie, am moştenit instinctul de vânător care se transmite în familia noastră. Ştiu de umbre care se mişcă printre umbre, ştiu de mirosuri şi semne pe care nu le mai ştie nimeni. Iar acum sunt sigură: e un animal pe mal! E o fiară care se furişează prin frunzişul de pe margine.

Şi, dintr-odată, o văd: leoaica! A venit să bea apă la malul domol. Mă observă fără frică şi fără nelinişte. Ca şi cum

de mult mă aştepta, îşi înalţă capul şi îmi înfige adânc în ochi privirea ei răscolitoare. Nu e pic de încordare în postura ei. S-ar spune că mă recunoaşte. Mai mult decât atât: leoaica mă salută, cu un respect de soră. Ne cercetăm îndelung una pe cealaltă şi, puţin câte puţin, un sentiment religios de armonie pune stăpânire pe mine.

Astâmpărându-şi setea, leoaica se întinde de parcă ar fi vrut să scoată alt corp din corpul ei. Apoi se retrage lent, coada legănându-i- se ca un pendul îmblănit, fiecare pas o mângâiere peste suprafaţa pământului. Zâmbesc cu

nereţinută vanitate. Toată lumea crede că leii masculi ameninţă satul, lată că nu. E ea, leoaica delicată şi feminină ca o dansatoare, maiestuoasă şi sublimă ca o zeiţă, leoaica a răspândit groaza pretutindeni. Bărbaţii puternici, războinicii dotaţi cu sofisticate arme: toţi se pleacă, sclavi ai fricii, învinşi de propria neputinţă.

Leoaica mă priveşte încă o dată îndelung şi apoi dă roată înainte de a dispărea. Ceva ce mi-e cu neputinţă să descriu în vreun fel îmi întunecă brusc judecata şi un strigăt îmi ţâşneşte din piept:

— *Surioară! Sora mea!*

Pumnii mi se încleştează cu disperare de vâsle, grăbind barca spre mal:

— *Siiencia! Uminha! Igualita!*

Numele surorilor mele moarte vibrează în decorul de ceaţă. Mă înfior din cap până-n picioare: tocmai încălcasem legea sacră de a nu rosti numele morţilor. Atraşi de chemare, morţii pot să reapară în lume. Poate asta fusese intenţia mea ascunsă. Un imbold disperat mă aduce din nou la nesupunere:

— *Sunt eu, soro, sunt eu, Mariamar!*

în acel moment îmi dau seama de absurdul situaţiei: eu, care nu ridicasem niciodată vocea, mă apucasem să strig după cei ce nu pot auzi. Au dreptate cei care mă acuză: sunt nebună, mi-am pierdut stăpânirea de sine. Şi izbucnesc în plâns, de parcă aş fi vrut să răscumpăr cât n-am plâns când m-am născut. Adjiru avea dreptate: tristeţea nu înseamnă să plângi. Tristeţea înseamnă să nu ai pentru cine să plângi.

— *Nu mă lăsaţi, vă rog, luaţi-mă cu voi.*

Chemarea răsună în pădure şi, preţ de o secundă, mi se pare că alte voci o strigă pe

Siiencia. Dar vegetaţia se închide, deasă şi neclintită. în locul din care tocmai a băut leoaica acum e o pată roşie care începe să se întindă rapid pe suprafaţa apei. Deodată, tot râul se înroşeşte şi mă trezesc că navighez în sânge. Acelaşi sânge care, de fiecare dată când am visat că nasc, s-a scurs printre coapsele mele, acelaşi sânge curge pe firul apei. Adjiru Kapitamoro, bunicul meu, avea dreptate: râul ăsta s-a născut din mâinile lui, aşa cum şi eu m-am născut din afecţiunea lui. Şi atunci înţeleg: mai mult decât locul acela, închisoarea mea era bunicul

Adjiru. El făcuse să nu se mai mişte barca şi mă prinsese în meandrul sacru al râului Lideia.

— *Te rog, bunicule,* îl implor. *Lasă-mă să merg mai departe, pe râu în jos.*

Mă ghemuiesc în pântecele pirogii, mă culc ca să caut somnul celor care încă nu s-au născut. Pe neaşteptate, o altă barcă străbate liniştea şi, spre groaza mea, se apropie ca un crocodil, pe furiş. Nu poate fi decât Adjiru, care a venit să mă ia. Gâtuită de spaimă, strig:

— *Bunicule?*

Bărcile sunt acum una lângă alta şi o siluetă se ridică peste mine ca să lege o funie de

furchetul pe care se sprijină vâslele. Intrusul stă în contralumină, nu-i văd decât silueta întunecată. Nu vreau să pierd nici o clipă, arăt înspre mal şi-i dau de veste:

— *Era acolo! Leoaica era acolo. Hai, bunicule, trebuie să fie pe- aproape.*

— *Stai jos, Mari am ar.*

Mă sperii: nu e Adjiru. E Maliqueto. Chiar el, copoiul singuratic al satului. Fără să spună un cuvânt, mă duce, trăgându-mă după el, înapoi spre Kulumani. La mijlocul drumului, lasă jos vâslele şi mă priveşte fix, până ce barca

necârmuită o ia din nou în aval, în voia curentului.

— *Tu mi-ai rămas datoare, Mari amar. Mai ţii minte? Ăsta e un loc bun ca să te achiţi de datorie.*

începe să-şi scoată hainele în timp ce se întinde spre mine, libidinos şi pofticios. Ciudat, nu mi-e frică de el. Spre propria mea mirare, înfoiată toată, mă reped la Maliqueto ţipând, scuipând şi zgâriind. între teamă şi uluire, poliţistul se trage înapoi şi constată, îngrozit, rănile adânci pe care i le-am făcut pe braţe.

— *Nenorocita naibii, voiai să mă omori!?*

îşi pune cămaşa pe umeri ca să ascundă rănile şi reia degrabă drumul spre Kulumani. în timp ce vâsleşte, repetă iar şi iar, în surdină:

— E nebună, femeia asta e nebună de legat.

Pe mal aşteaptă Florindo Makwala, administratorul, şi tatăl meu, Genito Mpepe. Le-o iau înainte, încordarea tremurându-mi în voce:

— Am văzut, am văzut! Era leoaica, tată! Şi era de-adevăratelea. Nu era fabricată.

— Minţi. N-are nici un rost să mă iei cu scorneli, că tot o să-ţi primeşti pedeapsa.

— *Am văzut, tata. La meandru, o leoaică. Sunt absolut sigură.*

Ca să mă contrazică, Maliqueto argumentează: că nu era nimic
de văzut. Şi chiar dacă aş fi văzut, cum aş putea fi sigură că era o femelă? Leii masculi, în regiunea asta, sunt mici şi n-au aproape deloc coamă.

Şeful de post înaintează cu grijă ca să nu se ude la picioare şi, păstrând o distanţă prudentă, îi ordonă tatălui meu:

— *Nu vreau s-o văd pe fata asta pe lângă delegaţie.*

— O să stea acasă, puteţi fi liniştit, tovarăşe şef. O s-o leg în curte.

— Vreau să stea departe de vizitatori. Şi tu, Maliqueto, ce-i cu tine? Sângerezi?

— M-am rănit cu funiile, şefu'. Şi, dacă tot suntem aici, pot să spun ceva, şefei ?

— ăi_____

— Capul fetei dumneavoastră, tovarăşe Mpepe, nu funcţiona nici înainte, dar acum te ia spaima. Cum se aventurează ea singură să viziteze locul sacru?

— Ai dreptate, Maliqueto. Tu nu ştii ce i-au făcut lui Tandi,

care s- a dus să se plimbe pe unde nu trebuia?
Cei trei bărbaţi se ocupă de manevrele de acostare. Trasă pe mal, îmi dau seama cât de mult se aseamănă o canoe cu un sicriu. Acelaşi pântece umflat, acelaşi itinerar înspre afara timpului. Râul nu m-a dus la destinaţie. Dar călătoria m-a adus la cea despărţită de mine: leoaica, sora mea aşteptată

.Jurnalul vânătorului **(2)** Călătoria

Plasa mea de prins fluturi stă în aer, aştept doar ca fluturele să mă instige prin replierile lui, prin ezitările lui. Ce fericit aş fi dacă aş putea să mă dizolv în lumină şi aer, doar ca să mă pot apropia şi să

reuşesc să-l domin, între mine şi pradă se instalează acum vechea lege a vânătorii: cu cât eu, cu toată fiinţa mea, încerc să supun animalul, cu atât mai mult mă transform, trup şi suflet, în fluture. Cu cât sunt mai aproape de a aduce la îndeplinire dorinţa de vânător, cu atât fluturele acesta ia forma voinţei omeneşti. La final, e ca şi cum captura ar fi preţul pe care-l am de plătit pentru a-mi recupera existenţa umană. [...] La întoarcerea de la vânătoare, spiritul creaturii condamnate pune stăpânire pe vânător.

Traducere liberă a unui fragment din *Vânătoarea de fluturi* de

Walter Benjami

nNu mi-au plăcut niciodată aeroporturile. Aşa de pline de lume, aşa de goale de oameni. Prefer gările, unde e timp destul pentru lacrimi şi pentru

batiste fluturate. Trenurile pornesc lent, suspinând, căindu-se că pleacă. Pe când avionul are o grabă care nu e omenească. Şi legenda mamei îşi pierde sensul când mă uit la avioanele care se avântă în aer. Până la urmă, nu e totul aşa de lent pe nesfârşitul firmament. Mă aflu în aeroportul din Maputo, convins că nu mă aflu nicăieri. Cineva care vorbeşte în engleză îmi aduce înapoi sub picioare pământul realităţii.

— *El e scriitorul. O să te însoţească în călătorie.*

Scriitorul e un bărbat alb, scund, cu barbă şi ochelari. E un intelectual faimos, mai mulţi

oameni se opresc să-i ceară autografe. Se ridică să-mi strângă mâna:

— Eu sunt Gustavo. Gustavo Regalo.

S-ar zice că-i place numele lui. Se aşteaptă să-l recunosc. Mă prefac însă că îmi e total necunoscut.

— Eu o să fac un reportaj despre vânătoare, m-a angajat aceeaşi firmă care v-a angajat şi pe dumneavoastră.

— Sunt sigur că o să vă placă. Şi leilor o să le placă să afle că moartea lor merită un reportaj.

— E prima oară când particip la o vânătoare. Trebuie

să vă spun, fără supărare, că sunt contra.

— Contra ce?

— Contra vânătorilor. Mai cu seamă fiind vorba de lei.

— Problema, dragă scriitorule, e că n-aţi văzut niciodată un leu.

— Cum să nu văd?

— Aţi văzut lei în safariuri fotografice, dar nu ştiţi ce e un leu. Un leu se dezvăluie cu adevărat pe teritoriul pe care e rege şi stăpân. Veniţi cu mine pe jos prin junglă şi atunci o s-aflaţi ce e un leu.

*

* *

Patru ore cu avionul, aşezat lângă scriitor, au fost suficiente

ca să-mi dau seama de hăul care ne separă. Cu aerele lui de intelectual, blocnotesul în mână, neputinţa de a tăcea: pe scurt, scriitorul mă enervează. După cum se uită la mine, am înţeles că şi reciproca se aplică. Are ceva care-mi aminteşte de Rolando şi de felul în care mă privea fratele meu. Ca şi cum m-ar fi acuzat.

* * *

Pana are greutate; pasărea are şi ea greutate. Cea mai uşoară dintre ele e cea care ştie să zboare. Aşa suna proverbul spus de Dona Martina, răposata mea mamă. Dar pe mine mă apasă

amândouă greutăţile şi niciodată somnul meu nu se transformă în zboruri nocturne. O stare de alertă mă face să intru şi să ies din somn ca un beţiv, să vin şi să plec ca un naufragiat. Moştenire a nopţii fatidice în care Rolando a tras în tatăl meu. Insomnia aduce amintiri pe care nu le doream; dormitul spală amintiri pe care voiam să le păstrez. Somnul e boala mea, nebunia mea.

în timpul călătoriei toropeala mă învinge. Mă prefac că dorm, ca apoi să mă pot preface că m-a trezit o foaie ruptă. Un zâmbet timid, Gustavo se scuză:

— *Vreau să-i scriu o scrisoare iubitei mele. Ca pe vremuri. O scrisoare falsă, doar ca să-mi iau gândul, doar ca să alung dorul de ea.*

O scrisoare falsă? Există vreo scrisoare care să nu fie falsă? îmi amintesc de scrisorile de dragoste pe care tata i le dicta mamei. Era un ritual în orele din urmă ale după-amiezii, când se auzea orăcăitul broaştelor pe bălţile din apropiere. Noi eram negri şi mulatri retrogradaţi la rangul de negri. Ne aleseserăm cu marginea cartierului, unde se strângeau apa de ploaie şi bolile. Martina Baleiro, mama

mea, se făcea frumoasă pentru redactările lui. Era singurul moment în care primea cuvinte frumoase din partea bărbatului ei. Doar în acele momente el devenea blând, aproape supus, ca şi cum şi-ar fi cerut iertare. Nemişcată şi aplecată asupra hârtiei, mama părea o pictură învechită. Lângă ea, Rolando scria nesfârşite teme pentru acasă. în acele momente el era mai în vârstă decât propria noastră mamă. Şi azi mai răsună în mine vocea tatălui meu silabisind dictarea:

— *Dragul meu Henrique, iubitul meu soţ, unica dragoste a vieţii mele... ai scris, Martina?*

Şi comanda lungi epistole, mereu la fel, tărăgănând cuvintele, de parcă ar fi fost băut. Ce grea relaţie avea tata cu cuvintele! Am moştenit relaţia asta proastă cu scrisul, spre deosebire de Rolando, pentru care literele erau o joacă de copil. Poate de asta mă enervează uşurinţa cu care însoţitorul meu de drum tot mâzgăleşte rânduri copioase. Sau, cine ştie, poate de fapt mă deranjează că n- am cui să scriu o scrisoare de dragoste?

* * *

Scriitorul şi-a terminat scrisoarea imaginară, îndoaie riguros foaia ca s-o bage într-un plic. Deschide fermoarul

servietei şi o pune alături de diverse alte plicuri. Scrisoarea o fi ea contrafăcută, dar punerea în scenă e convingătoare. Şi, din nou, amintirea mă asaltează. Departe de noi, Henrique Baleiro îndeplinea restul ritualului: invariabil, băga scrisoarea într-un plic pe care îl umezea cu buzele şi pe care îl punea apoi în valiza de călătorie. Ducea scrisorile acelea în lungile sale incursiuni de vânătoare. Lua cu el şi o fotografie neclară a Martinei.

— E aşa, neclară, ca alţii să vadă, dar să nu se uite prea mult.

Gelos, bătrânul Henrique! Geloziile lui au fost, de altfel, motiv de sânge şi doliu.

*

* *

Pe geamul avionului văd cea din urmă lumină dizolvându-se între nori. îmi amintesc de fabula mamei, condamnând impertinenţa soarelui şi felul în care eu însumi, poate din cauza acelei legende, simt că mă trezesc de fiecare dată când începe să se întunece. Nu sunt al zilei, nu sunt al nopţii. Apusul era ora la care mă întorceam acasă, epuizat de nesfârşita mea joacă, prin curtea care se deschidea ca o savană întinsă

în care mă închipuiam vânând. Rolando se uita la mine, invidios pe intimitatea mea cu lumea. Rolando era al casei. Eu eram al drumului.

— Mama, te rog, nu mă trimite încă la baie. Lasă-mă să mai stau aşa murdar încă puţin.

Sudoarea şi praful prelungeau beţia junglelor pe care mi le inventam în curte. Cu tata mai mereu absent, Martina Baleiro putea să hotărască ea, exercitându-şi liberă şi suverană îngăduinţa ei maternă. Ceea ce pentru noi era uşurare pentru ea părea o dureroasă nostalgie. în acele

lungi perioade de singurătate, mama îndeplinea în continuare ritualul redactărilor comandate: îşi punea rochia ei cea mai elegantă - de fapt, singura rochie pe care o avea - şi se prefăcea că ascultă dictarea absentului Henrique Baleiro. O vedeam scriind cu asemenea dedicare, încât auzeam ecourile vocii tărăgănate a tatălui nostru pe holurile casei.

* * *

— *De ce mergem aşa de repede?*

Scriitorul nu răspunde. De când a aterizat avionul în Pemba, am pornit într-o lungă călătorie până în districtul

Palma. Ne aşteaptă nouă ore de drumuri de nisip în stare foarte proastă.

în maşina de teren merg patru pasageri: în faţă, eu şi scriitorul Gustavo; pe bancheta din spate, Florindo Makwala, administratorul de district, şi dolofana lui soţie, Dona Naftalinda. Prima-doamnă, cum insistă administratorul să-i spună, îşi merită numele: e atât de grea, încât maşina e primejdios de înclinată pe partea unde s-a instalat ea.

Conduce Gustavo. Am preferat să rămân liber ca să fiu atent la jungla care mărgineşte drumul îngust. Au

trecut deja două ore de când peisajul nu e altceva decât o monotonă înşiruire de arbori scheletici, fugitivi şi fără frunze.

— *Ceecu viteza asta?* întreb din nou.

întrebarea, de fapt, e un ordin. Gustavo trebuie să înţeleagă cine e şeful acestei expediţii. El şi cu mine suntem două contrarii. Scriitorul e alb şi scund. Eu sunt mulatru şi înalt. Scriitorul vorbeşte fără oprire şi se uită drept în ochii oamenilor. Dimpotrivă, ochii oamenilor mie îmi fură sufletul, cu cât e mai omenească privirea, cu atât mai mult mă transform eu în animal.

— *Mai e mult?* întreabă Gustavo, atât de înăbuşit, încât nimeni nu-l aude.

într-un final, bărbatul cedează: maşina încetineşte în faţa zâmbetului meu de nedisimulat dispreţ. Arunc o privire spre bancheta din spate:

— *Dormi, Dona Naftalinda?*

Tăcerea ei îngână peisajul dimprejur: lumea pare încă neîncepută. în maşină amorţeala e şi mai solemnă. Cunosc acea tăcere şi felul în care, în zilele călduroase, ea se înrădăcinează în noi. Mai întâi ne imobilizează simpla dorinţă de a mai vorbi. Apoi nici nu ne mai amintim ce voiam să

spunem. în scurt timp respiraţia însăşi e o risipă de energie.

— *Arcanjo are dreptate, mergeţi mai încet,* protestează Dona Naftalinda. *Drumul e îngrozitor, noi aici în spate ne zgâlţâim rău de tot.*

Tonul vocii Naftalindei se ajustează la statutul ei: are acea blândeţe a celui care ştie atât de bine ce vrea, că nici nu e nevoie să impună. Privirea mea parcurge peisajul ca un foc lingând iarba. Acolo unde scriitorul vede arbori, eu văd adăposturi făcute din umbre. Sub vreuna dintre acele umbre probabil se odihnesc leii

înfometaţi, mâncătorii de oameni şi de vise.

Absorbit de inspectarea umbrelor, nu bag de seamă că un monolog animat se pornise pe bancheta din spate. Administratorul perorează despre maşini, mărci, modele, ţările şi anii de fabricaţie a vehiculelor lui preferate. Şi cum i-ar prinde bine un automobil ca acesta pe care firma care ne-a angajat ni l-a pus la dispoziţie.

— *Mai e mult?* întreb doar ca să schimb cursul discuţiei. Administratorul repetă ce a mai spus de zeci de ori: că nu mai e

deloc mult. Şi că „practic" am şi ajuns. Scriitorul întreabă:

— *Ciudat, nu se vede nimeni. Pe-aici nu trăiesc oameni?* Florindo Makwala se îmbăţoşează, jignit. Adică vizitatorul insinuează că el guverna doar peste pietre şi praf?

— *O să-i vedeţi imediat. Pe oameni. Sunt foarte mulţi.*

*
* *

— *Opreşte, opreşte maşina!* ordon, cu portiera deja deschisă şi cu corpul pe jumătate afară din vehicul. Imediat, mă duc tiptil să mă uit la nişte arbuşti de pe marginea drumului. Vulturii zboară în cerc în înaltul cerului. Poate că e

vreun schelet care putrezeşte pe acolo. Alarmă falsă. Le fac semn celorlalţi să se dea jos din maşină.

— *Hai să facem o pauză.*

Dona Naftalinda coboară din maşină. Suspensia jeepului geme, suferindă. Administratorul, îngrozit, comandă:

— *Ajutaţi-o să se dea jos. N-o lăsaţi să cadă, Doamne, n-o lăsaţi să cadă.*

— *Dumneata, bărbate, să nu îndrăzneşti să mă atingi. Nu uita că n-ai voie.*

Mai multe braţe se ridică să sprijine operaţiunea de descărcare a primei-doamne.

Ezit, nu ştiu pe unde să pun mâinile. Mi-e teamă că braţele o să mi se piardă printre şunci şi grăsimi. În faţa mea, un dos imens întunecă lumina zilei ca o subită eclipsă de soare.

— *Dacă ştiam, aş fi adus o macara,* îmi spune scriitorul în aparte.

Ajunsă pe pământ, Naftalinda îi spune ceva la ureche soţului.
Jenat, administratorul murmură printre dinţi:

— *Sofia mea trebuie să se ducă până în pădure.*

— *Poate să se ducă,* răspund sec.

— *îi e teamă.*

— *Mergeţi cu ea.*

— *Ea ar prefera să o păziţi dumneavoastră.*

— *Pentru astfel de lucruri, ca şi pentru altele, e mai bine să fie soţul.*

— *Nu e vorba că mi-e frică,* declară Naftalinda cu aerul unei împărătese. *Dar am auzit că leii omoară numai femei. Nu ştiu dacă eu, în calitate de primă-doamnă, sunt inclusă în meniul fiarelor.*

— *Puteţi fi convinsă că sunteţi,* comentează scriitorul.

— *Acolo e sigur,* garantez eu arătând spre nişte stânci, mai în faţă. *Puteţi merge, Dona*

Naftalinda, că noi stăm de veghe aici.

Ca să ne abatem atenţia de la aşteptarea stingheritoare, scriitorul se arată interesat de puşca mea şi mărturiseşte:

— A fost o vreme în care visam să folosesc şi eu o armă, voiam să fiu luptător de gherilă. Spuneam pe atunci că libertatea se va naşte prin ţeava unei puşti.

— Şi aşa a fost?

— Cu libertatea?

— Nu. întrebam dacă aţi ajuns luptător de gherilă.

— Mai mult sau mai puţin.

— Nu există mai mult sau mai puţin când vine vorba de

arme şi de libertate. Aţi văzut vreodată pe cineva omorât?

— Niciodată. Dar dumneavoastră? Aţi omorât pe cineva sau doar animale?

Imediat mă asaltează amintirea tatălui meu răscolind în sângele care nu era doar al său, ci al tuturor celor din neamul Baleiro. O intonaţie gravă îmi întunecă vorbele. Cei pe care îi omorâm, oricât ne-ar fi de străini şi de duşmani, devin rudele noastre pentru totdeauna. Nu mai pleacă niciodată, rămân mai prezenţi decât cei vii.

*

* *

Revenită alături de noi, Dona Naftalinda zâmbeşte, amuzată de cum se scutură scriitorul de praf de parcă s-ar autoflagela.

— *Vedeţi care e avantajul leului? Un leu nu se murdăreşte niciodată,* afirmă Dona Naftalinda.

— *Nu-mi doresc decât o baie. Am mai mult praf decât haine,* bombăne Gustavo scuturându-se cu putere.

— *Mai bine îl lăsaţi aşa,* îl sfătuiesc, sarcastic. *Mai bine îl lăsaţi aşa ca să înceapă corpul să vi se obişnuiască cu pământul. Să se obişnuiască să*

fie al pământului, al pământurilor de pe-aici.

— Eu sunt de-al pământului de aici.

— Asta doar pământul poate s-o spună.

îi întorc spatele şi mă îndepărtez fără să-mi scape, în urma mea, furia şuierată a scriitorului:

— Arogant de rahat!

întorşi la maşină, administratorul se duce repede să inspecteze încărcătura: vreo zece iezi îndesaţi în remorcă. Animalele par să fie liniştite, afişând stupida bonomie a rumegătoarelor.

— *N-ar fi mai bine să-i legi?* întreabă Dona Naftalinda.

Pe parcursul călătoriei, animalele stătuseră în picioare, păstrându-şi echilibrul cu profesionalismul unor dansatori. Florindo comenta ţanţoş: iezii au fost făcuţi să meargă cu maşina, îşi ţin echilibrul chiar şi prin prăpăstii, unde nu mai au pământ. Apoi administratorul îşi desface braţele într-un gest de simpatie:

— *Nu uita, tovarăşe vânător: unul dintre animalele astea e momeală pentru leu. Puteţi să-l alegeţi pe care vreţi.*

— *E o neînţelegere aici, dragă domnule administrator. De fapt, mai multe. Mai întâi, eu nu sunt tovarăş. Apoi, şi mai important, eu nu vânez cu momeală. Sunt vânător, nu pescar.*

— *Ei, faceţi cum credeţi. Adevărul e însă unul singur: fie că pescuiţi, fie că vânaţi, dumneavoastră trebuie să eliminaţi leii. Face parte din obiectivele mele politice.*

Mâncătorii de oameni sunt pentru el un subiect politic.

— *Superiorii mei,* aminteşte el pompos, *au dat instrucţiuni foarte clare: poporul votează, animalele nu. Trebuie eliminate*

rapid motivele de nemulţumire din comunităţi. Şi reia ordinul sumar: *Trebuie să-i omorâţi.*

— *N-o să-i omor. De asta puteţi fi sigur,* răspund.

— *Cum?*

— *Sunt vânător. Eu nu omor, eu vânez.*

— *Şi nu e acelaşi lucru?*

— *Pentru dumneavoastră, poate. Pentru mine e complet diferit. Şi să vă mai spun un lucru înainte să ajungem în sat. N-am fost angajat de administraţie. Eu ascult doar de cine mă plăteşte.*

*
* *

Ne reluăm drumul şi, într-o clipită, un nor de praf răvăşeşte din nou liniştea milenară a

savanei. Administratorul înţelege că trebuie să dea înapoi în confruntarea cu mine. Prezenţa scriitorului faimos e o ocazie excelentă ca să-şi mai lustruiască imaginea. Cu superioritate, afirmă ca şi cum ar fi gândit cu voce tare:

— *Omorât, vânat, important e ca oamenii să se poată întoarce la viaţa lor de zi cu zi. Ca să lupte împotriva sărăciei absolute.*

Deja nu mai vorbeşte. Ţine discursuri. Şi anunţă că expediţia, condusă de partidul lui, va salva oamenii de la condamnarea la mizerie. Foloseşte verbul cel mare: a

salva. în oglinda retrovizoare, mă uit la zburătăcirea prafului şi o dulce somnolenţă mă invadează: ce-aş mai vrea şi eu să fiu salvat! Să mă las să mă scufund, ca un înecat, în braţele unui salvator. Pardon, a unei salvatoare, Luzilia.

*
* *

— *Când o să vă duceţi să vânaţi, vin şi eu, tovarăşe Arcanjo,* declară administratorul.

— *La vânătoare nimeni nu vine cu nimeni,* răspund. *La vânătoare sunt doar două fiinţe: cel care omoară şi cel care moare.*

— *Vreau să mă vadă poporul meu, să mă vadă când mă întorc în sat cu trofeul.*

în sfârşit, se văd case.

— *în curând,* îi spune Naftalinda scriitorului, *o să iasă oamenii buluc la drum.*

— *în casele astea nu locuiesc oameni,* o corectează administratorul.

* * *

După nouă ore de când am plecat din Pemba, capitala provinciei, delegaţia noastră ajunge în sat. Administratorul avea dreptate. Nu doar frica locuieşte în Kulumani. Groaza e desenată pe mulţimea care ne înconjoară.

— *Nu locuiesc oameni?* întreabă Gustavo. *Atunci cine locuieşte?*

— *Acum aici locuieşte frica,* răspunde.

— *Nu opri maşina în mijlocul drumului,* ordonă Makwala.

Zâmbesc. Drumul e aşa de îngust, că n-are mijloc. Şi nici margini: totul împrejur a căpătat culoarea prafului. Şi eu sunt atât de plin de praf, încât corpul meu pare că nu mai are dinăuntru şi dinafară. Mă scutur, mâinile mele sunt nori care parcă au emigrat din corpul meu. Un acces de tuse îmi zguduie pieptul. O entitate nebuloasă începe să pună stăpânire pe mine.

*

* *

Pe nesimţite, o mare de oameni ne înconjoară. Soţia administratorului îmi explică, şoptindu-mi la ureche: au mobilizat săteni din alte locuri ca să ne spună bun-venit. încălcând toate regulile de siguranţă, sătenii aceştia vor merge pe jos noaptea, fără apărare, pe drumul de întoarcere către casele lor. Dar pare inevitabil: puterea unui şef se măsoară după mărimea ceremoniei de primire. Şi Florindo Makwala nu voia să rateze ocazia de a ne impresiona. Nu vrea să lase să treacă neobservată buna sa

reputaţie şi îl îndeamnă pe Gustavo Regalo:

— *Vedeţi, dragă scriitorule? Poporul ne iubeşte. Pe mine şi pe partidul meu. Scrieţi asta, fotografiaţi toate astea.*

în mijlocul mulţimii, cineva mă ia de braţ. Răspund, cu o confuză strângere de mână. Atunci observ că e vorba de un bărbat orb. Gestul lui dezorientat m-a făcut să mă opresc din mers. Poartă o haină de camuflaj militară care contrastează cu picioarele desculţe.

— *Aţi ajuns!* exclamă orbul, ca şi cum am fi îndeplinit o prorocire. Şi apoi prevesteşte:

Aţi venit să vă lăsaţi sângele în Kulumani.

La un moment dat, cedând unui straniu impuls, încep să fac cu mâna mulţimii. îmi amintesc de alte ocazii în care am fost primit ca un salvator. Mâna lipicioasă a orbului mă apucă din nou de braţ:

— *V-aţi adus puşca? Pentru ce? Leii ăştia nu se omoară cu gloanţe.*

Vioiciunea cu care mă urmăreşte mă face să mă îndoiesc că orbirea lui e autentică. Suspiciunea se adânceşte când se prinde de mine cu disperarea unui înecat şi mă întreabă:

— *Mă vedeţi?*

— *De ce mă întrebaţi?*

— *Pe noi, cei din Kulumani, nu ne vede nimeni, numai* muwavi, *vrăjitorii, ne bagă în seamă.*

Administratorul mă ajută să mă eliberez de orbul impertinent. Mă împinge în faţa maşinii, unde farurile deschid un tunel de lumină, şi îmi explică cu voce joasă:

— *Am ajuns noaptea. Unii cred că suntem* vashilo.

— *Cine?*

— Vashilo, *cei ai nopţii. Suntem singurii care umblă să viziteze sate la ora asta.*

Apoi administratorul ordonă cu voce tare:

— *Faceţi loc! Am venit să vă salvăm, l-am adus pe cel ce va omorî leii.*

Orbul face o plecăciune şi se sprijină iar de braţul meu ca să adauge:

— *Nu există moarte, nu există omor Aţi venit toţi să muriţi la noi acasă.*

Mă uit în jur. Acum două nopţi a fost omorâtă aici o femeie tânără. înaintea ei, alte douăzeci şi ceva au fost devorate de fiare. Nu departe, prin mijlocul savanei, probabil se mai găsesc urme de sânge, resturi cu neputinţă de şters ale

unor crime cu neputinţă de spus. Mă gândesc la durerea şi la frica acelor oameni. Mă gândesc la neajutorarea acelui sat, atât de departe de lume şi de Dumnezeu. Kulumani era mai orfan decât mine.

E noapte, nu mai sunt umbre pe lume

.Versiunea lui Mariamar (3)

O amintire ilizibilă

în fiecare dimineaţă gazeia se trezeşte ştiind că trebuie să fugă mai iute decât leul, altfel va fi omorâtă. în fiecare dimineaţă leul se trezeşte ştiind că trebuie să fugă mai iute decât gazeia, altfel va muri de foame. Nu contează dacă eşti leu sau gazelă: când Soarele răsare, cel mai bine e să fugi.

Proverb africa

nNoaptea trecută, când au ajuns străinii în Kulumani, n-am vrut să mă duc să asist la primirea lor de faţă cu cei din administraţie. Puteam să scap câteva clipe din izolarea mea. Dar nici măcar asta n-am făcut. Atâţia ani de zile m-a ţinut în viaţă visul de a-l revedea pe Arcanjo Baleiro. Acum el era acolo, la câţiva paşi, iar eu rămâneam distantă şi străină, privind mulţimea care se învârtea în jurul delegaţiei. Parcă erau nişte vulturi. Se hrăneau cu resturi. Resturi din noi înşine. Aşa i-am zis şi mamei: *parcă sunt nişte vulturi.* Iar păsările de pradă,

cum spune înţelepciunea locului, nu orbesc nici după ce mor.

Vocea autoritară a Hanifei Assulua mă înapoiază realităţii:

— *Nu mai dormi la umbra genelor, Mariamar! Du-te şi suceşte gâtul unei găini.*

Un mare ospăţ se pregăteşte în cinstea vizitatorilor. Noi, femeile, rămânem în umbră. Spălăm, măturăm, gătim, dar nici una dintre noi nu se va aşeza la masă. Eu şi mama ştim ce avem de făcut aproape fără să schimbăm vreo vorbă. Treaba mea e să prind, să omor şi să jumulesc o găină de la noi din

ţarc. în timp ce o urmăresc, într-o alergătură gălăgioasă, aud în spatele meu paşii cuiva care se alătură vânătorii. Mă opresc din fugă şi, ţinându-mi răsuflarea, mătur pământul cu privirea, într-o căutare neliniştită. Nu văd pe nimeni, un şuierat de spaimă îmi scapă din piept:

— *Tu eşti, surioară?*

în cele din urmă, mă împac cu gândul că sunt singură, aşezată pe scara rezemată de coteţ, unde găinile înnoptează la adăpost de prădători.

Undeva, atât de aproape, stă Arcanjo Baleiro. Iar eu, în

singurătatea curţii, jumulesc găina ţinând-o între genunchi. Penele zboară legănate de adierea rătăcitoare. Deodată o văd pe Silencia stând în lumină, adunând în mâini penele plutitoare. îşi strânge palmele căuş ca să nu-i scape nimic printre degete şi îmi dăruieşte ghemul acela delicat. Iau darul şi îi aud bine-cunoscuta voce:

— *Uite, surioară: asta e inima mea. N-au luat-o leii. Ştii cui să i-o dai.*

Văd că mi se scurge sânge pe mâini, pe fustă, pe picioare. O fi sânge de găină, aşa pare, dar o ameţeală îmi întunecă privirea. Din piept îmi ţâşneşte

o furie necontrolată, o clocotire de vulcan. Şi vocea mamei, venind dinspre casă:

— *Gata, Mari amar, ai omorât găina? Sau ai rămas să cojeşti umbre, ca de obicei?*

Vreau să-i răspund, nu-mi vin cuvintele. Dintr-odată, mi-am pierdut graiul, un foşnet gâjâit îmi zgârie pieptul. Speriată, mă ridic, îmi trec amândouă mâinile peste gât, peste gură, peste chip. Strig după ajutor, dar din mine nu iese decât un geamăt cavernos. Şi- atunci apare senzaţia aşteptată: o răzuire de nisip în cerul gurii de parcă mi-ar fi vârât cineva o limbă de pisică.

Hanifa Assulua apare în uşă, cu mâinile în şold, cerând socoteală:

— *Iar te-au apucat atacurile alea, Mariamar?*

Apariţia mamei o sperie pe Silencia. îi aud paşii grăbiţi îndepărtându-se, în timp ce un cotcodăcit agitat îmi dă certitudinea că şi păsările i-au simţit prezenţa. Nu şi-au dat seama că una dintre ele zace moartă la mine în poală. Dar au simţit furişarea vizitatoarei moarte. Poate e adevărat că sunt nebună, dar atunci păsările îmi împărtăşesc nebunia.

Mama se apropie, intrigată. încet, mâinile îi urcă pe chip ca şi cum ar căuta ajutor. La doi paşi de mine încremeneşte, îngrozită: — *Ce-ai făcut cu găina? Fata mea, dar tu n-ai folosit cuţitul!?* Devastată, Hanifa îmi întoarce spatele şi caută adăpostul casei. Mă uit la găina făcută bucăţi şi împrăştiată pe jos. Şi atunci văd un vultur stând la picioarele mele.

* * *

în acel moment un episod îmi revine în amintire: în plin război, când preoţii s-au retras din Kulumani, nimeni n-a mai avut grijă de păsările de curte

de la Misiune. Găinile au rămas abandonate în coteţele care se năruiau. Puţin câte puţin, păsările s-au sălbăticit, scurmând neobosite prin bălării, de unde se întorceau abia noaptea. Coteţele s-au dărâmat şi scândurile vechi au dispărut, devorate de termite. Era un avertisment: graniţa dintre ordine şi haos dispărea. Primitiva savană voia să-şi răscumpere ce-i fusese furat.

Şi aşa s-a şi întâmplat: una câte una, găinile au fost devorate de vulturi. Păsările de pradă au ocupat spaţiul rezervat până atunci păsărilor domestice şi s-au obişnuit într-

atât încât nici nu se mai temeau de prezenţa noastră. Vreo câţiva au ajuns să asculte de chemarea bunicului Adjiru, care, drept recompensă, le arunca bucăţi de grăsime.

O dată, la noi acasă, s-a anunţat o cină fastuoasă.

— *Azi avem pui, ce sărbătorim? a* întrebat Silencia.

Ne-a dat de bănuit mărimea fripturii. Numai eu am avut curaj să întreb:

— *Mâncăm carne de vultur?*

— *Şi ce dac-am mânca? a* ripostat tata. *N-ai mai auzit că noi, vânătorii, mâncăm ochi de vultur ca să ne ascuţim privirea?*

Niciodată n-am aflat ce-am mâncat. Adevărul e însă că după masa aceea n-am mai avut niciodată un somn liniştit. Coşmarurile mă smulgeau din pat şi mă trezeam cu o poftă stranie, o lăcomie care mă poseda. Felul în care foamea aceea ajungea să mă stăpânească nu era lucru omenesc. Dacă mă gândesc mai bine, nu doar simţeam foamea. Eu eram foamea din cap până-n picioare şi o salivă vâscoasă mi se scurgea pe bărbie.

— *E dis-de-dimineaţă şi mănânci resturile de la cină?*

Ce foame mai e asta? se mira bunicul, mereu matinal.

M-au dus la Palma, să-mi facă analize la spital. S-ar putea să fie diabet, a sugerat infirmierul. O bănuială nefondată. N-a ieşit nici o boală la nici o analiză şi m-am întors la Kulumani fără leac pentru crizele mele misterioase.

* * *

înainte de răsărit, bunicul tot dădea peste mine pe verandă, unde ciuguleam nişte resturi de *nchemba,* căutând oase de găină prin făina de manioc. Adjiru profita de întuneric ca să-şi practice cealaltă îndeletnicire a lui: cea

de sculptor de măşti. Potrivit rânduielilor strămoşeşti, era o îndeletnicire clandestină, nu trebuia să bănuiască nimeni că măştile ieşeau din mâinile lui. Sculpturile înfăţişau invariabil femei: zeiţele care am fost cândva nu voiau să fie uitate. Mâinile bărbaţilor spuneau ceva ce gurile lor nu îndrăzneau să rostească.

— *Pot să fac şi eu o mască?* am întrebat.

Masca, a spus el, nu e doar cea care-ţi acoperă chipul când dansezi. Dansatorul, coregrafia, muzica unduindu-se în corpul tău: toate astea sunt masca.

— *Atunci, când termini de lucrat la ea, pot s-o port?*

— *Asta nu eo mască. E* ntela, o *amuletă, cum îi spui tu.*

— *Doamne fereşte, bunicule! Chiar crezi în astea?*

— *N-are importanţă ce cred eu. Contează ce cred morţii. Fără asta -* şi a răsucit lemnul între mâini - *fără asta, strămoşii se îndepărtează de Kulumani. Şi tu te îndepărtezi de lume.*

— *Iartă-mă, bunicule: dar dumneata, care eşti asimilat din naştere, ar fi trebuit să renunţi de mult la credinţele astea...*

Un surâs vag şi binevoitor: era răspunsul lui. Apoi mă dojenea. Că n-ar trebui să mai arunc resturi de mâncare prin curte.

— *Chemi animalele...*

Poate că asta şi voiam: să convoc animalele lângă casă, să reinstaurez dezordinea junglei, să transform coteţele în cuiburi de vulturi.

* * *

Cu timpul crizele nocturne s-au agravat: aşternuturile se trezeau sfâşiate, obiectele împrăştiate pe podeaua camerei.

— *Asta nu mai e foame, sunt bolnavă. Bunicule, ce se*

întâmplă cu mine? îl întrebam, în lacrimi.

Motivul bolii mele era un secret, mi-a spus la un moment dat Adjiru. Un secret păstrat atât de adânc, încât până şi acesta sfârşea prin a se uita pe sine.

— *Nu înţeleg, bunicule. Mă sperii.*

Eram bolnavă, da. Dar boala aceea era singurul lucru care mă apăra de trecutul meu.

— *Problema nu e la tine, nepoata mea. Problema e în casa asta, în satul ăsta. Kulumani nu mai e un loc, e o boală.*

Kulumani şi cu mine eram bolnavi. Şi când, cu şaisprezece ani în urmă, m-a fermecat vânătorul, pasiunea mea nu era decât o implorare. Eu nu făceam decât să cer ajutor, în tăcere, îl rugam să mă salveze de boala aceea. Aşa cum, mai demult, scrisul mă salvase de la nebunie. Cărţile îmi dăruiau voci, ca şi cum ar fi fost umbră în plin deşert.

* * *

După ce Arcanjo a plecat, acum mulţi ani, mi-a trecut prin minte să-i scriu. Nesfârşite scrisori i-aş fi scris, ascultând de acea dorinţă lăuntrică. N-am făcut-o. Nimeni nu iubea

cuvintele mai mult decât mine. în acelaşi timp, însă, îmi era teamă de scris, îmi era teamă să fiu alta şi, apoi, să nu mai pot încăpea în mine. La fel ca bunicul, care sculpta bucăţi de lemn pe ascuns, eu aveam o sarcină secretă. Cuvântul desenat pe hârtie era masca mea, amuleta mea, leacul meu.

*

* *

Azi ştiu ce bine am făcut că am păstrat pentru mine scrisorile. Adevărul e că Arcanjo Baleiro s-ar fi îndoit dacă ar fi primit ceva scris de la mine. în Kulumani, mulţi se miră că pot să scriu. într-un loc în care majoritatea e analfabetă, să fie

tocmai o femeie cea care stăpâneşte scrisul e ceva neobişnuit. Şi toţi cred că am învăţat la Misiune, cu preoţii portughezi. Şcoala mea, de fapt, a apărut mai înainte: am învăţat să citesc cu animalele. Primele poveşti pe care le-am auzit erau despre animale sălbatice. Fabulele m-au învăţat toată viaţa să deosebesc ce e corect de ce e greşit, să deznod binele de rău. într-un cuvânt, animalele au fost cele care m-au făcut să fiu om.

învăţătura mea nu s-a făcut după nici un plan, dar cu un scop. Bunicul şi tata aduceau de la vânătoare carnea, pe care

o mâneam, şi pielea, pe care o vindeam. Bunicul meu însă mai aducea ceva. Din junglă, lua cu el mici trofee pe care mi le oferea: gheare, copite, pene. Lăsa captura pe o masă, la intrarea în casă. Dedesubtul fiecăreia dintre podoabele acestea, pe o hârtie veche, Adjiru Kapitamoro scria o literă. Un „v" pentru pana de vultur, un „m" pentru *munda,* cum se spune la săgeată în limba noastră. Şi alfabetul se înşira sub ochii mei. Fiecare literă era o culoare nouă cu care eu priveam lumea.

O dată pe foaia de hârtie trona o gheară de leu. Stând pe

vine lângă mine, bunicul şi-a rulat limba pe cerul gurii şi, ca un bici, a plesnit un sonor „L". Mâna lui uriaşă a condus-o pe a mea şi am desenat litera pe hârtie. La final am zâmbit victorioasă. Era prima oară când mă confruntam cu un leu. Şi acolo, caligrafiată pe hârtie, fiara îngenunchea la picioarele mele.

— Ai grijă, nepoată. Scrisul e o trufie primejdioasă. îi sperie pe ceilalţi...

într-o lume a bărbaţilor şi vânătorilor, cuvântul a fost prima mea armă.

Din vârful arborelui de guava din grădină mă uit spre

piaţa satului. Niciodată n-am văzut *shitala* atât de plină. Au mâncat, au băut, rumoarea a crescut. Nu reuşesc să-i zăresc pe invitaţii care stau de partea cealaltă a pridvorului. Mă aşez mai bine pe trunchiul neted, inspir parfumul fructelor de guava coapte ca să mai scurtez aşteptarea. Şi iată că-l văd pe Arcanjo ieşind în piaţă să se dezmorţească. Nu s-a schimbat mult: e mai solid, dar îşi păstrează acelaşi aer de prinţ. Inima îmi saltă în piept. în vârful arborelui, mă simt de parcă aş fi deasupra lumii şi a timpului.

Apoi o văd pe Naftalinda traversând piaţa cu paşi fermi. Ce caută ea în locul acela interzis femeilor? O ştiu de când era mică, am împărtăşit cu ea singurătatea bisericii la Misiune. Unii zic că a înnebunit de la grăsime. Eu cred în demenţa ei. Numai micile nebunii ne pot salva de marea nebunie.

*

* *

Priveliştea pieţei pline de lume mă transpune în alte timpuri. îmi amintesc de dăţile în care bunicul Adjiru mă lua la o plimbare prin sat. Mă ţinea de mână şi mă ducea la *shitala,* pridvorul „oamenilor mari".

Simpla mea prezenţă în acel loc era o erezie pe care numai el îşi permitea să o îngăduie. Bărbaţii îl întrebau pe bunicul Adjiru despre aventurile lui de la vânătoare. La început şovăia. Uneori mă trăgea pe mine în mijloc şi spunea:

— *Mariamar, spune tu poveşti.*

— *Dar eu sunt fată, n-am vânat niciodată şi nici n-o să vânez vreodată...*

— *Toţi am vânat la un moment dat, toţi am fost cândva vânaţi,* explica el.

Câştiga timp ca să devină centrul lumii. Fiindcă apoi se ridica în picioare grandios, fără

vârstă, şi cuvântul lui trufaş se rotea prin încăpere. La un moment dat Adjiru se oprea, ofta, ochii îi căutau o ţintă, ceea ce însemna că povestirea o să dureze. Se aşeza, asudat. Dar nu un sprijin îşi căutase el. Ci un tron. Pentru că, din clipa aceea, Adjiru Kapitamoro începea să domnească. De fapt, el nu-şi amintea vânătoarea: el vâna din nou. în acel loc, chiar în acel moment, în faţa privirilor uimite ale ascultătorilor, bunicul pândea prada. Iar adunarea, în liniştea suspendată, se temea că va speria nu amintirile vânătorului,

ci animalele pe care le urmărea.

— Mai zi o poveste, Adjiru. Despre data aia când...

Bunicul îşi ridica braţul în semn de refuz. Declina invitaţia: în poveştile vânătorilor nu există „a fost odată". Pentru că totul se naşte acolo, atunci, dimpreună cu vocea lui. Să spui o poveste e ca şi cum ai pune umbre pe foc. Tot ce dezvăluie cuvântul este devorat de tăcere în aceeaşi clipă. Doar cine se roagă, cu totală dăruire de suflet, ştie cum se aprinde cuvântul şi se prăvăleşte în abis.

*

* *

într-o noapte povestea curgea deja de ceva vreme, băutura curgea şi ea, Genito Mpepe l-a întrerupt cu voce stingheră:

— *Măi să fie, Adjiru! Că bine ne mai prosteşti!*

A dat cu bâta-n baltă, dar parcă a dat cu bâta-n bunicul. Privirea uluită a lui Adjiru anunţa rana ce avea să se deschidă. înciudat, cu un deget acuzator, a declarat:

— *Tu, Genito, tocmai ţi-ai rupt furculifa-n gură.*

Descompus, bunicul a plecat din *shitala* şi s-a topit în noapte. Numai eu m-am dus

după el. M-am aşezat în întuneric şi am aşteptat să spună ceva. în cele din urmă, după o lungă pauză, plină de suspine, s-a tânguit:

— *De ce? De ce mi-a făcut Genito aşa ceva?*

— *Tata e băut.*

— *Un ingrat. Toţi sunt nişte ingraţi. Ce zic ei că sunt minciuni eu zic că sunt daruri.*

Privirea i s-a pierdut în infinit. Treceau pe lângă Adjiru mii de gânduri, mii de amintiri. Încet-încet, furia a fost învinsă.

— *Ştii, Mariamar? Cel mai trist e că Genito o fi fost el beat, dar are dreptate. Toate*

vitejiile din poveştile mele:
toate sunt doar fum fără foc.

Pe vânător nu trebuie să-l crezi, aşa e, spunea. Nu pentru că vânătorul e un mincinos. Ci pentru că vânătoarea are adevărul unui dans: corpuri care fug de propria lor realitate. Aşa înţelegea Adjiru.

De fapt, mi-a explicat, o carieră de vânător e făcută din eşecuri şi uitări. Oricât de precis ţinteşte, orice om care vânează e supus eşecului. Pentru fiecare victorie, o mie de înfrângeri. Din cauza asta vânătorul ajunge un inventator de înfăptuiri: pentru că nici măcar el nu crede ce spune,

temându-se de fragilitatea sa mai tare decât de cea mai feroce pradă.

— *Mai bine aş fi fost un mincinos. Pentru că, de fapt, nu sunt nimic. Niciodată n-am făcut nimic.*

— *Nu spune aşa ceva, bunicule. Dumneata ai vânat atât de mult.*

— *Vrei să ştii ceva, nepoată? La vânătoare, trudeşte mai mult prada decât prădătorul.*

Nu era o lamentaţie. în fond, ambiţia lui era să nu aibă nici o obligaţie. Fericirea, obişnuia el să zică, constă în a nu face nimic: să fii fericit

înseamnă să-l laşi pe Dumnezeu să se întâmple şi atât. A tăcut, mâinile rotindu-i-se nervos pe genunchi. Deodată s-a ridicat hotărât, ca şi cum l-ar fi vizitat un suflet nou. Cu pas ferm, s-a îndreptat din nou spre pridvor, s-a cocoţat pe un scaun, şi-a umflat pieptul şi a înfruntat mulţimea.

— *Vreţi poveşti? Vă spun eu o poveste. Povestea voastră.*

— *Aoleu, iar începe,* au bombănit unii.

— *Aţi uitat că aţi fost sclavi cândva? a* continuat Adjiru.

— *Până aici ne-a fost,* au comentat alţii.

— *Sau aţi uitat că am fost duşi peste ocean? Nici unul dintre noi nu s-a întors. Ori aţi uitat de tatăl meu, Mu ari mi Kapitamoro? A fost dus în São Tomé, mai ţineţi minte?*

— *Noi plecăm,* au spus bărbaţii în cor. Şi au adăugat către mine: *Vino cu noi că, de-acum, începe să plouă cu vorbe.*

S-au retras unul câte unul până când, sub acoperiş, am rămas doar eu, privind cu inima cât un purice scaunul instabil de pe care bunicul îşi continua inflamata cuvântare. Ba chiar am îndrăznit, aproape fără voce, să-l chem înapoi pe lume.

în acel moment însă eram invizibilă pentru el. Un profet inflamat pusese stăpânire pe bătrâna mea rudă.

— Sclavii nu lasă amintiri, şi ştiţi de ce? Pentru că nu au mormânt. Nu mai e mult până când nici în Kulumani n-o să mai aibă nimeni mormânt. Şi nu se va mai şti niciodată că aici au trăit oameni...

— Bunicule, hai să mergem acasă.

— Acum nici nu mai e nevoie să ne ducă cu corăbiile. São Tomé e aici, în Kulumani. Aici locuim toţi, sclavi şi stăpâni peste sclavi, săraci şi stăpâni peste sărăcie.

Atunci, pe pridvorul deja pustiu, l-am privit pe bunicul Adjiru ca şi cum ar fi fost un copil mai singur şi mai neajutorat decât mine. M-am apropiat de scaunul care-i servea drept scenă, am ridicat braţul sus de tot ca să-i ating mâna.

— Hai, bunicule. Hai acasă.

Braţ la braţ, am coborât pe cărare, pe lângă râu

.Jurnalul vânătorului (3)
O lungă şi neterminată scrisoare

Bărbatul vede ceaţa; femeia vede ploaia.
Proverb din Kuluman

iÎn noaptea asta, dovedind cea mai mare ospitalitate, ne-au instalat în clădirea

administraţiei. Ne-au sugerat să dăm la o parte mormanele de dosare de arhivă şi să folosim nişte canapele răpciugoase care putrezeau pe acolo. Aşa ne-am improvizat mese şi paturi.

Într-o risipă de simpatie, administratorul îşi ia la revedere, un zâmbet larg, din uşa întredeschisă:

— *Mâine o să vină o doamnă din sat să facă curat şi să pregătească masa.*

— *Ar fi trebuit să fie Tandi, menajera noastră,* îl corectează prima-doamnă. *Dar se pare că a fost...*

— *E indispusă,* o întrerupe grăbit Florindo.

— *Indispusă? Ce cuvânt mai e şi ăsta, bărbate? Indispusă?*

Makwala o împinge cu o delicateţe fermă pe soţia sa spre curte.

Afară, încă se mai ceartă. Puţin câte puţin, vocile se sting. Părea că s-au îndepărtat, însă paşii nervoşi ai Naftalindei confirmă că ea se întoarce, hotărâtă să ne lase ultimul ei cuvânt:

— *Ca să fie clar: indispusă vrea să însemne atacată, pe jumătate moartă. Şi nu de lei. Cea mai mare ameninţare, în Kulumani, nu sunt fiarele din*

junglă. Aveţi grijă, prieteni, s-aveţi mare grijă.

Femeia iese din nou şi mă gândesc la miracolul de a avea o uşă pentru atâta corp. îmi trec degetele peste blatul mesei şi zâmbesc: aici, între praful timpului şi vrafurile de înscrieri moarte, o să-mi scriu jurnalul. Manuscrisul acesta e doar o lungă şi neterminată scrisoare pentru Luzilia.

*
**

îl trezesc pe scriitor cu inutilă vehemenţă. Omul abia adormise, a trebuit să revină ca dintr-un hău adânc.

— Am nevoie de ajutorul tău. Vino după mine cu maşina, să-mi luminezi drumul...

— *Ce se-ntâmplă?*

— *Oamenii ăştia au umplut drumurile de capcane.*

— *Şi?*

— *Eu sunt vânător, nu folosesc capcane.*

Pornesc pe jos, scriitorul somnoros conduce maşina, încet, pe urmele mele. Ici şi colo, adun capcane şi le arunc în spatele camionetei. Văd în faţă o construcţie făcută din buşteni mai înalţi de un stat de om care susţine în vârf un acoperiş de paie.

— *Pare-a fi o casă,* mă înştiinţează scriitorul.

— *E un* utegu, o *capcană de prins lei.*

Trec o frânghie printre trunchiuri şi o leg de maşină, punându-l pe Gustavo să bage în marşarier şi să tragă acoperişul şi palisada.

— *Hai, cu curaj, apasă pedala!*

Sforţarea motorului, însoţită de strigătele mele nerăbdătoare, mă trimite înapoi în vremea copilăriei. îmi amintesc că, o dată, tata a hotărât să merg cu el în junglă. Maică-mea s-a împotrivit din răsputeri: pe lângă pericolele vânătorii, ne aflam în plin război. S-au certat în uşa casei, era în zorii zilei şi ţipetele mamei au atras atenţia

vecinilor. Bătrânul Baleiro a decis să pună capăt disputei: m-a împins în maşină şi s-a închis cu mine înăuntru. Vehiculul a dat în spate cu o viteză atât de mare, încât, dintr-odată, o buşitură violentă m-a aruncat în geam, care s-a spart. îmi amintesc cum, plângând în tăcere, mama m-a dus în braţe. Când m-a pus în pat, sângele meu pe braţele ei, a declarat cu o seninătate tainică:

— Află, bărbate, că băiatul ăsta n-o să se facă niciodată vânător.

*
* *

După ce am strâns capcanele, mă întorc acasă şi, la lumina unei lămpi cu petrol,

îmi deschid caietul de însemnări. Reiau, plictisit, amintirile zilei.

— *Aşadar eşti stângaci?* mă întreabă scriitorul apropiindu-se.

— *Da. Dar când trag, sunt dreptaci.*

Mâna stângă, îi explic cu neaşteptată inspiraţie, e cea care ţine copiii în braţe. Nu poate fi mâna care omoară.

— *Ciudat,* reacţionează Gustavo. *în majoritatea culturilor, mâna stângă e cea blestemată. în ce trib ai auzit de credinţa asta?*

— *în tribul din casa mea, în tribul neamului Baleiro. Acum, tribul ăsta sunt eu.*

— *Şi ce scrii, dacă nu sunt indiscret?*

— *Scriu povestea asta.*

— Ce *poveste?*

— *Povestea vânătorii ăsteia. O să public o carte.*

Gustavo nu-şi ascunde zâmbetul nervos. Dezvăluirea a funcţionat ca un pumn în stomac. întrebările încep să curgă fără oprire: o *carte?... şi la ce editură o s-o public?... Şi ce gen o să adopt, roman, confesiune?* Nu-I las să-şi termine înşiruirea de nelămuriri

şi întrebări. îi spun ca şi cum aş vrea să-l liniştesc:

— *Nu cred c-o să reuşesc.*

— *Şi de ce n-ai putea?*

— *Scrisul nu e acelaşi lucru cu vânatul. E nevoie de mult mai mult curaj. Să-mi deschid inima aşa, să mă expun fără armă, fără apărare...*

Gustavo sesizează ironia din cuvintele mele. încearcă atunci să mă atace pe propriul meu teritoriu.

— 7"/-a/77 *mai zis că urăsc vânătoarea.*

— *Atunci de ce-ai mai venit aici?*

— în cazul ăsta nu există alternativă ca să aperi vieţile oamenilor.

— Ştii despre ce cred eu că e vorba? Frică.

— Ce?

— Ţi-e frică.

— Mie?

— Ţi-e frică de tine însuţi. Ţi-e frică să nu fii vânat de animalul care sălăşluieşte înăuntrul tău.

Gustavo îmi întoarce spatele, dar eu nu mă opresc: oricât o fi locuind el într-o lume urbană şi modernă, jungla primitivă tot vie rămăsese înăuntrul lui. O parte din sufletul lui avea să fie pentru

totdeauna sălbatică, plină de monştri de neîmblânzit.

— *Vino cu mine în junglă şi-o să vezi: eşti un sălbatic, dragă scriitorule.*

— *N-ai decât să-mi spui cum vrei, dar eu nu văd mare eroism să tragi în nişte animale fără apărare. Nu e nici o glorie într-o confruntare atât de inegală.*

Fără să spun nimic, scot din rucsac şi pun pe masă o gheară şi un colţ de leu.

— Ce *crezi că sunt astea?*

— *Sunt părţi dintr-un leu.*

— *Părţi? Sunt arme. Astea sunt puşca leului. După cum vezi, animalul e mai echipat*

decât mine. Care e vânătorul, până la urmă? Eu sau el?

— Conversaţia asta nu duce nicăieri.

— Ca *reporter, ai început foarte prost, trebuie să-ţi spun.*

— Şi de ce, mă rog?

— N-ai înţeles din ce motiv am distrus capcanele.

— Iar tu ai început şi mai prost: nici măcar n-ai avut buna-cuviinţă să vorbeşti cu oamenii înainte să distrugi ceva ce ei au construit cu atâta trudă.

— Ştii ceva, scriitorule: ar fi fost mai bine dacă în loc de lei aş fi venit să vânez vampiri.

Vampirii vând bine, ai fi avut un bestseller asigurat.

Suflu în flacără şi întunericul invadează încăperea. Afară, luna plină îmi trezeşte o nelinişte felină. Sub cortina pleoapelor, îmi amintesc din nou de Luzilia. Deodată, însă, îmi apare un alt miraj. E o tânără neagră, frumoasă. E o fată de-a locului care zâmbeşte lângă un râu. N-are chip, ar putea fi oricare dintre femeile din sat. în
noaptea asta dorm cu toate femeile din Kulumani.

*
* *

Nu adormisem de mult, când aud răgete. Lumea se

suspendă. Nu există tăcere după răgetul unui leu.

— *Auzi?* întreabă scriitorul, agitat.

— *E o leoaică. E încă departe.*

Treptat, răgetele se potolesc. întunericul tace. în sfârşit, îmi încep războiul cu noaptea.

*
* *

încă din zori o femeie pe nume Hanifa Assulua tot mătură, spală, curăţă, încălzeşte apă fără să scoată un cuvânt. Prezenţa ei are discreţia unei umbre. Abia la plecare vine să-mi vorbească, fără să ridice nici un moment privirea din pământ.

— *Vă amintiţi de mine?* întreabă.

Nu-mi amintesc. îi explic împrejurările efemere ale vizitei mele. Trecuse atâta timp de când venisem aici să vânez un crocodil. Stătusem doar câteva zile şi plecasem fără să mă mai întorc vreodată. Voiam să mă scuz pentru vreo eventuală impoliteţe.

— *Spuneţi-mi adevărul: aţi venit doar pentru vânătoare? Sau aţi venit să căutaţi pe cineva în Kulumani?*

— *Pe cine? Nu cunosc pe nimeni.*

— *E bine aşa. Oricum nu e nimeni aici.*

Şi nu mi-a mai zis nimic în ziua aceea, nici în zilele următoare. Se învârtea pe-acolo fără corp, fără voce, fără prezenţă. Scriitorul a înţeles că femeia aia era o punte ca să poată ajunge la comunitatea din sat. Şi mai mult de atât: ea era mama ultimei victime a leilor. De aceea, Gustavo se ţine după menajeră ca o umbră. Hanifa umple o canistră de tablă cu apă în timp ce scriitorul o întreabă despre circumstanţele în care a murit fiica ei.

— *Ce s-a întâmplat în noaptea aceea? Ieşise din casă la ora aia?*

— *Leul era înăuntru.*

— *în casă?*

— *înăuntru,* repetă susurând aproape imperceptibil.

Arată înspre piept ca şi cum ar fi sugerat o altfel de interioritate. Apoi cuprinde cu braţele canistra de apă, refuzând ajutor ca să o aşeze pe cap.

— *Trebuie să mă duc acasă, mai am de gătit pentru petrecerea voastră de primire.*

Se ridică impecabil de dreaptă, ca şi cum canistra de apă ar fi făcut parte din corpul ei, ca şi cum apa ar fi transportat-o pe ea.

*
**

Administratorul apare pe la jumătatea dimineţii să ne prezinte călăuza care ne va însoţi la vânătoare. îl cheamă Genito Mpepe, este bărbatul Hanifei, femeia care ne face curat în casă. Aşa îl prezintă Florindo. Apoi, cu voce joasă, adaugă:

— *Fata care-a murit... era fiica dumnealui...*

Desfăşor o hartă pe masă şi-l rog pe bărbat să-mi dea indicaţii despre locurile în care au fost atacate victimele.

— *Ştiu să citesc doar pământul. Hărţile sunt o limbă pe care nu o cunosc.*

Aşa mi-a răspuns călăuza. Are gesturi bruşte, aproape grosolane. Cunosc genul ăsta de om. Neciopliţi în felul de-a fi, dar excelenţi în arta vânătorii. E ceva, totuşi, care-mi dă impresia că Genito nutreşte un resentiment, o suferinţă împotriva mea.

— *O să am dreptul la armă?*

Nu. îi răspund în aceeaşi termeni laconici. Administratorul încearcă să spargă gheaţa exclamând cu un entuziasm deplasat:

— *Vânătorul nostru are o explicaţie pentru atacurile leilor. Explicaţi-i tovarăşului Genito, trebuie să ştie şi el...*

Pentru mine era evident: sătenii exterminaseră animalele mici, care constituiau alimentul marilor carnivore. Disperate, acestea din urmă au început să atace satele. Oamenii sunt prăzi uşoare pentru lei. Ruptura asta în lanţul alimentar - a fost sintagma pe care am folosit-o cu oarecare aroganţă - era motivul comportamentului neobişnuit al leilor.

— *Porcii,* declară călăuza, înfruntându-ne.

Preţ de o clipă am crezut că ne insultă.

— *E vina porcilor!* repetă.

Scriitorul ridică privirea să spună că tot nu înţelegea. Dar renunţă repede: să nu înţeleagă e ceea ce îi iese cel mai bine de când a ajuns în Kulumani. Aşa că Genito Mpepe conchide: — *Porcii i-au învăţat pe lei drumul.*

Porcii sălbatici vizitau curţile, atraşi de răsadurile din jurul caselor. Leii le-au ţinut urma şi au invadat astfel un spaţiu pe care nu mai îndrăzniseră niciodată înainte să-l încalce.

* * *

Mai târziu, în timp ce-mi pun ordine în gânduri, îl surprind pe scriitor trăgând cu

ochiul în jurnalul meu. Nu intervin. îi las degetele lacome să răsfoiască micul caiet. în loc să mă înfurii însă, interesul lui mă umple de o neaşteptată vanitate. Aşadar, însuşi artistul recunoştea valoarea talentelor mele?

Nu ştiu - nici nu voi afla vreodată - ce crede Gustavo despre ce vede. Ştiu că, la un moment dat, mâinile îi tremură şi o scânteie se aprinde în ochii lui.

* * *

Hârtiile tremurând în mâinile lui Gustavo mă transportă în copilărie. Revăd ziua în care Rolando a fost

obligat să verifice adevăratul conţinut al mesajelor pe care mama le scria necontenit. Iar tata stătea cu braţele încrucişate pe piept, în aşteptarea judecăţii supreme. Adevărul este că şi eu mă întrebam: scrisorile pe care le scria Martina erau fidele dictării tatălui meu?

Şi aşa s-a întâmplat de data aceea: tata şi-a întrerupt dictarea şi a rămas tăcut o vreme.

— Ce *e?* l-a întrebat nevasta, văzându-l preocupat.

— *Nu cred că tu faci întocmai cum îţi spun eu să*

scrii, a zis el, înaintând hotărât spre ea.

Cu brutalitate, Henrique Baleiro a smuls scrisoarea din mâinile femeii. A întors foaia pe-o parte şi pe alta, ca şi cum s-ar fi uitat prin hârtie. Pentru mine era dovada unei vechi bănuieli: tata nu ştia să citească.

— *Rolando, băiete, vino-ncoace.*

Frate-meu s-a ridicat, tremurând din suflet până-n picioare. Tata i-a întins caietul, ochii ficşi la fiul său cel mare.

— *Citeşte cu voce tare ce scrie aici.*

Larg deschişi, ochii lui Rolando păreau că nu pot focaliza. Rândurile îi dansau în mâinile tremurânde. Vocea prinsă într-un ghem, fără capăt de care să-l dezlege.

— *Citeşte!*

— *Unde, tată?*

— *Citeşte. Citeşte oriunde.*

Privirea mamei mele era o rugăciune. Rolando m-a privit cu uluire şi groază. Apoi a inspirat adânc şi nici nu i-am recunoscut vocea când i s-a răspândit în încăpere:

— *Dragul meu Henrique, iubitul meu soţ...*

— *Hai, mai departe...*

— *...unica dragoste a vieţii mele.*

M-am uitat la chipul mamei mele şi am văzut tristeţea, tristeţea întregii omeniri.

Nu mai e mult până când începe petrecerea de primire anunţată în centrul satului. Scriitorul vrea să mai câştige din timp şi să profite de ora rămasă ca să mai stea de vorbă cu martori, să adune relatări. Mă duc cu el. Mergem fără ţintă pe cărările din Kulumani. Pas milităresc, eu înaintea lui, puşca atârnată de umăr. Scriitorul, încă o dată, mă întreabă la ce-mi foloseşte arma în plină zi, în plin sat.

— *Animalele disting altfel ziua de noapte şi jungla de sat.*

Acum pot aprecia dimensiunea aşezării. Casele de paie se întind până dincolo de râu şi tapetează coasta pe malul celălalt. Satul a crescut de ultima oară când am fost aici. Cu siguranţă cei care s-au instalat la marginea râului Lideia sunt refugiaţi de război.

Sătenii ne salută, lăsându-ne să trecem primii pe drumurile înguste. Unii par să-şi amintească de mine. Aşa că împart peste tot amabilităţi:

— *Umumi?*

— *Nimumi,* îmi răspund veseli, miraţi că-i salut în limba locului.

Zâmbesc. Dar râsul li se îneacă într-o privire de teamă. Pe oamenii de aici îi uneşte aceeaşi slăbiciune: trăiesc condamnaţi, în aşteptarea loviturii finale. Vreme de secole au existat în afara lumii. Aşa că sunt suspicioşi faţă de interesul subit pentru suferinţa lor. Suspiciunea asta explică reacţia unui locuitor când Gustavo îi spune că ar vrea să-i ia un interviu:

— *Vreţi să ştiţi cum murim?*
Dar cum trăim n-a venit
niciodată nimeni să întrebe.

Câini jigăriţi ne ies în cale ca nişte umbre rătăcitoare. Deşi se feresc la început, căţeii ăştia se predau la cea mai mică mângâiere şi se gudură ca şi cum le-ar fi dor să fie oameni. Scriitorul îi cheamă, vrea să-i mângâie. Oamenii îl privesc cu nedumerire: cine a mai auzit să mângâi câinii sau, mai mult, să vorbeşti cu ei. Animalele astea domestice nu au parte de nici un cuvânt şi de nici un rest de hrană: mănâncă doar ce vânează, ca să nu capete familiarităţi existenţiale.

Sub arborele de mango s-au adunat într-o clipă zeci de curioşi. Incredibil cum un loc pustiu se umple brusc de oameni care parcă se ivesc din nisip. Mă uit cu cinism la acel comerţ de interese. Scriitorul e o pasăre de pradă: cere poveşti din război. Sătenii aşteaptă ceva la schimb. O donaţie, în limbajul local. Cum poate să mă critice cineva pentru activitatea mea profesională? Sunt un practicant al vânătorii? Ei bine, scriitorul e un necrofag. S-a îmbarcat în călătoria asta ca să ciugulească nenorociri de la supravieţuitori al căror doliu e tăcerea.

Să râcâie rănile trecutului: asta face Gustavo când răscoleşte amintirile războiului civil.

— Ce *vă amintiţi cel mai bine din vremea războiului?*

— *Nu e nimic de amintit, domnule,* zice un sătean.

— *Cum aşa?*

— *Toţi ne-am întors morţi din război.*

întorc capul. Nu vreau să se vadă răzbunarea înflorind în zâmbetul meu. Nici un război nu se povesteşte. Unde e sânge, nu sunt cuvinte. Scriitorul le cere morţilor să-şi arate cicatricele.

Atunci îmi dau seama că asta îmi place la vânătoare: să mă întorc dincolo de viaţă, scutit de a fi om.

Orbul care a venit după noi în seara sosirii se află şi el în cercul intervievaţilor. La un moment dat se sprijină de umerii celui care stătea în faţa lui şi ne salută cu un pompos gest milităresc. E tot desculţ, îmbrăcat în aceeaşi haină de camuflaj militară.

— *în ce armată aţi fost dumneavoastră?* întreabă scriitorul.

— *în toate,* răspunde prompt orbul. Arătând înspre

mine, adaugă: *Şi-mi amintesc bine de vocea acelui domn.*

— *Nu se poate, de vocea mea?*

— *Să mă scuzaţi, nu vreau să jignesc pe nimeni, dar voiam să vă-ntreb: de ce a fost chemat un vânător? Trebuia să mă cheme pe mine, că sunt soldat.*

— *Nu înţeleg,* răspunde scriitorul. *Ce legătură are asta cu soldaţii?*

— *Păi nu vedeţi? Asta nu e o vânătoare, domnul meu. E un război.*

Războiul explica tragedia din Kulumani. Leii nu veneau din pădure. Ei se născuseră din

ultimul conflict armat. Se repeta acum aceeaşi neorânduială ca în toate războaiele: oamenii deveneau animale şi animalele deveneau oameni. în timpul luptelor, cadavrele au fost abandonate pe câmp, pe drumuri. Leii le-au mâncat. în acel moment animalele au încălcat tabuul: au început să privească oamenii ca pe o pradă. Orbul îşi încheie în fine lungul său discurs:

— *Nu mai suntem stăpâni noi, oamenii. Acum ei ne controlează frica.*

Apoi s-a lansat într-un discurs elocvent şi fără întrerupere:

— *La fel s-a întâmplat şi în vremurile coloniale. Leii îmi amintesc de soldaţii din armata portugheză. Atâta ni i-am închipuit noi pe portughezii ăştia, încât au devenit puternici. Portughezii n-aveau forţă să ne învingă. Aşa că au făcut în aşa fel încât victimele să se omoare singure. Iar noi, negrii, am învăţat să ne urâm pe noi înşine.*

Bătrânul vorbea ca şi cum ar fi citit un discurs, foarte sigur pe sine. în clipele acelea, el era

soldat. O uniformă imaginară îi îmbrăca sufletul.

Scriitorul ştie: adevăratul interviu va avea loc în timpul întâlnirii de primire, stabilită pentru ora prânzului la *shitala,* în centrul satului, în pridvor. La umbra de aici se adună de obicei bărbaţii. Femeile sunt excluse. Nu îndrăznesc nici măcar să se apropie de acel spaţiu acoperit. Florindo Makwala ar fi preferat să fie în alt loc, mai modern, mai puţin impus de tradiţie. Dar scriitorul a insistat: dintr-o singură întâlnire putea să confrunte cele mai diferite interpretări despre atacurile leilor.

Când, în sfârşit, am ajuns în pridvor, administratorul încă nu venise. îndeplinea protocolul puterii: el era cel aşteptat. Cei mai bătrâni se ridică să ne ureze bun-venit. Când îmi strâng mâna, îşi sprijină cotul drept cu mâna stângă. E un gest de deferenţă, un semn de respect. înseamnă că braţul meu „are greutate".

în sfârşit, apare Florindo Makwala, însoţit de garda lui de corp şi de un secretar care duce în mână un dosar. Un sătean în vârstă se ridică cu un respect reţinut şi-l întâmpină pe administrator cu următoarele cuvinte:

— *Niciodată nu v-am văzut aici, în această* shitala. *Fiţi bineveniţi în buricul satului. Staţi jos, dar să ştiţi că aici noi vorbim primii...*

— *Foarte bine,* acceptă administratorul. *Apoi, la final, eu închid şedinţa...*

Bătrânul îl aşteaptă pe Florindo să se instaleze şi apoi, direct, ne înfruntă pe mine şi pe Gustavo cu mâinile în şold:

— *De ce-aţi venit să ne vizitaţi?*

— *Nu vi s-a spus?* se miră scriitorul.

— *Vrem să ştim de ce ne-aţi ales pe noi.*

— *Dar care e problema?*

— *Ceilalţi, din celelalte sate, care n-au fost vizitaţi, o să se plângă. O să fim victimele invidiei, şi noi, care oricum stăm să murim, o să murim cu atât mai mult din cauza voastră.*

— *Nu putem să mergem la toată lumea,* argumentez eu, alăturându-mă eforturilor lui Gustavo Regalo. *Şi cum puteţi să spuneţi aşa ceva? Mor oameni, în fiecare săptămână mai apare câte o victimă.*

— *Timpul n-are nici un drum de făcut. Picioarele timpului se află în noi înşine. în afară de asta, acum o să moară şi mai mulţi oameni. Vizita*

voastră în Kulumani îi cheamă pe leii ucigaşi.

— *Dacă voi nu mă vreţi, am plecat,* spun ridicându-mă de pe scaun. *Mă întorc chiar azi în capitală.*

Administratorul ridică braţele, panicat, şi dă ordin tuturor să se aşeze. Vorbeşte apoi adunării în *shimakonde.* Pare că vrea să corecteze eventuale neînţelegeri. Se face linişte. în cele din urmă, bătrânul agitat zâmbeşte şi ni se adresează în portugheză:

— *Gata. Haideţi să mâncăm mai întâi. Apoi stăm de vorbă, că se vorbeşte mai bine cu burta plină.*

Ne oferă o mâncare de mălai fiert, care aici se numeşte *shima.* Bucăţi de carne de ied umplu o oală imensă pusă la mijloc. Acolo sunt toate părţile animalului: capul, picioarele, carnea, copitele. Aleg doar mălaiul stropit cu un sos a cărui compoziţie prefer să nu o ştiu.

— *Nu faceţi nazuri,* mă încurajează Makwala, *iedul ăsta voi l-aţi oferit populaţiei.*

Ne servesc cu *lipa* şi *ugwalwa,* băuturi fermentate, şi nu comit nepoliteţea de a refuza, deşi îmi înmoi doar buzele. înainte de masă, a trecut pe la toată lumea un

lighean cu apă călduţă pentru spălat pe mâini. în lipsa unui ştergar, am lăsat apa să se scurgă ţinându-mi braţele în jos. Mâncăm în tăcere. Se aude mestecatul febril al cărnii. Abia după ce oasele, curăţate, se reîntorc în oală, ne ia cineva la vorbă. Bătrânul avea dreptate: atmosfera nu mai e aşa de încordată, se râde, se spun glume. Ne întreabă, pe mine şi pe Gustavo, dacă avem nevastă. Când aud că nu, toţi se uită unii la alţii.

— *Nici unul din voi nu e căsătorit?!*

Dintr-odată, se reinstaurează suspiciunea: aşa

bărbaţi şi aşa singuri? Clar suntem vrăjitori, numai ei rămân singuri toată viaţa.

— *Să ne scuzaţi îndoiala, dar cumva urmaţi ideologia lui Dumnezeu?*

Bătrânul atacă din nou. Comentează faptul că am refuzat să luăm din oala mare. Cine, pe lumea asta, nu primeşte o asemenea invitaţie?

— *Vă înşelap, fraţilor Albii mănâncă în fiecare zi carne. Şi o să dea de capăt lumii cu lăcomia asta.*

— *Problema,* îl corectează un alt sătean, *nu e ce mănâncă, ci cum mănâncă.*

— Ce *vreţi să spuneţi?* întreabă Gustavo.

— *Voi mâncaţi singuri. Numai vrăjitorii fac aşa.*

Şi bărbatul frământă cu mâna o bucată de *shima,* o trece îndelung prin piureul de varză şi o lasă să picure înainte de a o duce la gură.

— *Cine mănâncă singur ascunde ceva. Credeţi-ne, domnule vânător, nu noi suntem cei care vă primim rău. Voi aţi venit rău.*

— *Să lăsăm astea deoparte,* intervine împăciuitor scriitorul. *Vreau să vă întreb altceva: leii care au apărut sunt adevăraţi?*

— *Cum adică adevăraţi?* întreabă în cor cei prezenţi.

Îşi explică mirarea: există leul din junglă, căruia aici i se spune *ntumi va kuvapila*; există leul-fabricat, care se cheamă *ntumi ku lambidyanga*; şi există leii-oameni, numiţi *ntumi va vanu.*

— *Şi toţi sunt adevăraţi,* conchid ei în unanimitate.

Pe neaşteptate, o voce feminină se face auzită, eretică şi neprevăzută:

— *Alta ar trebui să fie vânătoarea. Duşmanii din Kulumani sunt aici, la adunarea asta!*

Intervenţia îi alarmează pe toţi cei prezenţi. Luaţi prin surprindere, bărbaţii se uită la intrusă. E Naftalinda, soţia administratorului. Iar ea încalcă una dintre cele mai străvechi interdicţii: femeile nu intră în *shitala.* Şi cu atât mai puţin au voie să- şi spună părerea despre subiecte atât de grave. Administratorul se grăbeşte să repare incidentul:

— *Tovarăşa primă-doamnă, vă rog, aceasta e o întâlnire privată...*

— *Privată? Nu văd nimic privat aici. Şi nu vă uitaţi aşa la mine, că nu mi-e frică. Sunt la*

fel ca leii care ne atacă: mi-am pierdut frica de oameni.

— *Naftalinda, te rog, ne-am adunat aici după vechea tradiţie,* o roagă Makwala.

— *O femeie a fost violată şi aproape omorâtă în satul ăsta. Şi de data asta n-au fost leii. Pentru mine nu mai există nici un loc interzis.*

înaintează cu aroganţă printre bătrâni, zâmbeşte cu dispreţ către administrator şi se opreşte, în sfârşit, în faţa mea:

— *Te-ai întors în Ku Iu mani, Arcanjo Baleiro? Atunci vânează-i pe violatorii ăştia de femei.*

— *Mami, trebuie să ceri cuvântul,* o avertizează Florindo Makwala.

— *Cuvântul e al meu, n-am nevoie să-l cer nimănui. Cu dumneata vorbesc, Arcanjo Baleiro. îndreaptă-ţi arma înspre alte ţinte.*

— Ce *tot spui acolo, nevastă?*

— *Vă prefaceţi că sunteţi îngrijoraţi de leii care ne iau viaţa. Eu, ca femeie, vă întreb: dar ce viaţă mai e de luat?*

— *Mami Naftalinda, pentru numele lui Dumnezeu, avem o agendă pentru acest eveniment.*

— *Ştii de ce nu lasă femeile să vorbească? Pentru că ele sunt deja moarte. Ăştia de aici, mahării de la conducere, bogaţii ăştia de acum, le folosesc să muncească pe tarlalele lor.*

— *Maliqueto, te rog, ia-o pe prima-doamnă de aici. Ne deranjează* workshopul.

— *Numai unii se îmbogăţesc. Că sunt morţi care muncesc noaptea, ca să se îmbogăţească numai unii.*

O larmă pune stăpânire pe întreg locul. Deodată, nu mai vorbeşte nimeni în portugheză. Gâlceava aceea se petrece într-o altă lume. într-o lume în care,

ca să se înţeleagă, morţii şi viii au nevoie de traducere
.Versiunea lui Mariamar
(4)
Drumul orb

Un cuvânt care nu poate ieşi pe gură se preface până la urmă în bale veninoase.
Proverb africa

nAzi mama m-a anunţat că munceşte ca menajeră acasă la administrator, unde e găzduit Arcanjo Baleiro. în fiecare zi se întâlneşte cu vânătorul meu. Poate c-o face dinadins, ca să mă umilească. Fără s-o întreb eu nimic, mama îmi mai spune:

— Omul ăla, Arcanjo, a venit bolnav, boala vânătorilor i-a intrat deja în trup.

Dacă intenţia ei e să mă rănească, eu îi răspund prefăcându-mă că nu mă interesează. Nu vreau să ştiu. Naţiunea mea nu mai e doar satul, nici măcar casa mea: e colţul ăsta singuratic. Ograda la care sunt limitată.

îmi privesc picioarele şi mă gândesc cât de fără folos îmi sunt acum. Aproape că mi-e dor de vremea în care, acum mult timp, am rămas paralizată, ca şi cum membrele inferioare n-ar mai fi vorbit aceeaşi limbă cu restul corpului. Asta mi-aş dori acum: o limbă pe care corpul să n-o

înţeleagă şi pe care doar în vis aş putea s-o vorbesc.

*
* *

Picioarele se nasc din cap, tot corpul începe din cap, la fel cum râurile coboară din cer. Adjiru Kapitamoro, prea îndrăgitul meu bunic, aşa spunea, şi, până în ziua de azi, cred că avea dreptate. Picioarele mele au adormit când capul s-a trezit. într-o zi, aveam doisprezece ani pe atunci, am căzut ca un sac gol la picioarele patului. A venit toată familia, Adjiru l-a tras pe tata de haină:

— *Din cauza ta, Genito?*

M-am grăbit să răspund, luându-i apărarea tatălui meu. Că nu era vina lui, chiar dacă nu avea nici o explicaţie. Doar că avusesem coşmaruri în noaptea aceea, cu viziuni pe care nu îndrăzneam să mi le amintesc. M-au ridicat ţinându-mă de încheieturi şi am căzut din nou, fără sprijin pe dinăuntru.

— *Tocmai acum, în mijlocul războiului ăstuia,* s-a plâns tata. *încă o povară acum.*

— *De când o fiică e o povară? a* întrebat Adjiru.

în copilărie corpul are o singură funcţie: să se joace. Dar nu în Kulumani. Copiii din

satul nostru se rugau de picioarele lor să-i facă să fugă, în faţa focurilor, mai iute decât gloanţele. Era pe timpul în care armele ne măturau aşezările. La sfârşitul zilei, ritualul era de fiecare dată acelaşi: ne împachetam ce-aveam mai de preţ şi ne ascundeam în junglă. Pentru mine, sistemul ăsta era un joc, o distracţie pe care o împărtăşeam cu ceilalţi copii. într-o lume plină de praf de puşcă şi sânge inventam neauzite jocuri. în acel ascunziş nocturn am învăţat să râd pe dinăuntru, să ţip fără glas, să visez fără vise. Până în ziua în care jumătatea inferioară din

mine n-a mai fost a mea. Şi m-am prăbuşit la picioarele patului.

* * *

După ce am paralizat, bunicul Adjiru venea la sfârşitul zilei să mă ia şi mă ducea în braţe până la ascunzişul din junglă. Toţi ceilalţi se refugiaseră deja, mai rămâneam eu şi obiectele fără valoare împrăştiate pe jos prin casă. în timp ce aşteptam braţele salvatoare ale bunicului, în singurătatea camerei o certitudine se întărea înăuntrul meu: eu eram un obiect şi aveam să fiu

înmormântată ca un obiect în praful din Kulumani.

Eu, Mariamar Mpepe, eram de două ori condamnată: să am un singur loc şi să fiu o singură viaţă. O femeie stearpă, în Kulumani, înseamnă mai puţin decât un obiect. E o simplă inexistenţă. Vina pentru că eu eram aşa, se spunea, era a mamei mele. Hanifa Assulua fusese blestemată. în urma presiunii preoţilor catolici, familia ei a refuzat ca ea să fie supusă ritualurilor de iniţiere. Mama mea era o *namaku,* o fată care n-a făcut trecerea la femeie. Fusese botezată la biserică, dar nu trecuse prin

ceremonia *ingoma,* ritualul care ne îngăduie să ne facem mari. Hanifa era condamnată să fie veşnic copil.

* * *

Tata avea dreptate: după amorţirea membrelor, am devenit o piedică. Dar el nu ştia că mi se întâmpla ceva şi mai grav decât paralizia. E adevărat că accesele de foame se domoliseră. în schimb, am început să sufăr de crize neobişnuite. începeau spre sfârşitul zilei, înainte să vină să ne ia în ascunzătorile din păduri. Silencia, numai ea, ştia ce se întâmpla în camera noastră. în timpul acelor crize,

după câte îmi povestea sora mea, mă înstrăinam de toate cele cunoscute: mergeam în patru labe cu iscusinţa unui patruped, unghiile râcâiau pereţii şi ochii mi se învârteau în cap fără oprire. Foamea şi setea mă făceau să urlu şi să spumeg. Ca să-mi domolească furiile, Silencia punea pe jos farfurii cu mâncare şi castroane cu apă. Ghemuită într-un colţ, sora mea se ruga, plângând îngrozită, ca să nu mă mai vadă lipăind apă şi muşcând din farfurii.

— *E o vrajă, nu poate fi decât o vrajă,* suspina ea.

în disperare de cauză, Silencia a repetat, la uşa noastră, mitul întemeierii tribului nostru: a îngropat în curte o statuetă sculptată în secret de bunicul meu. Legenda spunea că o sculptură de lemn îngropată de primul bărbat în nisipul savanei s-a transformat în prima femeie. Miracolul ăsta se întâmplase la începutul lumii, dar Silencia s-a rugat mai multe nopţi la rând ca, în curtea noastră, lemnul să primească suflul vieţii.

Statueta n-avea să prindă viaţă niciodată, dar de fiecare dată când se apropia o criză, Silencia fugea să-mi aducă

micuţa strajă de lemn. Atunci eu luam în braţe sculptura ca şi cum ar fi fost copila mea şi, în legănarea aceea, creştea în mine liniştea de mamă. Apoi, de-a buşilea, duceam în dinţi, aşa cum fac pisicile, păpuşa pe care mi-o închipuiam fiică.

*

* *

Picioarele mele poate că erau moarte, dar n-am rămas niciodată captivă în mine însămi. în fiecare dimineaţă, vocile copiilor izbucneau în curtea noastră.

— Urcă, Mariamar, urcă-te pe noi!

Băieţii făceau cu rândul ca să mă care în spate şi mă

duceau departe de casă, în vesele alergături. în cârcă, de parcă aş fi fost o fetiţă, nu era poznă pe care să n-o fac. Azi pot să spun: mi-am trăit copilăria prin mijlocirea altor copii. Atârnată de gâtul cuiva, călare pe câte un spate anonim, nici n-am băgat de seamă cât de mult mă loveam cu pieptul de sudoarea băieţilor.

— *Aşa n-o să-ţi crească niciodată ţâţele,* mă avertiza sora mea Silencia.

Sânii, în Kulumani, sunt un semn: după mărimea lor, mamele ştiu când trebuie să le supună pe fiicele lor ritualurilor

de iniţiere. Ceea ce pentru mine era un joc nevinovat, pentru restul satului era o insultă. Femeile mă vedeau în spatele băieţilor şi, stânjenite, întorceau capul. În aceeaşi poziţie, în cârcă, naşele, numite *mbwanas,* le duc la ceremonii pe fetele care vor deveni femei. Asta nu-mi puteau ierta femeile: eu anticipam şi tulburam un moment care se cerea să fie sacru şi ferit de privirile altora. Fiică şi nepoată de asimilaţi, eu nu aveam loc într-o lume care se conducea după porunci arhaice. Păcatul meu devenea cu atât mai grav din cauza vremurilor de criză în

care trăiam. Cu cât războiul ne fura mai tare certitudinile, cu atât mai mult ne lipsea siguranţa unui trecut făcut din ordine şi obedienţă.

* * *

Într-o zi nişte băieţi s-au dus la Vila de Palma şi au furat un sicriu abandonat. Seara l-au adus cu ei şi mi-au zis:

— *Asta e targa ta.*

De atunci au început să mă care peste tot în sicriu. Purtată ca la o procesiune, vedeam cum oamenii se opreau ca să-mi aducă omagii pe care nimeni nu mi le mai închinase înainte. Legănată de acea

veneraţie unanimă, am declarat:

— *Mama, eu vreau să trăiesc pentru totdeauna într-un sicriu.* Toată acea consideraţie, însă, m-a împiedicat să înţeleg că de fapt era vorba doar de o tristă deşertăciune: trebuia să nu mai exist ca să mi se observe existenţa. Ar fi trebuit să mi se facă dor de celălalt refugiu viu unde mă jucam: spinările celorlalţi băieţi. Dar nu. Hâţânându-mă pe improvizatul meu tron, vanitatea de regină îmi umplea pieptul:

— *Acum o să-mi crească ţâţele!*

— *Nu-ţi dori să creşti, surioară, nu-ţi dori să fii femeie,* m-a avertizat Silencia.

* * *

într-o zi sicriul s-a trezit peste noapte făcut bucăţi. Cel care l-a sfărâmat a fost bunicul Adjiru Kapitamoro. Pe neaşteptate, cel mai bătrân dintre noi s-a dus în grădină şi a făcut ţăndări lada de lemn. L-am auzit şi cum ţipa la părinţii mei:

— *Cum aţi putut să îngăduiţi o asemenea joacă? Pentru numele lui Dumnezeu, e un copil...*

îmi amintesc că am plâns în faţa scândurilor rupte. Când m-

a văzut săpând furioasă în nisip, Silencia a crezut la început că-mi căutam statueta pe care o plantase ea în curte. Dar groapa avea alt scop:

— *îmi îngrop sicriul.*

* * *

Toate astea s-au întâmplat înaintea acelei dimineţi de neuitat în care, cu pantofi în picioare şi cu părul pieptănat, bunicul m-a luat să plecăm. Nici nu mi-a dat prea multe lămuriri. Doar nişte cuvinte enigmatice: *o să primeşti apa Domnului.*

Eram obişnuită cu ciudăţeniile lui. Tot el fusese cel care, pe când eram încă prea

mică, mi-a dat numele cu care am şi rămas: Mariamar.

— *Nu-ţi dau doar un nume, a* spus. *îţi dau o barcă între mare şi iubire,* mar e amar.

Acestea au fost cuvintele lui la cel de-al doilea botez al meu. Şi mi-a spus mai mult: că eu nu aveam nevoie de nici un ritual ca să fiu femeie. Femeia care aveam să fiu se afla înăuntrul meu deja.

* * *

Dimineaţa în care Adjiru a venit să mă ia, acea dimineaţă anunţa o zi de parcă avea să se înfăptuiască lumea. într-o clipă, pregătirile de plecare erau gata: un pieptăn de lemn mi-a

desţelenit părul meu încâlcit, iar picioarele mi s-au chircit când au dat de un încălţător improvizat.

— *Ţi-ai pus pantofii? a* verificat bunicul.

Pentru ce să-i încalţ? în cazul meu, pantofii erau de multă vreme doar de decor.

— *Părinţii mei ştiu unde mergem?*

— *Nu-ţi fie teamă, sunt bunicul tău dintâi.*

Şi a continuat să vorbească în timp ce-mi aranja părul.

— *Se dă binecuvântarea, nepoata mea. O să primeşti miracolul.*

— Ce *miracol, bunicule?*

— *O să poţi să mergi din nou.*

Fie boală, fie blestem, el nu se putea resemna văzându-mă coborâtă la o condiţie de animal. A respirat adânc înainte să declare:

— *Avem un proverb care zice aşa: „dacă eşti în stare să vorbeşti, eşti în stare să cânţi; dacă eşti în stare să mergi, poţi să dansezi'. Iar tu o să cânţi, o să dansezi, nepoata mea.*

M-am uitat la braţul lui ca şi cum ar fi fost o prelungire a mea. Şi, de fapt, chiar era. Cum aş fi putut eu vreodată să-mi tai cel de-al doilea cordon

ombilical? Străin de gândurile mele, Adjiru Kapitamoro m-a pus într-un căruţ şi a traversat satul mândru de parcă tocmai inaugurase piaţa.

Conturat în uşa bisericii, ne aştepta părintele Manuel Amoroso. Misionarul portughez era singurul alb pe care-l cunoşteam. Bărbatul se distingea nu după culoarea pielii, nici după limba pe care o vorbea, nici după straie. Ce-l deosebea era faptul că n-avea nici o femeie pe care s-o vezi. Nici copii care să-i calce pe urme.

— *Adjiru Kapitamoro! a* anunţat părintele înflorind

fiecare silabă, ca şi cum ar fi fost un cântec vesel.

— *Eu sunt, părinte.*

Vocea bunicului mi s-a părut pentru prima dată fragilă, în căutare de sprijin. L-am privit, cum stătea în lumină, ca pentru a mă convinge de statura lui. Şi am respirat, din nou: în spatele imaginii lui se ridica, suveran, turla bisericii. Acolo începeau verticalele drumuri către firmament. Să rămân alături de Dumnezeu mi s-a părut, atunci, un efort de alpinist. Invitaţia bisericii nu era de a intra: era de a urca.

Mi-a luat un timp până m-am acomodat cu lumina

puternică dinăuntru. Apoi, treptat, am început să mă obişnuiesc: nu mai văzusem niciodată o casă cu pereţi aşa de mari. Aceeaşi cruce care atârna pe pieptul lui Amoroso domnea, mărită, în centrul clădirii. Pe lemnul crucifixului era al doilea alb de pe lumea asta: cu barbă, pe jumătate gol şi plin de răni.

— *îngenunchează în faţa lui Hristos, a* poruncit Amoroso.

— *Nu poate, părinte. Aţi uitat de ce a venit aici, la Misiune?*

— O s-o *ajutăm. Trebuie să îngenuncheze.*

Cei doi bărbaţi m-au ridicat de braţe şi m-au ţinut aşa pentru ca apoi să-mi dea drumul. M-am prăbuşit ca o cârpă udă. Am rămas răsfirată pe podeaua de piatră şi îi priveam din unghiul acela pe Amoroso şi pe Hristos. Cei doi albi semănau: trişti şi veştejiţi ca şi cum viaţa s-ar fi petrecut mereu într-un alt loc, inaccesibil. Hristos îşi arăta rănile, Amoroso îşi arăta privirea văduvă. Amândoi ne chemau în marea familie a suferinzilor. în familia celor care doar în suferinţă se simt aproape de Dumnezeu.

*

* *

— *Aşadar, te-ai hotărât cu fata mea? a* întrebat preotul.

Pronumele posesiv l-a enervat pe bunicul meu. Fata mea?

— *Nepoata mea va fi întotdeauna a mea, o las aici o vreme, doar până o să poată merge din nou,* au fost vorbele lui supărate la ieşirea din biserică. O *să vin să o iau eu însumi, să mergem pe picioarele noastre înapoi acasă, a* promis, solemn, bunicul meu.

Sacerdotul portughez păru că nu-l ascultă. Privea transpus spre tavanul bisericii, ca şi cum ar fi văzut dincolo de ce i se înfăţişa înaintea ochilor. A

rămas aşa, nemişcat, fără să bage de seamă că Adjiru plecase. Era mulţumit: într-o regiune predominant musulmană, înfăţişarea unui miracol putea aduce credincioşi şi încredere. Zâmbind, mi-a spus:

— *Bunicuful tău, când o să moară, o să ajungă direct în cer.*

— *Bunicul meu n-o să moară niciodată!*

Pentru mine, Adjiru Kapitamoro avea existenţa unui arbore: fiind cu picioarele pe pământ, aparţinea deja cerului.

* * *

Timp de doi ani, cât am stat la misiune, vizitele bunicului

erau soarele meu. Uneori rămânea tăcut privind în zare. Alteori voia să ştie dacă Dumnezeu îmi dădea atenţie.

— *Cum mai e cu literele?* mă întreba.

— *Scriu tot timpul, bunicule. Vrei să citeşti?*

— *Nu, draga mea. Dacă citesc, ştii ce se întâmplă? Nu mai văd lumea. Citeşte-mi povestea reginei Egiptului.*

Era textul lui preferat. Eu îl ştiam deja pe de rost. Bunicul închidea ochii, iar eu recitam, de fiecare dată pe acelaşi ton:

Se povesteşte că Ra, teul Soarelui din Egiptul Antic, obosit de păcatele oamenilor, a

creat-o pe zeiţa Sekhmet pentru a-i pedepsi pe toţi cei care trebuiau pedepsiţi. Şi zeiţa a făcut întocmai, chiar cu exces de zel, se spune. Răzbunarea lui Sekhmet a început să cadă şi asupra oamenilor nevinovaţi. Disperaţi, credincioşii lui Ra i-au cerut ajutor, dar zeul n-a putut să-i ajute. Atunci egiptenilor le-a venit ideea să facă o băutură de culoarea sângelui cu care au îmbătat-o pe zeiţă. Astfel ea a adormit şi a putut fi luată înapoi de Ra.

După ce terminam povestirea, bunicul rămânea cu ochii închişi. Apoi îmi săruta

mâinile spunând: *tu eşti zeiţa mea, nepoată.*

Prezenţa constantă a lui Adjiru la misiune mă liniştea, însă sporea alte absenţe. O dată mi-am învins teama:

— Bunicule, spune-mi: părinţii mei sunt supăraţi pe mine?

— Acum e război zi şi noapte. De asta nu vin să te vadă. Toţi au plecat, am mai rămas doar eu şi încă unii ca mine, din cei care nu contăm.

— Nu ţi-e teamă c-o să te omoare?

— Sunt aşa de sfrijit, că nu mă nimereşte nici un glonţ.

Adevărul e că afară creşteau împuşcături şi explozii. Părintele Amoroso era chemat la înmormântări din ce în ce mai dese, din ce în ce mai îndepărtate. Populaţia din Kulumani, inclusiv părinţii mei, se mutase de luni de zile la Palma. Mai rămăseseră doar Adjiru şi cei cinci fraţi ai lui. Erau convinşi că, fiind bătrâni, vor fi cruţaţi. Dar nu vârsta îi salva: ei plăteau pentru siguranţa lor. Ce vânau dădeau soldaţilor, când dintr-o armată, când dintr-alta.

— *Asta e, Mari amar,* îmi amintea Adjiru. *în vreme de*

război, săracii sunt omorâţi. Pe timp de pace, săracii mor.

*

* *

La un moment dat, clanul Kapitamoro l-a adus la biserică pe cel mai bătrân dintre fraţi. Numele lui era Vicente şi era rănit, fără cunoştinţă, picioarele inerte lăsând dâre pe jos. Sprijinit pe braţe, Vicente a intrat în locul sfânt fără să vadă nici măcar la o palmă în întunericul deplin. Orbise. Cu toate astea, el i-a condus pe fraţi. Cunoştea biserica ca-n palmă. El construise zidurile acelea care, acum, îi dădeau adăpost.

L-au aşezat pe o banchetă de lemn, l-au sprijinit umăr la umăr. Adjiru s-a apropiat de preot şi i-a zis, între implorare şi ameninţare:

— *Asta e casa Domnului, aici nimeni nu poate muri. M-ai auzit, părinte Amoroso?*

— *Să ne rugăm, fiule, să ne rugăm.*

Familia Kapitamoro s-a rugat în urlete şi nimeni, niciodată, nu s-a mai rugat probabil atât de necumpătat în faţa unui altar. Strigătele fraţilor înnebuniţi erau intimidante: sfinţii ar face bine să aibă grijă dacă nu înfăptuiesc un miracol.

La început încă se putea auzi bolboroseala rudei rănite. El însă cerea opusul faţă de fraţii lui: să-l lase Creatorul să plece, era aşa de obosit de suferinţă. Ce a urmat a fost dovada că Dumnezeu nu-i ascultă pe cei care strigă mai tare. Vicente Kapitamoro a murit fără să bage nimeni de seamă, degetele sale pline de devoţiune împreunate, capul căzut peste genunchi.

întâmplarea aceea a fost o lovitură în credinţa lui Adjiru. Din acel moment n-a mai venit la slujbă. Rămânea la uşă şi le cerea fraţilor lui să intre şi să se roage în numele lui. Să treacă

drept el, să-i ia, cu împrumut, numele şi sufletul, aşa le cerea.

— *Semănăm, Dumnezeu n-o să observe.*

Nemulţumit, părintele Amoroso şi-a făcut socoteala cuvenită. Era dezamăgit de atitudinea lui Kapitamoro. Nu putea, totuşi, să înfrunte o figură atât de ilustră a satului. A lăsat timpul să-i aducă inspiraţie. Şi timpul a adus Pacea. Încet-încet, Kulumani a revenit la însufleţirea care părea pierdută pentru totdeauna. Se vindecau rănile Istoriei, se refăceau armonii pierdute. Misionarul a considerat că e un bun moment

să profite de valul de împăcare şi i-a cerut lui Adjiru o întâlnire în curtea bisericii ca să-i amintească de sfintele lui obligaţii.

— *Mâine mă voi ruga la slujbă pentru sufletul fratelui tău Vicente.*

— *Dragă domnule, cu tot respectul, eu n-o să vin.*

— *De ce n-o să vii?*

— *Mă duc la* matanga, *ceremonia noastră pentru morţi.*

— *Şi cum vei da socoteală în faţa Domnului?*

— *Eu dau socoteală în faţa lui Nungu, Dumnezeul nostru. Cu tot respectul.*

Ani de zile a fost criticat pentru că s-a apropiat de Misiune şi s-a convertit la catolicism şi, în cuvintele din Kulumani, s-a transformat într-un *vamissau.* în apărarea sa, argumentase: *ceilalţi au* batuque, *bătaia tobelor, eu am Biblia.* La început Adjiru mai urmărise un scop prin aparenta lui convertire: să-i dea înapoi tobele lui Dumnezeu, să facă sfânta carte să danseze. De-asta a învăţat-o pe Mariamar arta dansului. Dar acum nu mai urmărea nici un fel de scop.

Apelând la inspiraţia divină, Amoroso a înşirat un rozariu de argumente. Mâna Domnului, a

spus el, este a unui îndrumător orb. Ce pretinde mâna aceasta e să stăpânim noi drumurile. Dar drumurile au durata unei stele: când le vedem, ele de mult nu mai există.

— *Astea sunt doar vorbe. Ce fel de mână a lui Dumnezeu arată drumul războiului, domnule Amoroso?*

— *De ce-mi spui domnule? De ce nu-mi mai spui „părinte"?*

— *Dumneavoastră trăiţi aici închis. Uitaţi-vă ce se întâmplă afară. Şi o să vedeţi că, uneori, dumnezeii mor în războaie...*

— *Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa în casa Domnului?*

— *Biserica asta eu am făcut-o. Eu şi cu fraţii mei. Am început s-o construim pe când încă eram sclavi.*

A făcut o pauză, şi-a măsurat cuvintele şi în cele din urmă a răbufnit, fără să vrea să rănească, ci ca şi cum ar fi fost între prieteni.

— *De atunci ar fi trebuit să fi aruncat biserica în râu.*

— *Doamne apără şi păzeşte!*

înălţat pe vârfuri, vocea tremurând de emoţie, totul din înfăţişarea preotului contrasta cu calmul bunicului:

— *Voiai să vezi un miracol, Adjiru? Atunci uită-te la*

nepoata ta - şi, privind către mine, mi-a poruncit: *Arată-i, Mariamar, arată-i...*

M-am ridicat şi am pornit înspre Adjiru. Cu picioare tremurătoare, dar cu paşi fermi. Bunicul n-a părut surprins.

— *Mariamar merge iar, mă bucur mult. Dar vă întreb, domnule preot: aţi învăţat-o şi să tragă şuturi?*

— *Şuturi? Cum s-o înveţi pe-o fată aşa ceva?*

— *Tocmai, părinte. Tocmai pentru că e fată trebuie să înveţe să dea pumni, să muşte, să tragă şuturi...*

— *Astea nu sunt vorbe demne de un credincios. Aici*

noi îi învăţăm pe ceilalţi să-şi iubească aproapele.

— Cel mai mult trebuie să ne apărăm de cei care ne sunt mai apropiap'.

S-a ridicat şi s-a învârtit în jurul meu, s-a bătut cu mâinile în piept imitând o tobă şi a început să-şi unduiască braţele. Bunicul ştia că părintele ne interzicea să dansăm.

— Mai ştii să dansezi, Mariamar? Hai, arată-mi dacă mai ştii să ridici praful.

Privirea vigilentă a lui Amoroso nu-mi dădea voie să încep legănarea. Am schiţat câţiva paşi stângaci prin încăpere, dar, fără să mai

aştepte, bunicul şi-a ridicat braţul întrerupând jalnicul spectacol. Pe un ton sec, a poruncit:

— *Du-te să-ţi faci valiza, că mâine vin să te iau.*

A doua zi s-a întors cu un căruţ după el. l-am amintit că puteam să merg singură. Neînduplecat, a arătat înspre vehiculul prăpădit şi a întrebat:

— *Draga mea, ştii ce zi e azi?*

— *Azi?*

— *Azi împlineşti şaisprezece ani. Ai dreptul să fii dusă de altcineva.*

Urcată în căruţ, am traversat satul, auzind în

spatele meu strigătele disperate ale misionarului:

— *Mariamar merge din nou, e un miracol al Domnului, e un miracol! Stă în căruţ, dar ea merge foarte bine. Veniţi să vedeţi, e un miracol!*

Speriată, mi-am rotit privirea în jur. Nu mai ieşisem din Misiune de luni de zile. Odată cu sfârşitul războiului, oamenii se întorseseră în sat. Familia mea revenise în casa noastră veche. Şi părea că locuitorii se înmulţiseră. O mulţime de vânzători umpleau drumul care ne lega de Palma.

Acasă, numai Silencia a sărbătorit întoarcerea mea.

Mama alegea orez şi şi-a ridicat ochii fără entuziasm. Eu am vorbit prima, după o lungă tăcere:

— *Bunicul zice că azi e ziua mea.*

— *Bunicul inventează calendare. De-asta n-a murit încă.*

— *Orice zi ar fi, mă bucur că m-am întors. Că m-am întors acum, când avem pace...*

Fără să-şi ia ochii de la sită, Hanifa Assulua a protestat în surdină. Ce vorbeam eu de Pace? Care Pace?

— *Poate pentru ei, pentru bărbaţi, a* spus. *Pentru că noi, femeile, în fiecare dimineaţă ne*

trezim într-un vechi şi nesfârşit război.

Hanifa Assulua n-avea nici o îndoială în privinţa condiţiei femeilor din Kulumani. Ne trezeam în zori ca nişte soldaţi somnoroşi şi traversam ziua ca şi cum Viaţa ar fi fost duşmanul nostru. Ne întorceam seara fără ca nimic şi nimeni să ne aline după luptele pe care trebuise să le purtăm. Mama a înşirat acel rozariu de plângeri dintr-o suflare, ca şi cum ar fi fost ceva ce voia să spună de mult.

— Aşa că, fata mea: lasă la Misiune ideile astea cu Pacea. Tot timpul ăsta cât tu ai trăit

acolo noi a trebuit să supravieţuim aici.

Mă acuza. Ca şi cum eu aş fi fost vinovată nu doar de singurătatea ei, ci şi de nefericirea tuturor femeilor. Am străbătut holul cu paşii mărunţi ai prizonierei care se întoarce în celulă

.Jurnalul vânătorului (4) Ritualuri si ambuscade

j

Unde oamenii pot fi zei, animalele pot fi oameni.

Caietele scriitorului

ıHanifa vine să mă cheme în toiul nopţii. E atât de alarmată, încât pornesc imediat după ea fără să mă mai schimb de haine. O cămaşă lungă peste genunchi, par o incompetentă fantomă.

— Leii au ajuns la casa mea.

De când s-a înnoptat, dau târcoale satului. Hanifa îi auzise de departe.

— *N-am auzit nimic,* mărturisesc.

Femeia n-are nici o îndoială. Sunt vreo trei şi vin înspre sat. Acum nu mai puteam să-i auzim. Pe măsură ce se apropie, devin mai precauţi. îmi încarc arma şi ies în curte, cântărind întunericul şi liniştea. Hanifa vine în urma mea. Scriitorul, zburlit de frică, încheie cortegiul. într-o clipă ajungem la curtea casei Mpepe.

— *Nu aprindeţi lanterna, domnu' scriitor,* îl roagă femeia în surdină.

— *Şi cum văd pe unde calc?* întreabă Gustavo.

— *Tăceţi din gură amândoi! Dumneata, Hanifa, cheamă-l imediat pe Genito!* ordon.

— *Doarme.*

Deodată, Hanifa arată înspre nişte arbuşti care se mişcă şi îndeamnă:

— *Trageţi, sunt leii! Trageţi!*

Arătătorul de pe trăgaci se încordează. în acel arc de os şi nerv se află decizia zeilor: să iau o viaţă într-o străfulgerare. Totuşi, în cazul de faţă, degetul, tremurând, ezită. întârzierea e providenţială: o siluetă apare din penumbră, mâinile ridicate ca o sperietoare beată.

— *Nu trageţi, sunt eu, Genito!*

Călăuza se dusese să cumpere rachiu din satul vecin. Ridică o sticlă drept dovadă.

— *Acum du-te înăuntru, Hanifa. Ştii că nu-mi place să stai aici noaptea.*

— *Soţia dumitale ne-a alertat,* se justifică scriitorul, *pentru că i se părea că umblau leii pe aici.*

Călăuza priveşte înspre pădurea din care tocmai a ieşit. Dă din cap, duce sticla la gură şi se serveşte cu generozitate. Se asigură că nevasta a intrat în casă. Se aşază pe jos şi ne invită să bem cu el. Nici unul

din noi nu acceptă. Rămânem cu privirea la stele până când Genito rupe tăcerea.

— *Hanifa ştia că eram eu. Ştia că eu veneam.*

— *Nu înţeleg,* zice Gustavo.

— *Ştiţi ce-a fost asta? O ambuscadă. Hanifa vrea să mă omoare.*

— *Ei, ce prostie...*

— *Crede că sunt vinovat de nişte lucruri îngrozitoare.*

— Ce *lucruri?*

— *Lucruri de-ale noastre. Ştiţi cum e: aici nu e nici poliţie, nici guvern, şi până şi Dumnezeu există doar câteodată.*

*

* *

Acasă, scot gloanţele din magazia puştii şi apăs de multe ori cu degetul pe trăgaci. Se mai simte încă un tremur intermitent, dar, în general, corpul meu se supune cu promptitudine. Ca de obicei, îmi ia mult să mă împac cu somnul. Ochii ficşi în tavan, revăd ultima vizită la azilul psihiatric. Nu-mi iese din cap despărţirea de Rolando, mâinile lui lungi capătă aripi şi se învârt oarbe prin cameră. Rămân aşa o vreme. Cum se spune în Kulumani, noaptea se termină doar când nu se mai aud bufniţele. Fără prezenţa acestor păsări, noaptea rămâne fără

acoperiş. Şi există şi alţii care alungă nefastele păsări, deşi n-o ştiu nici măcar ei. Izgonitorilor de bufniţe le datorăm ivirea noilor zile. Mâinile lui Rolando, pe cât de lungi, îmi fabrică insomniile una câte una.

*

* *

Administratorul intră dis-de-dimineaţă în casa noastră, grăbit şi ferit, de parcă ar fi fost urmărit de lei. Se uită spre drum înainte să închidă uşa, îşi şterge fruntea cu o batistă şi apoi se lasă pe canapeaua de imitaţie de piele neagră.

— *Nevastă-mea nu trebuie să mă vadă aici. E imposibilă femeia aia!*

în grabă, bărbatul îşi explică motivele. Se temea să nu rămânem cu o impresie greşită despre cele întâmplate în timpul întâlnirii de la *shitala.* Acolo a fost, de fapt, o dovadă de invidie. Cancerul societăţii noastre, după cum a zis el. Exact cancerul ăsta a dus recent la destituirea unui adjunct de-al lui din administraţie. Cariera unui veteran, cadru de partid, pe numele lui Simão Mutapa, fusese rapid distrusă.

— *Nu vreţi să daţi drumul la ventilator? Generatorul e pornit, compania a mai trimis combustibil...*

Un ventilator zgomotos e îndreptat spre noi. Stăm o vreme uitându-ne unii la alţii, tăcuţi, aşteptând ca administratorul să-şi recupereze suflul, la din nou cuvântul ca să ne explice că poporul, încă dinainte să venim noi, îşi inventase deja vinovaţi pentru tristele evenimente.

— *L-au învinuit pe Simão Mutapa pentru nenorocirea asta.*

Se răspândise în sat zvonul că familia Mutapa avea puteri

invizibile. în casa lui Simão, spuneau, se fabricau leii. Zadarnice au fost lămuririle, zadarnică trimiterea unei comisii de anchetă din partea autorităţilor de provincie. Mutapa le-a dat drumul în casă şi şi- a expus intimitatea ca să-şi dovedească nevinovăţia, l-au răscolit locuinţa, curtea, locul de muncă. N-au găsit nici o *mintela,* nici unul din materialele cu care se fabrică leii. Dar era scris că el era un făcător de lei.

— *Şi în ce constau aceste* mintela? vrea să afle scriitorul.

înainte *mintela* erau doar rădăcini, coji şi oase. Acum artefactele
magice includ rămăşiţe de-ale modernităţii urbane: acid de la bateria de maşină, carcase vechi de telefoane mobile, tastaturi de calculator.

— *Trebuie să fi avut vreun motiv ca să-l bănuiască atât,* insistă Gustavo.

Temeiul bănuielii era unul singur: cei din familia Mutapa începeau să adune bunuri. Pentru oricare dintre noi, bunurile funcţionarului erau puţine, aproape invizibile. Nişte tulpini de trestie de zahăr, nişte bananieri şi un alambic cu care

fetele lui făceau *lipa.* în ochii satului însă era o bogăţie uriaşă şi inexplicabilă. într-un loc în care nimeni nu poate fi cineva, Simão Mutapa a ieşit în evidenţă. Toată vecinătatea a luat foc. Şi vecinii sunt ca leacurile: foarte buni, dar apar doar când e vreo boală. Acuzat că „face" lei, Simão a fost bătut şi ameninţat cu moartea. A doua zi el şi familia au dispărut pe drum.

Naftalinda Makwala vine la noi la sfârşitul zilei ca să ne avertizeze că se pregăteşte ceva în sat. Şi să fim atenţi, dar să nu ieşim din casă, nici măcar să nu ne arătăm. Trebuia să

tragem cu ochiul fără să fim văzuţi.

— *Dacă ieşiţi, sunteţi în pericol de moarte!*

— Ce se *întâmplă?* se îngrijorează scriitorul, ridicând perdeaua de la fereastră.

— *Scriitorule Gustavo! Plecaţi de acolo! Nu puteţi să vă uitaţi.*

Prima-doamnă mă cheamă într-un colţ şi se pune în faţa mea,
presându-şi fesele generoase de corpul meu. Aceea era fereastra de la care trebuia să ne uităm pe furiş la piaţa din faţa noastră.

— *Oamenii au început să vină. Staţi aici, lângă mine,* îmi spune
ea.

Ritualul care precedă vânătoarea colectivă, *kuyola liu,* e gata să înceapă. Piaţa se pregăteşte să primească două duzini de bărbaţi care, în zori, vor porni în urmărirea leilor. Ce mi-aş mai fi dorit să fiu şi eu prezent, ce n-aş fi dat să pot participa şi eu la ritual! Naftalinda îmi înţelege dezamăgirea:

— *Sunteţi ca mine, care sunt femeie: am rămas pe dinafară. Să ne ţinem de urât.*

Nu-i aşa că stăm bine aici, la umbră?

Umbră? în casă domneşte întunericul. Afară se sting ultimele rămăşiţe ale zilei. Ritualul a fost convocat de urgenţă. Capii de familie vor să fie ei, oamenii locului, cei care să înlăture ameninţarea ce atârnă asupra satului. Nu vor să-mi încredinţeze mie, unui străin, laurii pentru bătălia împotriva celor mai puternice forţe invizibile.

S-au strâns bărbaţii din Kulumani şi încă câţiva din aşezările vecine. Fiecare şi-a adus un arc, o puşcă, o macetă, o plasă. Au adunat alimente şi

apă pe care le cară în desagi şi bidoane. Se înghesuie în curtea din jurul *shitalei* şi nu pare să existe nici un scenariu pentru eveniment, nici o ierarhie între ei. Izgonesc câinii care încep să se agite de la atâta vânzoleală. Un tânăr vrea să se alăture grupului, e alungat de îndată. Nu a îndeplinit ritualurile de iniţiere. Puţin câte puţin, ca şi cum ar fi existat un maestru de ceremonii ascuns, încep să se audă cântări şi se pornesc timizi paşi de dans. Corpul Naftalindei nu rezistă şi începe să-şi legene fesele, din ce în ce mai lipită de mine. O ameţeală mă face să-mi pierd echilibrul.

Dacă mă surprinde administratorul în legănarea asta călduţă cu nevasta lui? Deodată, unul dintre dansatori exclamă:

— *Tuke kulumba!*

E strigătul de îndemn. Atunci, ca împinşi de un val invizibil, bărbaţii bat ritmul cu picioarele, un nor de praf le învăluie corpurile.

— *Gata, s-a ridicat praful!* susură prima-doamnă, cu chipul lipit de al meu.

Acum, îmi spune ea, *îmi vine aşa o furie, nu mai pot să văd spectacolul ăsta.* Şi se retrage în spatele casei,

alăturându-i-se Hanifei, care pregăteşte de mâncare.

* * *

Dintr-odată, administratorul Makwala traversează piaţa. Vine însoţit de agentul de poliţie. începe să strige, în timp ce dă din mâini ca să împrăştie praful:

— Ce se *întâmplă aici? O manifestaţie? Aveţi autorizaţie?* Profit de absenţa primei-doamne şi mă strecor pe furiş afară din casă, ignorând riguroasele instrucţiuni de a sta ascuns şi a fi prudent. Scriitorul vine în urma mea, cu aparatul de fotografiat la gât. Ne alăturăm lui Florindo Makwala,

în centrul pieţei. Sătenii întrerup ceremonia şi, în tăcere, ne observă cu ostilitate. Privirile pe care ni le aruncă spun făţiş: suntem intruşi, le contaminăm momentul. Scriitorul înţelege pe dată că nu se pune problema să facă fotografii. Şi un singur cuvânt în *shimakonde* e de ajuns să-l destituie pe administrator, fără drept de a mai pune întrebări.

Unul dintre vânători se desprinde de grup şi se apropie de mine ca să-mi scoată un glonţ din cartuşiera pe care o ţin în bandulieră. Cercetează proiectilul, răsucindu-l între degete. Apoi întreabă:

— *Ştii cine l-a făcut?*

— *Cine a făcut glonţul?*

— *Da.*

— *N-am de unde să ştiu...*

Bărbatul zâmbeşte cu superioritate. Apoi îşi ridică lancea în dreptul chipului, mă priveşte fix şi declară:

— *Eu ştiu cine a făcut arma mea.*

Apoi se învârte în loc, în piruete acrobatice, la fiecare răsucire atingând pământul cu vârful degetelor. Culege o piatră de mărimea unui pumn şi o ridică deasupra capului, provocându-l, de data asta, pe administratorul Makwala. îi

vorbeşte în *shimakonde.* Poliţistul îmi traduce:

— *Puteţi să vindeţi tot, cerul, pământul, apele. Puteţi să ne vindeţi pe noi. Dar spiritele nu vorbesc cu banii.*

încă nişte salturi şi vânătorul vorbeşte din nou:

— *între toate pietrele de pe lume, una nu e pământeană. Asta e piatra zburătoare.*

îşi ia avânt şi o aruncă în aer cu asemenea putere, încât se pierde dincolo de coroanele copacilor. Ştiu cu toţii, piatra n-o să mai cadă niciodată pe pământ. Prefăcută în pasăre, ea îi va îndruma pe săteni în căutarea prăzii. După o pauză,

dansurile reîncep. Poliţistul ne atrage atenţia:

— *Nu ştiu dacă mai are rost să stăm aici...*

Bărbaţii încep să-şi scoată hainele. Apoi îşi varsă peste corpurile goale o infuzie făcută din coajă de copac. Poţiunea asta îi va face imuni la orice accident.

Arunc o privire în partea dinapoi a casei. întoarsă cu spatele, Hanifa e ocupată să stingă focul în bucătărie. Nici un foc n-are voie să stea aprins cât au loc îmbăierile. Doar după ce se termină spălările, Hanifa şi restul femeilor pot aprinde iar focul.

O vreme, bărbaţii dansează şi, pe măsură ce se învârt şi sar, îşi pierd judecata şi în scurt timp încep să urle, să mârâie şi să se mânjească pe bărbii cu salivă şi spume. Atunci îmi dau seama: vânătorii aceia nu mai sunt oameni. Sunt lei. Bărbaţii aceia sunt înseşi animalele pe care vor să le vâneze. Piaţa nu face decât să confirme: vânătoarea e o vrăjitorie, cea din urmă vrăjitorie îngăduită.

în sfârşit, bărbaţii pleacă în linişte şi astfel, tăcuţi ca o formaţie militară, vor scotoci pădurea de-a fir a păr zile întregi, fără să ceară de

mâncare, apă sau adăpost. Un calm straniu domneşte acum în Kulumani. Unul câte unul, focurile se reaprind în colibele de paie.

*
* *

Extaziat, scriitorul comentează:

— Ce *spectacol de neuitat! O reprezentaţie telurică, ce păcat că n-am putut să fac fotografii!*

— *V-a plăcut?* întreabă Naftalinda. Zâmbetul ei e enigmatic, aproape învins. Apoi întreabă din nou: *Câţi bărbaţi erau la ceremonie?*

— *Vreo douăzeci, cred.*

— *Ceilalţi erau doisprezece.*

— *Ceilalţi? Care ceilalţi?*

— Cei care au omorât-o pe Tandi, menajera mea. Erau doisprezece. Unii dintre ei erau aici, dansând în faţa voastră.

— Au omorât-o?

— I-au omorât sufletul, a rămas doar corpul. Un corp rănit, o rămăşiţă de om.

Ne-a povestit ce s-a întâmplat: fără să vrea, menajera a traversat *mvera,* zona în care au loc ritualurile de iniţiere pentru băieţi. Locul e sacru şi e cu desăvârşire interzis unei femei să calce pe acel teritoriu. Tandi n-a dat ascultare şi a fost pedepsită: toţi bărbaţii au abuzat de ea. Toţi s-au folosit de ea. Fata a

fost dusă la postul sanitar local, dar infirmierul a refuzat să-i acorde îngrijiri. îi era frică de represalii. Autorităţile districtului au primit o plângere, n-au făcut nimic. Cine, în Kulumani, are curaj să se ridice împotriva tradiţiei?

— *Soţul meu n-a zis nimic. Nici măcar când l-am ameninţat n-a făcut nimic...*

Nu ştiu ce să răspund. Dona Naftalinda se ridică şi priveşte drumul pe care au luat-o vânătorii. în timp ce aţâţă focul, şopteşte:

— *Nu ştiu de ce s-au dus să caute în pădure. Leul e în sat.*

*
* *

S-a făcut noapte, administratorul trece pe la noi. E agitat, l-a speriat ceva de la ceremonia vânătorilor. Vrea să se organizeze imediat o expediţie. Insistă să o luăm înainte şi să fim noi cei care omorâm leii.

— *Nu se poate să câştige oamenii ăia, tradiţionaliştii ăia.*

Florindo Makwala aşteaptă de la mine o declaraţie, un angajament de urgenţă. Cu toate astea, abia după ce pleacă el mă hotărăsc. Sub tremurul luminii de petromax, îmi inspectez echipamentul în timp ce, la cererea mea, scriitorul verifică maşina,

combustibilul şi lanternele. Instrucţiunile pe care i le dau lui Gustavo sunt sumare, pe un ton aproape milităresc. înainte de culcare, îi explic, pentru a justifica ordinele autoritare:

— *Trebuie să rezolvăm rapid. Nu-mi place atmosfera care se creează.*

*
* *

Dimineaţa devreme, lumina încă puţină, conduc maşina pe cărări nebătătorite.

— *De ce nu luăm călăuza?* întreabă scriitorul îngrijorat.

— *Genito a băut. în plus, vreau să vă faceţi o idee de peisaj. E o călătorie de explorare.*

— *O să ştim să ne întoarcem?* întreabă din nou Gustavo.

De pe bancheta din spate, administratorul n-are nici o îndoială: o să ne întoarcem fără probleme. Pentru că el, chiar dacă nu e din Kulumani, cunoaşte şi împrejurimile. Soţia lui, Naftalinda, îl acuza că guvernează închis în biroul său. Dar nu era adevărat.

Aproape nici nu-l aud, ocupat să adulmec după urme.

— *Hanifa avea dreptate, leii au umblat pe-aici.*

După câţiva kilometri ajungem într-unui dintre luminişurile făcute pentru

supravegherea plantaţiilor. în centrul terenului gol se ridică un arbore bogat, iar de trunchiul masiv sunt legaţi doi tineri, pe jumătate goi, care se vede că au fost maltrataţi. Ne oprim şi ieşim din maşină ca să vedem despre ce e vorba.

— Ce se *întâmplă?* întreabă Florindo Makwala exprimându-se în portugheză.

Tinerii se uită la noi de parcă le-ar fi interzis să vorbească. De data asta administratorul încearcă dialogul în *shimakonde.* Degeaba. Rămân muţi. Răbdător, Florindo insistă. Răspund dând din cap, fără să

rostească nici un cuvânt. Makwala conchide, adresându-ni-se nouă:

— *Nefericiţii ăştia au fost acuzaţi că fabrică lei. Vânătorii i-au legat când au trecut pe aici azi-noapte. Mai târziu, când o să se întoarcă, o să facă dreptate.*

Când le dezlegăm încheieturile, tinerii rămân nemişcaţi, lipiţi de trunchiul copacului.

— *Puteţi să plecaţi,* îi încurajăm.

— *Unde să ne ducem?* întreabă, în sfârşit, unul din ei.

— *Unde vreţi, acum sunteţi liberi.*

Nu se mişcă din loc. Mie îmi pare că s-au încarnat în materia vegetală a arborelui. Plecăm mai departe, iar condamnaţii rămân încremeniţi la umbra fricii. Vor sta acolo aşteptându-şi călăii să se întoarcă.

* * *

Conduc din nou pe cărări acoperite de iarba savanei. Am impresia că merg într-o canoe printre valuri verzi care se unduiesc până la limita orizontului. Jeepul înaintează atât de încet, încât am fi mers mai repede pe jos.

în vârful unui deal, opresc maşina, îmi scot pălăria de pe

cap şi mă prefac că răscolesc cerul cu privirea.

— *Ne-am rătăcit?* întreabă Gustavo temător.

— *E bine când te rătăceşti. înseamnă că ai drumuri. Mai grav e când nu mai ai drumuri.*

— *Te întreb dacă încă mai poţi să găseşti drumuri?*

— *Aici, în pădure, drumurile ne găsesc pe noi.*

în spatele meu, aud râsul lui Florindo Makwala. Pe chipul scriitorului e întipărită umilinţa. Orice cuvânt de-al meu, orice tăcere îl acuză: el e un urban, nu ştie să se descurce nici măcar cu pământul pe care calcă. Adevărul e unul singur:

în acel univers, până şi ca să meargă Gustavo are nevoie de mine să mă aibă drept maestru.

* * *

înapoi la maşină, soarele acum e la zenit şi căldura scoate la iveală miraje pe pământul acoperit de iarbă.

— *Ce bun ar fi fost un whisky cu gheaţă,* glumeşte Florindo.

Cei doi fac schimb de glume de prost gust. La un moment dat le zic să tacă. Mă prefac că ascult ceva ce lor le-a scăpat. Tonul grav îi sperie.

— *Staţi aici, nu ieşiţi din maşină. Orice s-ar întâmpla, m-aţi auzit?*

Ghemuit, cu arma pregătită de tragere, mimez că îmi aleg cel mai
neauzit pas şi, încet-încet, dispar printre arbuşti. Apoi nu se mai aude decât liniştea, o singurătate înfricoşătoare îi cuprinde pe cei care mă aşteaptă la maşină, paralizaţi de spaimă. îi aud vorbind cu voce joasă:

— *Oare mai stă mult?* întreabă Florindo.

Conversaţia asta pe un ton scăzut, întreţinută doar ca să-şi distragă teama, e brusc

întreruptă. Pentru că mă hotărăsc să trag în aer. Ca să provoc şi mai mare frică, dau buzna în scenă alergând, sărind peste arbuşti, ţipând să fugim de acolo. Scriitorul sare la volan şi, imediat, jeepul demarează cu o viteză halucinantă.

— Ce *s-a întâmplat, Arcanjo?* întreabă, tremurând, scriitorul.

— *Nu pot să spun.*

Administratorul nu zice nimic. Dacă nu pot să numesc motivul sperieturii, înseamnă că ce s-a întâmplat scapă minţii omeneşti. Ajunşi în sat, mă retrag fără o vorbă. Din

cameră, aud conversaţia dintre Florindo şi Gustavo:

— Ce *naiba s-o fi întâmplat?*

— De *unde să ştiu?*

— *încep să sufăr şi eu de credinţele sărmanilor oameni de* pe- a/c/. *Cine ştie dacă o fi văzut una dintre chestiile alea...*

— Ce *chestii?*

— De *exemplu, şarpele şchiop.*

Administratorul se explică: există în sat un şarpe care circulă prin liniştea acoperişurilor şi de-a lungul drumurilor. Creatura asta veninoasă îi caută pe oamenii fericiţi ca să-i muşte şi să-i

otrăvească, fără ca ei să-şi dea seama vreodată. Ăsta e motivul pentru care, în Kulumani, toţi suferă de aceeaşi nefericire. Tuturor le e teamă, teamă de viaţă, teamă de iubiri, teamă până şi de prieteni. Unii îl numesc pe monstrul ăsta „diavol". Alţii îi spun *shetani.* Majoritatea, însă, îi zic „şarpele şchiop". Scriitorul îi întrerupe lunga istorisire:

Iertaţi-mă, dragă domnule administrator, dar, pentru mine, şarpele ăsta suntem noi înşine

.Versiunea lui Mariamar

(5)

Nişte ochi de miere

j

Şoapta unei fete frumoase se aude mai bine decât răgetul unui leu.
Proverb ara

bOchii mei de miere: ei l-au făcut captiv pe Arcanjo Baleiro când ne-a vizitat pentru prima oară acum şaisprezece ani. Vânătorul m-a întâlnit la marginea drumului şi m-a salvat, fără să ştie, din ghearele lui Maliqueto Proprio, agentul de poliţie. Am vorbit despre asta mai înainte. Dar n-am spus că Arcanjo s-a întors câteva zile mai târziu ca să-mi facă propuneri şi promisiuni. Că o să mă ducă la oraş. Şi că o să fim atât de fericiţi, încât o să

dăm uitării tot ce am trăit înainte.

— *Vino cu mine, a* insistat vânătorul. O *să fim fericiţi împreună.*

Speriată, am refuzat. Ce-mi promitea el depăşea cu mult ce ştiam eu să visez. M-am uitat în jur să văd dacă ne auzea cineva. Vorbeam în curtea bucătăriei, acel colţ în care femeile uită cel mai mult să trăiască. Am privit focul veşnic aprins, lemnele stivuite, oalele întoarse cu gura în jos. Le-am observat pe toate ca şi cum n-ar fi fost făcute de cineva. Ca şi cum jăraticul n-ar fi fost luat din bucătăria noastră ca să

aprindă, acasă la un vecin, un alt foc. Ca şi cum n-ar fi mâini de femeie cele care fac să dăinuiască flacăra.

— *Nu spui nimic, Mariamar?*

Să asculţi înseamnă deja să vorbeşti. Vânătorul vorbea de lucruri pe care eu nu le cunoşteam: oraşul, fericirea, iubirea. Ce gust bun aveau vorbele lui, ce rău îmi făceau cuvintele lui! Cu toate astea, n-am cedat propunerilor. Până la urmă, fericirea şi iubirea se aseamănă. Nu încerci să fii fericit, nu decizi să iubeşti. Eşti fericit, iubeşti.

— *Hai să fim fericiţi, Mariamar.*

— *Cine ţi-a zis că vreau să fiu fericită?*

M-a privit ca şi cum aş fi vorbit într-o limbă pe care el nu o înţelegea.

*
* *

în noaptea aceea au fost ritmuri de tobe şi dansuri. La început am rămas nemişcată, uitându-mă la ceilalţi cum îşi unduiesc corpurile cu senzualitate, pământul duduind ca şi cum tobele ar fi bătut în adâncuri. M-am abţinut până când picioarele mele s-au aprins. Ca să mă eliberez de focul acela, am început să cedez, puţin câte puţin, ritmului muzicii, rotindu-mă în curtea luminată de lună. Când m-a

văzut dansând, Arcanjo s-a apropiat şi m-a prins de mijloc, invitându-mă să mă învârt cu el.

— *Dă-mi drumul, vânătorule, aici dansatorii nu se ating.*

— *Ce-mi pasă, eu dansez cum ştiu.*

Mi-am amintit de ce spuneau bărbaţii din Kulumani: nimeni nu vânează cu nimeni. Or, să dansezi e ca şi cum ai vâna. Fiecare dansator pune stăpânire pe univers cu totul şi cu totul. M-am învârtit pe loc înainte să-l înfrunt:

— *Eu nu dansez cu tine. Eu dansez pentru tine. Stai jos şi*

uită-te cum mă prefac într-o regină.

Supus, m-a ascultat. Realitatea, însă, nu mi-a mai dat ascultare. Pentru că m-am trezit dansând goală afară, rostogolindu-mă pe jos, pierzându-mi încetul cu încetul purtarea omenească. Arcanjo a rămas subjugat, fără cuvinte, fără gesturi. Să-l văd aşa, fragil şi fără apărare, m-a făcut să mă simt şi mai femeie, l-am şoptit vorbe dulci la ureche şi mi s-a topit în poală. Nici n-am observat că focul se stinsese: un alt foc se aprinsese înăuntrul nostru.

în timp ce mă îmbrăcam, i-am spus lui Arcanjo ce voia s-audă:

— *Mâine dimineaţă vino să mă iei. O să fug cu tine.*

— *Vin, da. înainte să se trezească satul, o să trec să te iau.* Toate visele care pot fi visate m-au vizitat în acea noapte. Până dimineaţă am rămas la uşa camerei mele, cu mâinile încrucişate peste valiza aşezată pe genunchi. în valiza aceea era pus tot viitorul meu. împăturite şi aranjate ca nişte rufe, aşteptau toate visele şi speranţele mele.

* * *

N-am ajuns niciodată să deschid valiza. Pentru că, în dimineaţa următoare, vânătorul n-a venit să mă ia. O neatenţie, m-am gândit ca să mai atenuez durerea. O mică scăpare, pe care Arcanjo o s-o îndrepte mai târziu: o să se întoarcă la Kulumani, unde, ca să scurtez din alte aşteptări, valiza mea pentru călătorie rămânea intactă.

Treptat, aşa cum se moare fără boală, am cedat în faţa evidenţei: Arcanjo mă abandonase. Unul câte unul, visele mele au început să se transforme într-un coşmar care

se repeta: înăuntrul somnului apăreau voci învălmăşite:

— *Dombe! Dombe!*

în depărtare, printr-o pâclă, ţipau oameni. Ne luau drept făpturi de rasă albă. De asta ne strigau *dombe,* numele care se dă peştilor. De când au acostat aici portughezii, acum multe secole, i-au numit astfel. Eşuaţi pe plaje, veniţi din orizontul lichid, numai în ocean ar fi putut să se nască. De acolo de unde veneam şi noi, Arcanjo şi cu mine.

întins lângă mine, fără cunoştinţă, vânătorul părea pierit. Acela era coşmarul meu: eu şi Arcanjo naufragiam pe o

plajă în timp ce fugeam cu o canoe, pe râu în jos. Curentul ne aruncase dincolo de estuar până ne-a împins spre locul unde se spărgeau valurile, printre bucăţile de barcă împrăştiate pe nisip.

Treptat, umbrele se iveau dintre dune, siluete aprinse alergau înspre noi. Vin să ne salveze, mă gândeam. Dar când se aplecau deasupra noastră, de fapt ne furau hainele şi bunurile. Hoarda furibundă ridica tonul, în asmuţiri cadenţate:

— *Dombe! Dombe!*

— *Nu ne omorâţi, vă rog nu ne omorâţi,* imploram eu plângând.

— *Sunteţi peşti, o să vă spintecăm.*

— *Sunt om! Sunt neagră, uitaţi-vă la mine!*

Constatam ridicolul situaţiei. Cum poate cineva să-şi dovedească propria rasă? Voiam să vorbesc în *shimakonde,* nu-mi venea nici un singur cuvânt. Din nou, ţipete ritmate, ca într-un ritual de execuţie. Deodată, o apariţie se desprinde din întuneric: Genito Mpepe, cu maceta în mână, ordonând mulţimii vuitoare:

— *Dombe! Dombe!*

Era sfârşitul. Tata se pregătea să-l înjunghie pe iubitul meu. Lângă mine, fără vlagă, Arcanjo nu-şi dă seama de pericolul iminent. Iute ca fulgerul, maceta sfâşie aerul, dar nu apucă să atingă victima. Pe neaşteptate, corpul vânătorului se lichefiază, val după val, până ajunge ocean, nimic altceva decât ocean. Arcanjo se salva în ultima clipă, prefăcut în apă. în vis, şi eu mă lăsam pradă acestui abandon final, alăturându-mă sorţii omului iubit. Dacă tot nu mă salva nimeni, preferam să mă dizolv într-o altă substanţă.

Visul mi-a insuflat o hotărâre: voiam să mor înecată. Niciodată nu mi-am dorit ceva atât de tare. Să mori în apă înseamnă să te întorci. Asta am simţit când am văzut oceanul pentru prima dată: dor de acel pântec la care mă întorceam atunci. Dor de acea moarte dulce, de acea bătaie a două inimi la unison, de acea apă care, până la urmă, e întregul nostru corp.

Se plângea mama mea, Hanifa Assulua, că, în Kulumani, eram îngropaţi. Dimpotrivă. înecaţi, da. Noi toţi, cândva demult, am fost înecaţi înainte

de a ne naşte. Lumina care ne-a întâmpinat la naştere a fost prima plajă pe care am ajuns.

*
**

Astă seară tatăl meu a bătut la uşa camerei. Intrigată, am întredeschis uşa:

— *Mă duc cu vizitatorii în junglă. Mâine mergem să vânăm lei.* Tatăl meu nu-şi mai luase niciodată până atunci rămas-bun.

Pleca în zori, nimeni nu ştia când. De data asta însă m-a privit cu ochi goi, m-a atins pe gât aşa cum făcea când eram copil.

— *Nu mă atinge!* am reacţionat cu violenţă.

— *Am venit doar să-mi iau rămas-bun,* a murmurat supus. M-am mirat să merit o despărţire. în Kulumani, taţii nu le dau
atenţie fiicelor, abia dacă vorbesc cu ele şi niciodată nu sunt afectuoşi, cu atât mai puţin în public. Afecţiunea e treaba mamei. Atunci pentru ce Genito Mpepe îmi dedica o aşa de subită şi neaşteptată atenţie? M-am gândit: ce se întâmpla acum nu era doar o despărţire. Era o rugăminte de iertare. Genito Mpepe ştia că n-o să se întoarcă din expediţie. Venise să-şi ceară iertare. Voia să fie absolvit pentru că nu

fusese niciodată tatăl meu. Sau, şi mai grav: pentru că-mi fusese tată doar ca să nu mă lase să fiu om, liber şi fericit.

E ciudat cât de mult inima sălăşluieşte în mintea noastră. Ani de zile, i-am dorit şi i-am imaginat sfârşitul. M-am rugat cu înflăcărare să-l devoreze o fiară, cum i s-a întâmplat Silénciei. Acum însă, în faţa acelei manifestări bruşte de umilinţă, cedam, asaltată de remuşcări.

— *Tata, te rog, nu te duce la vânătoarea asta!*

S-a uitat la mine peste umăr cu o uimire care, încet, s-a

prefăcut într-o nemângâiată tristeţe:

— *De ce mă rogi aşa ceva, Mariamar?*

— *Pentru că am visat, tata. Am visat oceanul.*

Genito Mpepe se pricepea la presimţiri. Talentul lui de a prevedea lucrurile îl făcea o călăuză excelentă. Viitorul se insinua în visele lui şi, a doua zi, nici o surpriză nu putea să-l ia pe nepregătite. Cum, de data asta, îi scăpa ceea ce pentru mine era un semn evident?

— *Mă rogi doar pentru că ţi-e frică să nu-l omor pe vânătoraşul tău, Mariamar. Nu pe mine vrei să mă aperi.*

— *Nu te duce, te rog.*

— *Trebuie să mă duc. Nu pot să dau înapoi. Oamenii m-au plătit deja.*

Mi-a întors spatele şi şi-a târşâit picioarele, cu un mers abătut. A rămas un timp privind tamarinul. Eu am fost cea care a rupt tăcerea:

— *Am fost aşa de tristă când a murit copacul ăsta.*

Tata mi-a dezvăluit atunci adevărul: când mi s-au betegit picioarele, de fapt mama m-a vindecat. Nu Misiunea, nu părintele Amoroso. Mama mi-a făcut *takatuka.* A transferat durerea mea copacului care, apoi, n-a putut suporta povara

şi s-a veştejit. Asta înseamnă *takatuka:* să muţi durerea cuiva într-un lucru. Aşa s-a întâmplat şi cu mine: Hanifa Assulua a schimbat rănile sufletului meu pe viaţa tamarinului. Asta mi-a dezvăluit tata la despărţire.

Jurnalul vânătorului (5)
Osul viu al hienei moarte

O armată de oi condusă de un leu e în stare să învingă o armată de lei condusă de o oaie.
Proverb africa

nAdministratorul e nerăbdător. „Operaţiunea Leul", cum numeşte el acum vânătoarea, întârzie să dea rezultate. între timp, a primit un ultimatum din partea

superiorilor lui de la partid. Investiţiile externe în regiune ar putea fi în pericol dacă nu se rezolvă focarul acesta de tensiune.

— M-am gândit şi să fac un raport fals, în care să scriu că totul e în regulă.

— Un raport fals?

— Noi, subordonaţii, mai facem. Nu spunem niciodată c-ar fi o problemă. Dacă recunoşti că ai probleme, asta îţi aduce numai probleme cu şefii. Dar Naftalinda a citit raportul şi m-a ameninţat că denunţă public falsul. Aşa că, dragul meu vânător, nu există

decât o soluţie: grăbiţi-vă, omorâţi leii ăia.

La scurtă vreme după plecarea lui Florindo, ne bate la uşă respectiva soţie, înzestrata Naftalinda. Se asigură că administratorul a fost acolo. Apoi mă cheamă deoparte şi îmi susură la ureche:

— *Florindo se grăbeşte. Vrea să arate că are rezultate. A comandat deja arme ca să le distribuie altora. Ai grijă, prietene. Unii oameni de pe-aici vor să te omoare.*

în după amiaza aceea plec singur. Mă îndrept spre pădurile de pe marginea drumului care

duce la Palma. Am o presimţire că plimbarea mea va da roade.

Presimţirea se confirmă. După jumătate de oră de mers, stând în lumină, leoaica apare pe celălalt mal al unui pârâu secat. Animalul nu pare surprins, ca şi cum ar fi aşteptat întâlnirea. Fără veste, porneşte la atac şi, într-o clipă, străbate distanţa care stătea între noi. Dar mai neaşteptat decât atacul leoaicei e strigătul meu:

— Doamne, ajută-mă!

Invocarea disperată e tot ce mi-a rămas în momentul în care trăgaciul puştii rămâne suspendat în aşteptarea

contractării degetului meu. Ce blestem apasă asupra mea încât, în loc să trag, m-apuc să mă rog pentru salvarea sufletului? în mine se dă o luptă între profeţia mamei şi moştenirea tatălui.

Dar iată că, dintr-odată, leoaica suprimă atacul. Cine ştie, poate o surprinde că nu mă vede fugind înspăimântat. Stă în faţa mea, cu ochii prinşi în ai mei. Se miră de mine. Nu sunt cel pe care-l aştepta, în clipa aceea renunţă să mai fie leoaică. Când se retrage, şi-a depăşit şi existenţa. Nu mai e nici măcar o făptură.

*

* *

Ajung la locuinţa noastră atât de învins şi de golit, încât mă întind pe terasă, gata să dorm sub cerul liber. Am avut leoaica la bătaia unui glonţ şi am ratat de parc-aş fi un începător cuprins de anxietate. Nu merit un acoperiş. Poate zeii mă vor ierta mai uşor aşa, umil şi expus.

Nu sunt dintre cei care, la ananghie, cer ajutor cerurilor. De rugat, mă rog doar când dorm. Visele sunt singura mea rugăciune. Dumnezeu să nu se supere pe mine. Doar că mi-a rămas numai un suflet mic şi provizoriu. Numai noaptea spiritul acela se aprinde,

susurând delicat, ca să nu-l mai audă nimeni. Cer iertare că am regresat la stadiul de animal. Dar să ai suflet înseamnă o greutate pe care numai mort aş putea s-o suport. De-asta am iubit atât, în atâtea iubiri înşelate. De asta vânez. Ca să mă golesc. Să mă lipsesc de a fi om.

*

* *

Sublima ocazie ratată din vina mea îmi rămâne obsesiv în minte. Leoaica mă înfruntă în continuare, cumpănindu-mi sufletul. în ochii ei e o lumină divină. îmi vine cel mai straniu dintre gânduri: că undeva, cândva, am mai privit ochii

aceia în stare să hipnotizeze şi un orb.

O dulce oboseală îmi toropeşte corpul, mă asaltează aceeaşi suferinţă care îi face pe fluturi să se învârtă, ameţiţi, în jurul petromaxului. Adorm. Şi visez. Sunt opusul vânătorului tradiţional care visează în ajun animalul pe care-l va omorî. Dar eu mă visez pe mine, prinzând viaţă doar după ce am fost omorât de nişte sălbatice creaturi. Nişte fiare acum devenite monştrii mei personali, creaţia mea preferată. Nu vor înceta niciodată să fie ai mei, nu vor înceta niciodată să-mi cutreiere

visele. Pentru că, la urma urmei, eu sunt prizonierul lor domesticit.

* * *

Vechea biserică din Kulumani îmi apare în vis. Când îi deschid porţile ruginite, dau peste un preot alb. E portughez, chipul lui mi se pare cunoscut. Greu de crezut că e sacerdot. Părul în dezordine, sutana ruptă şi murdară îi dau înfăţişarea unui cerşetor.

— *Intră, fiule,* mă invită el. *Turma mea de mult te aşteaptă cu ardoare. Numele tău înseamnă Arhanghel şi Dumnezeu e cel care te-a trimis.*

Privirea mi se obişnuieşte cu semiîntunericul: cei pe care preotul i-a numit „turma de credincioşi" sunt de fapt lei şi leoaice. Felinele stau jos respectuoase şi ascultă cu devoţiune omenească mesajul pe care părintele îl propovăduieşte de la amvon. Şi împreună, credincioşi şi preot, se roagă pentru ca eu să-mi duc la bun sfârşit misiunea: să le vin de hac oamenilor brutali care tot vânează lei nevinovaţi. Părintele ridică pocalul: *acesta este sângele tău,* vesteşte el. Străduindu-se să se înfrâneze, leii inundă băncile bisericii de salivă. Cu braţele ridicate,

vocea străduindu-se să nu se înece printre răgetele fiarelor, misionarul vesteşte:

— *N-ai venit să omori nici un leu. Tu ai venit să omori un om!*

* * *

Ce naiba de vis o mai fi fost şi ăsta, mă gândesc când mă trezesc. îl pun pe scriitor la curent cu fantasmele care m-au chinuit peste noapte. Gustavo zâmbeşte şi comentează:

— *E curios cum visăm mereu aceleaşi animale: lei, tigri, şoimi, şerpi. în fond, vrem să fim cei care ne pot devora.*

* * *

Dimineaţa devreme, însoţit de scriitor şi de călăuza Mpepe, plec spre câmpurile aride care se întind la nord de sat. Leii au umblat pe acolo noaptea trecută. Cred că o să fie uşor să le luăm urma: pe întinderea de nisip se vor desena perfect urmele de lei. Kuva Vila, aşa i se spune acelui teritoriu. Şi i se potriveşte: cuvântul, în *shimakonde,* înseamnă gol. Locul e pustiu, blestemat. Se spune că acolo n-a căzut ploaia niciodată, nici o picătură, nici măcar din greşeală.

Nu mergeam de mult, când am zărit în depărtare o hienă solitară. Merge ca un miraj pe

fundalul neclar al nisipului. Scriitorului îi ia ceva până detectează animalul. Apoi, când identifică prada, pe chipul său apare preţ de o clipă scânteia, aprinderea simţurilor. îi explic apoi: ăsta e viciul. Nu să omor mă fascinează. Ci întâlnirea asta cu miracolul crud, momentul fugar şi ¡repetabil. Brusc, mă zdruncină ordinul ferm al lui Genito Mpepe:

— *Trageţi, omorâţi-o!*

— *Să omor o hienă?*

— *Nu vedeţi? Are ceva în gură, pare o bucată dintr-un picior*

Mi-e teamă că degetele mele iar n-o să-mi dea ascultare. De data asta însă puşca îşi îndeplineşte menirea mortală. Trag precis şi animalul cade, retezat din viaţă. Toate astea, pe neaşteptate, mă nedumeresc. Cum, de data asta, am putut să am acces la propriile mele degete? Amintirea mamei, pătată cu sângele meu, ca şi cum m-ar fi născut a doua oară, reapare. Aud din nou profeţia ei: destinul meu nu era să fiu vânător. Dar din ce motiv premoniţia ei se manifesta abia acum?

— *Bine ţintit, a căzut din prima!* mă laudă călăuza.

însă adevărul e că, pentru prima oară, am tras fără nerv, fără suflet: focul a sfâşiat tăcerea fără ca eu să-mi dau seama că am apăsat pe trăgaci.

Când mă aplec peste pradă, văd că într-adevăr are un os în gură. Nu e uşor să-l scot dintre fălcile puternice. Nu încape îndoială: e vorba de un femur de om. Animalul îl dezgropase scurmând în nisipurile funeste.

— *Ştiţi ce înseamnă asta?* întreabă Genito. *înseamnă că leii au mai omorât pe cineva.*

Când ajungem în Kulumani, o mulţime de oameni se îmbulzea în faţa administraţiei. Auziseră focul de armă şi aşteptau veşti bune. Rămân de îndată dezamăgiţi când văd încărcătura din portbagajul maşinii.

— *Hiena asta e a cuiva,* îmi suflă la ureche orbul în haină militară.

Un consens se instalează fără întârziere: animalul acela nu îşi urmase instinctul. Ci îndeplinise o muncă la comandă. Nimeni, nici măcar un animal, nu umblă să adulmece pe tărâmul interzis din Kuva Vila. Se ştia că acolo,

din timpuri imemoriale, nu se îngropa nimic altceva în afară de resturile nemuritoare ale războinicilor de demult. Din luptele epice care se adunaseră în timp: războaiele împotriva *nguni-*|*or,* războaiele cu nemţii, războiul împotriva armatei portugheze, războiul civil şi alte războaie locale care n-au meritat nici un nume.

* * *

Se hotărăşte ca osul fatidic să fie dus la o bătrână vrăjitoare pe nume Apia Nwapa. Un os nu apare de nicăieri. Cu atât mai grav cu cât, în cazul de faţă, osul apare tocmai de nicăieri. Refuz să

consult spirite. N-am timp pentru asemenea distracţii. Dar scriitorul insistă că vizita e vitală şi că nu pot să mă sustrag de la însoţirea participanţilor la ceremonie. Aşa puteam să obţin alte binecuvântări ca să-mi meargă bine misiunea.

* * *

— *Voi cere îngăduinţa râului.*

Vrăjitoarea îşi trage pălăria peste chip şi, în clipa aceea, ea însăşi se transformă în umbră. Apia Nwapa plesneşte de mândrie: oameni străini (inclusiv un reprezentant de-al administratorului însuşi) se aşază în ograda ei.

Femeia se lasă anevoie pe trunchiul baobabului. Cu picioarele întinse unul lângă altul, se instalează ca şi cum acolo ar fi fost biserica ei privată. Se uită lung la scriitor, la mine şi la Maliqueto Proprio. Apoi anunţă din nou:

— Ca *să vă dau dreptul de a vâna, mai întâi trebuie să cer îngăduinţa râului.*

— *Râului?* întreb nerăbdător.

— *Râul are poruncile lui. în Lideia sălăşluieşte cel mai mare* ngwena. *îl cunoaşteţi bine pe crocodilul ăla...*

— *îl cunosc?*

— *E crocodilul pe care l-aţi omorât cu mult timp în urmă.*

Nu pot să nu zâmbesc. *Ngwena,* crocodilul? Eu am deja permis de portarmă, sunt autorizat să omor lei ucigaşi. Acum trebuia să mai aştept sentinţa unui crocodil imaginar? Asta şi întreb, oscilând între timiditate şi scepticism. Vocea vrăjitoarei Apia e reţinută, dar de data asta nu-şi mai alege cuvintele:

— *Imaginar? Te îndoieşti de crocodil? Ce african mai eşti şi dumneata?*

— Să *lăsăm deoparte cazul meu. Noi am venit aici ca să*

identificaţi un os găsit în gura hienei.

I se aşază osul la picioare. Ea rămâne nemişcată, se mărgineşte să privească rămăşiţa de schelet de la distanţă. închide ochii şi inspiră adânc, ca şi cum ar fi vrut să identifice cu mirosul.

— *Osul ăsta e cât se poate de viu încă. A fost o moarte comandată.*

Oasele sunt singura noastră eternitate. Corpul se duce, amintirile se şterg. Oasele rămân pentru totdeauna. Astea sunt argumentele Apiei Nwapa: ce vedeam acolo nu era un

simplu femur. Dimpotrivă, era dovada vie a vieţii cuiva.

— *Bine, dar a cui?*

— *Gura mea nu numeşte pe nimeni. Ştiţi voi al cui e.*

— *Am venit aici ca s-auzim doar atât?* întreb sfidător.

— *Atunci o să vă mai dau un indiciu, sunteţi vânător, o să descoperiţi ce se află dincolo de cuvintele mele* - face o pauză şi, cu ochii închişi, adaugă: O *femeie aruncată la pământ a căzut mai adânc decât praful. La urmă, cineva o să rămână gravidă cu un schelet.*

Mesajul pare indescifrabil, dar Maliqueto pare că-i înţelege

clar sensul. Odată ce ne-am îndepărtat de casa vrăjitoarei, ne cheamă la marginea drumului şi ne lămureşte:

— *E osul lui Tandi, menajera administratorului, cea care a fost violată...*

* * *

Ţipetele din sat reiau jalea: s-a răspândit deja vestea despre noua victimă a leilor ucigaşi. Că fusese Tandi, nu era de mirare pentru nimeni. După ce fusese violată, tânăra devenise *vashilo,* una dintre acele fiinţe somnambule care cutreieră nopţile. Astfel, expusă şi solitară, ea se dăruise

voracităţii leilor. Tandi se sinucisese.

Când mă duc să mă culc, încă se aud pe străzi plânsetele femeilor. O plâng pe cea care a murit. Mai mult decât pentru moartea ei, se lamentează pentru viaţa lor scurtă, plumburie şi neajunsă. Ultimele vorbe ale vrăjitoarei îmi răsună în minte:

— *Ţine minte, vânătorule, nu dumneata apeşi pe trăgaci: focul se întâmplă prin voinţa altuia care, în clipa aceea, îţi stăpâneşte fiinţa.*

Pentru mine, a fost singura dată când Apia Nwapa a spus adevărul.

*
**

A doua zi dimineaţa mă duc să-i fac o vizită lui Genito Mpepe. Bat din palme la intrarea în curte. Apare la uşă nevastă-sa, Hanifa. Călăuza, spune ea, e mahmură.

— *Soţul meu e un* kwambalwa, zice. *Aş fi putut să spun că e beat. Dar cum e omul ăsta poate fi spus doar pe limba mea: un* kwambalwa.

— *Astea care se văd împrăştiate prin curte sunt sticle de alcool...*

— *Să nu vă mire, domnul meu: eu îi pregătesc sticlele, eu îi dau să bea.*

Pentru femeile din Kulumani, mai bine un beţiv

decât un soţ. în cazul ei, însă, alegerea e între scuipatul şarpelui şi suflarea demonului. Violenţa lui Genito, când e treaz, doare până la urmă mai tare decât cruzimea lui din momentele de beţie.

— *Veniţi,* mă roagă, îndrumându-mă pe scurtături, *veniţi să vedeţi cum doarme încă omul ăsta.*

Genito zace chircit pe o rogojină lângă puţ.

— *Parcă e un animal,* comentează Hanifa. *Câteodată îl rog pe Dumnezeu să nu se mai trezească niciodată,* mi se confesează.

Zâmbesc, stingherit. Clatin din cap ca şi cum aş vrea să-i mai atenuez gravitatea declaraţiilor. Cu toate astea, gazda spune din
nou, cu amărăciune sporită:

— *Dacă nu s-ar mai trezi, n-ar mai trebui să-l omor*

— *Ce vrei să spui, Hani fa?*

— *Omul ăsta mi-a dat patru fiice, dar mi le-a luat pe toate.*

— *Mi-afi spus că cea mare a fost omorâtă de lei.*

— *Genito a omorât-o.*

în zorii acelei zile fatidice, Silencia tocmai fugea din Kulumani ca să scape de regimul despotic al lui Genito Mpepe.

— *Veniţi cu mine să-i vedeţi mormântul. E chiar aici, la câţiva paşi.*

Mergem pe un câmp până aproape de o pădure. Mormântul e marcat cu o cruce de lemn şi o piatră mare de granit. Pe lespedea improvizată au fost puse flori din pădure. Unele sunt încă proaspete.

— *Frumoase flori. Voi i le aduceţi?*

— *Noi? Dumneavoastră îi aduceţi florile.*

— *Eu?*

— *în fiecare dimineaţă îngenuncheaţi aici şi staţi de vorbă cu răposata.*

*

* *

Hanifa mă conduce înapoi spre casa ei, o nedumerire îmi sâcâie cugetul: cum a putut să inventeze că aduc flori pentru Silencia? Femeia e nebună, îmi spun.

în curte, aud pe cineva tuşind în spatele gardului de trestie. Când dau să mă uit, Hanifa mă trage de braţ şi mă pune să stau jos pe singurul scaun disponibil.

— Nu e nimeni, doar câinii. Cei pe care încă nu i-au mâncat leii.

Gazda aduce din bucătărie o oală cu cartofi dulci fierţi şi îi pune într-o farfurie de lut. Nu mi-e foame, dar nu pot s-o

refuz. în tăcere, împărţim mâncarea.

— Eu zic că pe Genito l-aş omorî, dar de fapt aş vrea să elimin Kulumani cu totul.

— Ce-i cu furia asta, Hanifa?

— Noi doi stăm aici şi mâncăm împreună. în Kulumani asta e interzis. Un bărbat să mănânce împreună cu o femeie? Doar dacă i s-au făcut farmece bărbatului.

— Cine ştie, poate chiar mi s-au făcut farmece.

în acel moment aud căzând vasele puse la uscat pe acoperiş. Şi văd o siluetă de

femeie alergând să se ascundă în spatele casei.

— *Cine e?*

— *Nu e nimeni.*

— *Ba da, am văzut eu o femeie care s-a ascuns.*

— *Asta şi spuneam: o femeie, aici, nu e nimeni...*

Se ridică şi, fără alte formalităţi, mă conduce spre curtea din faţă. E un fel de a-mi zice că timpul de vizită s-a scurs. Vrea să-mi ofere nişte manioc. O refuz politicos. înainte de a pleca, îmi ia mâinile într- ale ei şi mă întreabă:

— *Văd o tristeţe atât de adâncă înăuntrul*

dumneavoastră. Ce se întâmplă?

— Nimic. Nu se întâmplă nimic. De ce mă întrebaţi?

De ce vă pierdeţi timpul stând de vorbă cu o bătrână neagră şi singură ca mine

?Versiunea lui Mariamar

(6)

Un râu fără ocean

înţelept e licuriciul care foloseşte întunericul ca să se aprindă.
Proverb din Kuluman

iÎn noaptea în care a venit Arcanjo am visat că eram o găină lâncezind prin coteţul lui Genito Mpepe. Celelalte găini erau surorile mele. Trăiam cotidianul fără istorie al

păsărilor văduvite de zbor. în acest răstimp, la urechile noastre ajungeau veşti cum că în alte coteţe găinile se transformaseră în vulturi. Şi ne-am rugat să ni se întâmple şi nouă aceeaşi metamorfoză. Ca vulturi, puteam să ne înălţăm la libertatea cerurilor şi la ameţitoarele zboruri din văzduh. Miracolul însă întârzia.

într-o zi, în timp ce ne dădea porumb, bunicul Adjiru ne-a explicat: nu gratiile coteţului ne despărţeau de libertate. Secretul supunerii noastre era altul şi sălăşluia în noi: în fiecare dimineaţă, Genito Mpepe ne hipnotiza. Era

de ajuns un deget, legănându-se ca o pendulă în faţa ciocului, ca să ne cufundăm în nemişcare, străine de lume. Şi când una dintre noi părea să se trezească la viaţă, stăpânul nostru îi punea capul sub aripă şi, de îndată, ea revenea la eterna letargie.

* * *

Visul s-a repetat în toate nopţile care au urmat. Era ca şi cum visele voiau să mă avertizeze în legătură cu ceva. Acest ceva, acum ştiu, este frica. Şi totul devine clar: nu din simplă neobrăzare m-a abandonat Arcanjo. Dispariţia lui se explică prin frică. El

suferea de fapt de groaza străveche că, sub suprafaţa lacului, se ascund monştri. Bănuiala că, sub înfăţişarea mea dulce, locuia fiara care avea să-l devoreze. Asta era teama lui Arcanjo.

Adevărul e că Arcanjo nu fusese făcut ca să-şi împartă viaţa. Măreţia vânătorului stă în singurătate. Panicile, laşităţile lui nu au martori. Numai victima îi ştie slăbiciunile. De aici şi urgenţa vânătorului de a scăpa de pradă.

* * *

Acum şaisprezece ani, când Arcanjo Baleiro m-a privit dansând la sărbătoarea din sat,

nesiguranţa sălăşluia deja înăuntrul lui. Vânătorului îi era frică de ce spunea corpul meu, îi era frică de cine vorbea prin corpul meu în timp ce tobele băteau. Pentru el, care nu cunoştea limba aceea, nu puteau fi decât forţe obscure. Demonii vorbesc astfel, fără cuvinte, spunând totul prin voluptatea corpurilor. Asta era frica lui. Dar nu demonii îmi făceau corpul să tresară. Erau zeii care înăuntrul nostru, al femeilor, vorbesc şi ascultă. Teama lui Arcanjo era aceeaşi ca a tuturor bărbaţilor. Că vor reveni vremurile în care noi, femeile, am fost cândva

divinităţi. Legându-se de mine cu gingăşia unei brize, Arcanjo voia protecţia şi harul acelor entităţi. Zeii noştri însă nu erau aceiaşi. Ai lui dormeau în cărţi. Ai mei se trezeau în muzică. Asta n-a înţeles vânătorul. Eu nu dansam. Eu altceva făceam: eu anulam timpul şi greutatea, precum cobra care se dezbracă de vechea ei piele.

Ce mi se întâmpla acum, în izolarea asta impusă, mi se mai întâmplase şi înainte. Cu şaisprezece ani în urmă, când Arcanjo Baleiro a plecat din sat, am rămas în pridvor privind înşiruirea zilelor. Se înfăptuia aceeaşi claustrare care li se

petrece fluturilor. Eu migram către un cocon, înfăşurată în timp şi aşteptând ca o altă fiinţă să apară din mine. Văzându-mă învinsă şi frământată pe veranda casei noastre, toţi credeau că m-am întors la vechile mele paralizii. Dar eu eram golită doar în aparenţă. Pentru că ştiam că iubirea lui Arcanjo Baleiro, deşi efemeră, dăduse rod. Am aşteptat să mi se rotunjească burta şi, fix în ziua în care împlineam şaisprezece ani, m-am dus la mama, în triumfală înfruntare:

— *Credeai că eu nu sunt femeie? Pune mâna aici, simte ce port înăuntrul meu.*

Moale în mâna mea, braţul ei s-a tras chiar înainte să-mi atingă pântecul.

— *Ai auzit tunete şi ai crezut că plouă, Mariamar? Mai sunt destule noduri pe sfoara timpului.*

— *Nu înţeleg, mama.*

Minţeam. Ştiam la ce se referea. Femeile din Kulumani, pentru fiecare lună de sarcină, fac un nod pe o sfoară care e lăsată din generaţie în generaţie.

— *Noi suntem femei, a* spus ea. *Am fost făcute să trecem peste suferinţă.*

Apoi nici un cuvânt în plus: doar un zâmbet enigmatic, aproape vecin cu dispreţul. Fără să spună nimic, mama râcâia vechea rană: eu eram stearpă, uscăciunea mea n-avea leac.

— *Nu te uita aşa la mine, fata mea. Ştii bine a cui e vina.*

Nu încăpea îndoială: eu nu puteam fi mamă din cauza bătăilor pe care le primisem de la tatăl meu. Până şi infirmierul confirmase gravele sechele ale şuturilor.

— *Unii copii se nasc şi mor în noi, a* declarat Hanifa, punând punct dialogului.

Vorbe scrise în soartă. Fiindcă în aceeaşi noapte, un coşmar m-a alungat din somn: înăuntrul meu, o fiară carnivoră îmi devora copilul. Bebeluşul meu mulatru, copilul meu impur, provenit de pe drum, se stingea ca un vis în întuneric. M-am trezit buimacă, cu aşternutul ud: sângele mă năpădise, înroşindu-mi coapsele. Am ţipat, insultând-o pe mama, strigând că nasc. Sângele de pe pat era el însuşi o fiinţă, un cheag viu, un sânge-om.

— *Ăsta e copilul meu, ăsta e nepotul tău,* am strigat, mâinile deschise picurând un roşu dens în pragul odăii Hanifei Assulua.

* * *

Acum ştiu: povestea copilăriei mele nu e decât o jumătate de adevăr. Ca să dezminţi o jumătate de adevăr e nevoie de mult mai mult decât de întregul adevăr. Adevărul ăsta uriaş, atât de vast, încât îmi scăpa, era doar unul: nu pedepsele fizice m-au lăsat sterilă. Asta era versiunea îndulcită inventată de mama. Crima a fost alta: vreme de ani de zile, tatăl meu, Genito

Mpepe, a abuzat de fiicele lui. Mai întâi s-a întâmplat cu Silencia. Sora mea a suferit în tăcere, fără să împărtăşească secretul îngrozitor. De cum mi-au crescut sânii, am fost eu victima. La sfârşitul zilei, Genito ieşea din el însuşi ajutat de rachiul de palmier, *lipa.* După ce bea zdravăn, intra în camera noastră şi coşmarul începea. De necrezut era însă că, în momentul violului, eu mă exilam din mine însămi, incapabilă de a fi cea care era acolo, sub corpul asudat al tatălui meu. Un proces straniu mă făcea să uit, în clipa următoare, ceea ce tocmai se

întâmplase. Subita amnezie avea un scop: evitam să rămân orfană. Toate acelea, de fapt, se petreceau fără să se întâmple niciodată: Genito Mpepe dezerta către o altă existenţă, iar eu mă transformam într-o altă creatură, inaccesibilă, inexistentă.

Hanifa Assulua, mama mea, s-a prefăcut întotdeauna că nu ştie nimic. Că era invenţia vecinilor, delirul celor care voiau să-şi ascundă propriile răni. Când dovezile au încolţit-o, m-a chemat, cu vocea tremurătoare, ca să mă întrebe:

— *E adevărat?*

N-am răspuns, cu ochii-n pământ. Tăcerea mea a fost, pentru ea, confirmarea.

— *Nenorocito!*

Fără nici o reacţie, am privit-o fix în timp ce s-a aruncat asupra mea, lovindu-mă cu pumnii şi picioarele, insultându-mă în limba ei maternă. Spunea ea, printre bale şi scuipături, că vina e a mea. Numai şi numai a mea. Deşi o avertizase Silencia: eu îl stârneam pe bărbatul ei. Nu îi spunea lui Genito „tatăl meu". Acum, el era „bărbatul ei".

— *Să ieşi afară din casa asta. Nu vreau să te mai văd niciodată aici.*

*

* *

N-am apucat să plec. Dimpotrivă, m-am închis între pereţi şi niciodată cineva nu s-a întemniţat în felul ăsta într-o casă. Hanifa Assulua a chemat un vrăjitor şi acest *uwavi* m-a pus să beau o poţiune amară. O zi întreagă am sorbit dintr-o ulcică de lut. A doua zi veninul îşi făcuse efectul. Fusesem convertită într-un trup fără suflet. Sevă veninoasă în loc de sânge: era tot ce îmi rămăsese în vene.

Mama se răzbuna: înainte transferase boala mea copacului din curte. Acum făcea *takatuka* invers: lua viaţa

din mine pentru copacul mort. în scurt timp tamarinul a renăscut, verde şi semeţ. Iar eu, în schimb, am devenit o fiinţă neînsufleţită. îmi rămânea un singur simţ: auzul. în rest, un vechi şi înnăscut întuneric mă înconjura.

Hanifa Assulua voia să mă elimine mai mult decât fizic. Să mor era prea puţin. Trebuia să-mi şteargă naşterea. Morţii nu sunt absenţi: rămân vii, ne vorbesc în vise, ne apasă conştiinţa. Pedeapsa pe care mi-o destinase era exilarea absolută. Nu din Kulumani, ci exilarea din raţiune şi din limbaj. Am fost declarată

nebună. Nebunia e singura absenţă perfectă. în sminteală eram vizibilă, dar închisă; bolnavă, dar fără rană; lovită, dar fără durere.

A încercat bunicul Adjiru să mă salveze, a ticluit propriile lui *mintela.* La nimic n-au folosit. L-au convocat pe părintele Amoroso. De data asta, însă, sacerdotul portughez nici n-a încercat vreun miracol. *Duceţi-o imediat la spital, a* fost singurul lucru pe care l-a spus. M-au dus la Palma şi infirmierul mi-a pus diagnosticul fără să clipească: astea sunt lucruri fără cauză.

— Dacă aveţi noroc, o să meargă din nou cândva.

Am fost internată un timp la infirmerie fără vreun semn de ameliorare. Medicina a renunţat la mine, dar nu din cauza asta m-au adus înapoi la Kulumani. în Spitalul din Palma am rămas cu mai puţină viaţă şi încă şi mai puţină companie. Doar mai târziu am înţeles de ce mi-au amânat întoarcerea. Bunicul Adjiru a murit în zilele acelea. N-au vrut să fiu de faţă. Nu ca să mă scutească de despărţire. Ci pentru ca despărţirea să dureze apoi toată viaţa.

La prima comemorare a morţii bunicului, m-au dus să-i vizitez mormântul. Răposatul îşi exprimase clar dorinţa de a mă vedea prezentă la ceremonie. Eu venisem deja acasă, dar situaţia mea nu se schimbase. Nimeni n-a vrut să mă transporte în starea mea pe drum în jos. Puteam contamina maşinile. Au ales să mă ducă într-o ambarcaţiune, pe râu, până la pădurea sacră unde odihneau Adjiru şi străbunicul Muarimi.

Cu forţa braţelor, m-au pus pe puntea ambarcaţiunii. în acel moment corpul meu s-a rostogolit şi am căzut,

neajutorată, în apele râului Lideia. Se spune că am dispărut în apa adâncă şi am stat scufundată un timp nesfârşit. Când m-au scos, în cele din urmă, aveam în privire uimirea nou-născutului. Încet-încet, am revenit pe lume. Am făcut câţiva paşi împleticiţi prin jur, am scuturat din umeri, de parcă m-aş fi eliberat de o povară invizibilă. Nu încăpea îndoială, o dovedeau, în cor, şi vocile rudelor:

— *Mariamar s-a întors! Mariamar s-a întors!*

Uluite, privirile se adunau asupra mea. Eram centrul universului. S-a făcut linişte,

rudele aşteptând încordate ce avea să urmeze.

— *Unde sunt surorile mele?* au fost primele mele cuvinte.

Au adus-o pe Silencia, sora mea mai mare, şi pe micile gemene, Uminha şi Igualita. Am sărutat-o în tăcere pe Silencia şi am îngenuncheat ca să le privesc pe surorile mai mici. Trecuseră doar câteva luni. Cu toate astea, fetiţele erau jalnic de îmbătrânite, întotdeauna m-am întrebat dacă în Kulumani există copii. Poţi să numeşti copil pe cineva care sapă pământul, taie lemne, cară apă şi, la sfârşitul zilei, nu mai are suflet să se joace?

Deodată, tatăl meu a rupt tăcerea, a oprit îmbrăţişările şi a declarat:

— *Hai să vedem oceanul.*

— *Oceanul?* s-a mirat mama.

— *Toată familia merge, a* exclamat, categoric, Genito Mpepe. *Aşa i-am promis bunicului.*

Nu la ocean aş fi vrut eu să mă ducă. Nu-mi doream decât să mă întorc în braţele mamei şi ea să mă legene şi eu să fiu din nou fetiţă. Ăsta era singurul ocean pe care-l voiam. Am înţeles atunci motivul pentru care părintele Amoroso tot vorbea despre potopul final.

Asta năzuiam: o inundaţie care să măture lumea asta. Lumea asta care o obliga pe o femeie ca Hanifa Assulua să aibă copii, dar care nu o lăsa să fie mamă; care o obliga să aibă un soţ, dar nu-i îngăduia să cunoască iubirea.

*

* *

Toată familia s-a extaziat în faţa întinderii oceanului, a infinitului viu, a acelui orizont fără contur care părea că se naşte din noi. Surorile mele, înlemnite de uimire, au rămas fără grai, îmbătate în faţa acelei imensităţi. Am fost singura care s-a dus înspre valuri. Ce m-a fascinat n-a fost

acea absenţă a limitelor. Ce m-a fermecat a fost spuma, zdrenţele de spumă care se desprindeau de pe creasta valurilor. Ca păsări albe, fără corp şi fără aripi, firicelele se desprindeau într-un zbor orb ca să se dizolve în aer. Pe buzele mele, am înfăşurat şi am desprins de mii de ori cuvântul „spumă". Dacă într-o zi aş avea o fată, aşa aş numi-o: Spuma.

Numele pe care l-am ales pentru acel copil imposibil este, până la urmă, nimerit. Pentru că descendenţa mea se va face cu aceeaşi materie care se desprinde din valuri şi pluteşte până nu mai e altceva decât

absenţă. Nu voi avea niciodată copii, nu va exista nimeni căruia să-i pot da un nume.

Şi cu toate astea, de fiecare dată când e lună nouă, mă asaltează spasmele şi, în singurătatea aşternutului meu, dau viaţă. Zeci de copii, am avut deja zeci de copii, nici o femeie nu a născut de atâtea ori. S-au născut nenumăraţi bebeluşi şi toţi s-au stins în clipa următoare, ca stelele căzătoare brăzdând cerul. Copiii mei imposibili au dispărut, dar durerile adevărate ale acelor naşteri imaginare mă vor urmări toată viaţa.

Mama mea, Hanifa Assulua, care îmi ştie suferinţa, m-a

prevenit: durerile trec, dar nu dispar. Migrează înăuntrul nostru, se adăpostesc undeva în fiinţa noastră, scufundate pe fundul unui lac

.Jurnalul vânătorului **(6)** Reîntâlnirea

Sunt fericit doar înainte de a trăi. Am amintiri doar din ce visez. De aceea scriu.

Fragment furat din caietele scriitorului

¡Tandi a fost îngropată dimineaţa devreme. La înmormântare e lume puţină. Mai ales femei. Apare şi administratorul, împreună cu soţia. La urma urmei, decedata a fost angajata lui. Absenţa patronului ar părea suspectă în

ochii satului. Spre deosebire de soţul ei, Naftalinda e dărâmată. La un moment dat vrea să ia cuvântul. Dar plânsul o împiedică să vorbească. Se recompune, îşi şterge lacrimile şi, încet-încet, ia postura glorioasă a exaltării:

— Leii au încercuit satul şi bărbaţii trimit în continuare femeile să aibă grijă de plantaţii, trimit în continuare fiicele şi soţiile să adune lemne şi s-aducă apă în zori. Când o să spunem nu? Când n-o să mai rămână nici una dintre noi?

Spera ca femeile celelalte să dea curs chemării la revoltă. Dar ele ridică din umeri şi se

îndepărtează, una câte una. Prima-doamnă e ultima femeie care părăseşte ceremonia. Pe dinăuntru, se simte cea din urmă dintre femei. Aşa cum eu mă simt ultimul dintre vânători.

* * *

La finalul slujbei Florindo se apropie de mine ca să mă anunţe că puştile vor ajunge în ziua următoare.

— *Veţi primi întăriri.*

— *N-am nevoie. N-am nevoie decât de mine. Păstraţi-vă armele pentru altceva. De exemplu, să combateţi braconierii.*

— Maliqueto şi Genito o să primească arme şi o să rămână sub comanda dumneavoastră.

— Nu comand pe nimeni. Dacă vreţi să faceţi o altă echipă, foarte bine. Dar ce am eu de făcut fac singur.

Discuţia se aprinde. Cei prezenţi se îndepărtează în semn de dezaprobare. Nu e, cu siguranţă, nici locul, nici momentul potrivit. Dar administratorul e prea exaltat.

— Ştiţi cât risc eu politic? Eu, care mă bazam atât de mult pe vânătoarea asta ca să fiu promovat? Ce vreţi, să mă implic în metode din a lei alte?

Scriitorul ne trage departe de biserică. Tot el reia dialogul:

— *Nu înţeleg, dragă Makwala. Ce vreţi să spuneţi prin „metode din alei alte"?*

— *Sincer să fiu,* răspunde omul guvernului, *încep să mă îndoiesc că leii sunt adevăraţi. Pentru că intră în sat chiar şi ziua, cu intenţie aproape omenească...*

Scriitorul râde, dar Florindo nu se lasă: animalele astea caută pe cineva, amuşină pe la uşi, sunt autorii unor morţi comandate. Nu pot fi decât lei fabricaţi: altfel, de ce nu mănâncă din carnea otrăvită care a fost lăsată ca momeală?

Şi de ce sfâşie hainele întinse la uscat?

— *Puteţi fi sigur: nici un leu adevărat nu se comportă aşa,* conchide, apăsat, administratorul.

*
* *

întorşi acasă, m-apuc să pregătesc prânzul. Scriitorul e în camera de zi, lucrează. Văd că trage cu ochiul în continuare prin hârtiile mele haotice. Nu mă mai deranjează. Şi eu îi citesc lui caietele şi chiar îi mai fur câte-o frază. încep, în schimb, să prind tardiv gustul pentru scris. Ceva din scris îmi inspiră plăcerea vânătorii: în golul paginii se ascund infinite tresăriri şi surprize.

îi pun în farfurie lui Gustavo, îi umplu paharul. Scriitorul începe să se simtă jenat de atâtea politeţuri. în timpul mesei, nici unul din noi nu spune nimic. Când terminăm, mă duc până în cameră şi mă întorc aruncându-i brusc puşca în braţe.

— *Ce-i asta, Arcanjo?*

— *E a ta. Puşca e numai a ta.*

— *Te rog, Arcanjo, de ce naiba aş vrea eu porcăria asta de armă?*

Ridic mâna ca să-i dau de înţeles să mă asculte fără întreruperi.

— îţi aminteşti ce s-a întâmplat în noaptea în care ne-a chemat Hani fa? Mai ţii minte că am întârziat să trag?

Cu mii de precauţii, scriitorul pune arma jos de parcă ar mânui o încărcătură explozivă. Aştept să termine delicata operaţiune şi continui:

— Acum câteva zile voiai să afli cu ce mână trag. Ei bine, nici cu dreapta, nici cu stânga. Nu mai trag deloc.

— Nu înţeleg.

— Degetele mele nu mă mai ascultă, degetele mele au murit. Adevărul e că eu nu mai pot vâna.

Ridic braţele sus de tot, arătându-i degetele arcuite ca nişte cârlige vechi. Scriitorul nu ştie ce să spună. Mă înfăţişez atât de sincer, atât de învins, încât îi e greu să distrugă imaginea pe care şi- a construit-o până acum despre mine.

— *Nu mai am mâini,* conchid, învins.

îmi examinez mâinile ca şi cum nu le-aş fi văzut niciodată, ca şi cum mi-ar fi cu totul străine. Exact la fel cum, la spital, fratele meu Rolando îşi priveşte inutilitatea corpului.

— *Să nu spui la nimeni,* îi cer în şoaptă.

— *N-o să ştie nimeni,* mă linişteşte Gustavo. Apoi întreabă: *Scuză-mă, dar n-ar fi mai bine să accepţi oferta administratorului şi să vânezi cu ajutorul lui Genito şi-al lui Maliqueto?*

— *Niciodată.*

— *Nu înţeleg. Până la urmă, cum o să omori leii?*

— *Tu.*

— *Cum?*

— *O să-i omori tu.*

— *Eşti nebun!*

— *Eu controlez totul, stai liniştit. în momentul respectiv, tu trebuie doar să apeşi pe trăgaci.*

Mă aşteptam ca omul să fie mai vehement, să refuze categoric. Cu toate astea, Gustavo Regalo pare să stea în cumpănă. Poate scriitorul începe să cedeze unei voinţe reprimate. Ridică din nou arma, o cântăreşte şi o îndreaptă spre o ţintă imaginară.

— *Crezi că eu aş nimeri animalul?* întreabă.

Un sentiment nou se înfiripă în sufletul scriitorului. E un entuziasm aproape pueril care se naşte înăuntrul lui. Şi mă gândesc: tot ceea ce, vreme de secole, construim cu atâta grijă ca să ne îndepărtăm de animalitatea noastră, tot ceea

ce limbajul a căptuşit cu metafore şi eufemisme (îmbrăţişare, chip, talie) se transformă într-o clipă în substanţa nudă şi crudă: carne, sânge, os. Leul nu devorează doar oamenii. Ne devorează însăşi umanitatea.

— *Şi dacă ratez?* vrea să ştie Gustavo.

— *Stai liniştit, scriitorule. Nu-ţi dau puşca neapărat ca să omori leul. Ci ca să mă aperi pe mine.*

Sper că scriitorul o să mă apere. Se pare că deja s-a apucat să apere pe cineva: a trimis un raport guvernului central denunţând inerţia lui

Florindo în cazul violului lui Tandi.

— *Ai vorbit cu Naftalinda?* întreb.

— *Ea m-a rugat să denunţ crima. Şi Hanifa, menajera, m-a abordat şi ea: a declarat că soţul ei, Genito Mpepe, a comandat grupul de violatori.*

— *Ai încredere în ce zice Hanifa, după episodul din noaptea aia?*

— *Chiar Genito Mpepe a mărturisit că se afla la* mvera *în fruntea posedaţilor.*

îmi amintesc de visul cu leii în biserică. Şi-mi amintesc şi strania prorocire a părintelui Amoroso: *„N-ai venit să omori*

nici un leu. Tu ai venit să omori un om!".

* * *

Înmormântarea lui Tandi, aşa de simplă şi părăsită de toţi, m-a tulburat mai mult decât îmi imaginam. Nu m-au lăsat să iau parte la înmormântările mamei şi tatălui meu. N-aveam vârsta potrivită. Nu ştiu dacă există vreo vârstă potrivită ca să priveşti moartea. Dispariţia lui Tandi m-a afectat de parcă mi-ar fi smuls o parte din mine. Am avut în mâini un os al acelei femei. Cum o s-adorm fără să mă bântuie năluci?

Tavanul devine din ce în ce mai greu şi alunec într-o neobişnuită şi dulce somnolenţă. La graniţa dintre veghe şi somn, iată că-mi apare în cameră cumnata mea, blândă ca o umbră. Visez, nu vreau să ies din vis. Luzilia se iveşte ca dintr-o pâclă, Luzilia se insinuează în casă, Luzilia se prelinge spre camera mea. Frumoasă, parfumată, seducătoare. Apucă puşca şi începe să danseze cu ea. Mângâie arma ca şi cum de la ea şi-ar căpăta viaţă. Stând acolo, nemişcat, îi urmăresc insinuările sinuoase. Femeia îşi freacă ţeava puştii de obraz în

timp ce se uită fix la mine, măsurându-mi privirea.

— *Ai grijă, e încărcată!* o atenţionez.

— *Ştiu, de asta şi dansez cu ea.*

— *Nu există dans care să nu fie aşa, periculos, aproape fatal,* adaugă infirmiera. *începem în braţele vieţii, sfârşim dansând cu moartea.*

Buzele ei sărută trăgaciul şi apoi încep să sugă lasciv ţeava. Ochii ei sunt pironiţi într-ai mei. Cu toate astea, rămân rece şi distant. Se ştie: e un timp pentru iubire, e un timp pentru vânătoare. Nu se amestecă niciodată. Dacă aş ceda, aş

trăda o veche tradiţie: în timpul vânătorii nu se poate face sex.

— *Nu vezi, Arcanjo? Eu sunt şarpele şchiop...*

Atunci înţeleg: femeia voia să pună mâna pe sufletul meu. Spre uimirea mea, Luzilia începe să se dezbrace, corpul dezvăluindu-se în prelungă voluptate. Lumina care o atinge îi conferă o irealitate selenară. Se apropie, se întoarce cu spatele şi se lipeşte de mine, desenându-mi curbele corpului ei. înăuntrul pieptului meu gheaţa devine efervescentă: mă deşir, pătruns de dorinţă până în măduvă, vocea deja

inutilizabilă, o flacără pârjolitoare.

— *Nu spui nimic, Arcanjo, dragule?* întreabă ea.

Ce-mi cere ea e o treabă prea grea: tentaţia m-a sechestrat, când vreau să vorbesc, mă lasă vocea, când vreau s-o ating, mă lasă degetele. Exact ca la vânătoare, nici la iubire nu mai sunt stăpânul corpului meu. îmi scapă doar un susur nearticulat:

— *Ce-ai vrea să zic eu?*

Deodată, mă înfruntă. Gura, dinţii, limba, toate se unesc ca să-mi smulgă sufletul. Şi eu

mor aproape de tot, prăbuşit în prăpastia somnului.

*
**

Mă trezesc buimac şi ies pe coridor când afară se anunţă primele pete ale dimineţii. Dau peste scriitor care îmi spune la ureche:

— Tocmai a fost pe-aici o femeie.

— O femeie? Ce femeie?

— Nu ştiu, n-o cunosc. A venit din Maputo, te căuta. Spune că o cheamă Luzilia.

— Luzilia?

Pe dinafară impasibil, pe dinăuntru un vulcan: sunt luat prin surprindere ca un animal prins în ambuscadă. în aparenţă neclintit, dar pe

dinăuntru gonind năvalnic, adolescent, cedând tentaţiei. Şi simţeam deja corpul Luziliei lipit de al meu, mă aduceau deja la extaz gemete şi suspine. Nu căutam doar să consum un vis, ci să-mi cicatrizez rana respingerii.

După o oră, Luzilia se întoarce. Mă salută sărutându-mă pe obraz, aproape atingându-mi buzele. îşi şterge de pe chip atingerea aspră a obrazului meu neras. îi simt sânii atingându-mi pieptul şi rămânem aşa o clipă.

— Ştiam că o să vii.

— Nu cred. Nici măcar eu nu ştiam.

— Ce *face fratele meu?*

— Din cauza lui am venit. Fratele tău... nu ştiu cum să-ţi spun...

— A murit?

— Nu, încă nu.

— încă nu?

— Rolando vrea să te întorci la Maputo cât de repede poţi. Vrea să-ţi spună ceva înainte să moară.

— Mai am nevoie de o zi. După care plecăm împreună.

— Atunci eu mă duc înapoi la Palma, stau la o pensiune acolo. Şi vii tu mâine.

— Nu pleca imediat, Luzilia. Vreau să-fi arăt râul. Te duc după aia cu maşina la Palma.

*

*˚

De pe malul cel mai înalt al Lideiei privim valea în tăcere deplină. Abia după ce ne aşezăm pe nişte stânci de granit, infirmiera aduce vorba:

— *Sunt nişte lucruri pe care trebuie să ţi le spun. Mai întâi, despre mama ta, despre moartea ei.*

— *Ştiu ce s-a întâmplat. Era bolnavă.*

— *Mama ta a murit de* kusungabanga.

— *E un nume de boală?*

— *Să zicem. O boală care-i omoară pe ceilalţi, pe cei care nu sunt bolnavi.*

---

*

**

Pe moment n-am înţeles. Dar apoi Luzilia îmi explică: în limba din Manica, termenul *Kusungabanga* înseamnă „a închide cu cuţitul", înainte să emigreze la muncă, unii bărbaţi cos vaginul nevestelor cu ac şi aţă. Multe femei fac infecţie. în cazul Martinei Baleiro, infecţia i- a fost fatală.

— *Rolando ştia. De-asta l-a omorât pe tatăl vostru. N-a fost un accident. El a răzbunat moartea mamei.*

Furia îmi inundă pieptul: fratele meu îl omorâse pe tatăl meu! Şi îmi repet în sinea mea, „tatăl meu", ca şi cum ar fi fost

mai mult al meu decât al lui Rolando. Acuzaţia începe să cedeze în faţa unui sentiment asemănător invidiei.

— *Spune-mi, Luzilia: fratele meu reuşeşte să doarmă?*

Rolando dormea, îmi confirmă soţia. Cum aş fi putut să rămân
indiferent? Fratelui meu îi reuşise exilul total, pe care eu îl ţintisem dintotdeauna. îi invidiam nebunia şi somnul lui Rolando. îi invidiam femeia, iubirea împărtăşită de care eu n-am avut parte niciodată.

Mă îndepărtez de Luzilia, mă apropii de marginea malului înalt ca să privesc mai bine

valea. De când am ajuns în Kulumani, apele râului au crescut. în munţii îndepărtaţi de unde se naşte izvorul probabil plouă. Râul nu doarme niciodată. Seamănă cu mine.

— *Aici, lângă râul ăsta, i-am făcut ochi dulci unei fete...*

Mânuiesc amintirea palidă ca pe o armă, împins de o dorinţă
absurdă s-o rănesc pe Luzilia. Şi continui:

— *Da, erau două surori, nu-mi amintesc numele lor, nici feţele. Am apucat să o sărut pe una din ele. Dar nu mi-o mai amintesc pe nici una. Poate doar dacă le-aş revedea...*

— Bărbaţii ăştia! Unei femei nu i s-ar întâmpla niciodată să uite aşa. Pun pariu că ele îşi amintesc de tine.

— Mărturisesc că, pe vremea aia, beam mult şi ajunsesem să beau chiar şi rachiurile care se fac pe-aici.

— Şi ce căutai aici, în capătul ăsta de lume?

— Venisem să omor un crocodil periculos.

— Şi ai reuşit?

— Te îndoieşti de talentele mele de vânător?

— N-ai vânat întotdeauna ce voiai.

Mă prefac că n-aud. Urmez exemplul felinelor care se

prefac că îşi abat atenţia înainte de a se repezi la pradă. Nu ştiu cum să mă mai port cu Luzilia altfel decât ca un vânător.

— *E ceva ce nu pricep. E adevărat că tu înţelegi ce spune Rolando în limbajul ăla al lui?*

Dintr-odată, simt lângă mine neîncrederea tatălui meu faţă de fidelitatea scrisorilor mamei. Doamne, ce semăn cu Henrique Baleiro! Luzilia e departe de gândurile mele când îmi răspunde:

— *Nu uita că sunt infirmieră. Şi apoi, îl îngrijesc de atâta timp! Eu îl ascult pe*

fratele tău aşa cum alţii citesc în palmă.

Iar eu să nu uit că Rolando ştia să recurgă şi la scris. Fusese întotdeauna arma lui, refugiul lui. Din buzunarul pantalonilor, Luzilia scoate două bucăţi de hârtie. O alege pe cea mai mototolită şi mi-o înmânează. E o scrisoare de la Rolando, îi recunosc caligrafia de băiat cuminte. Nu-mi place să citesc cu voce tare. Mă simt fragil, ridicol, dezbrăcat. Aşa că citesc în surdină.

Dragul meu frate: îmi imaginez că te doare starea mea. Vreau să-ţi spun că nu sufăr. Dimpotrivă, sunt fericit

pentru că nu voi mai putea fi niciodată un Baleiro. M-am lepădat de numele moştenit cu aceeaşi plăcere cu care unele văduve dau foc hainelor soţului care le-a tiranizat. După împuşcătură nu mi-a mai fost frică, nu mi-a mai fost frică de cine eram. Altă crimă nu mă mai aşteaptă de acum încolo. Sunt golit, aşa cum numai un sfânt poate fi. îţi aminteşti cum ne spunea mama? îngerii mei, aşa ne zicea. Aici, în azilul în care stau, nu e nevoie nici de demoni, nici de îngeri. Ne suntem de ajuns noi înşine. Da, eu l-am omorât pe tatăl nostru. L-am omorât şi l-aş mai omorî

ori de câte ori s-ar mai naşte. Eu mă supun ordinelor. Ordine care mi-au fost date fără cuvinte. A fost de-ajuns privirea tristă a mamei mele. Să nu-ţi fie milă de mine, frate. Nebunia a fost la început alibiul meu. Apoi a devenit mântuirea mea. Mama noastră ne-a avertizat mereu: glonţul omoară în ambele direcţii. Când l-am omorât pe bătrânul Baleiro, şi eu m-am sinucis. La un moment dat, după ce-a murit mama noastră, tu ai spus: ce n-aş da să mor. Pot să-fi spun eu acum. Nu moartea îţi dăruieşte absenţa. Mortul e încă prezent: tot trecutul îi aparţine. Singurul

mod în care putem să nu mai existăm e nebunia. Numai nebunul rămâne absent.

Aceste rânduri îmi confirmau o veche bănuială: fratele meu doar se prefăcea nebun. Singura fiinţă bolnavă eram eu, cu nopţile mele chinuite, cu amintirile crude ale unui trecut prost trăit.

— *Pot să-ţi mai pun o întrebare? Tu şi cu fratele meu aţi făcut vreodată dragoste?*

Luzilia nu răspunde. Doar zâmbeşte, tristă. Despătureşte încet a doua hârtie şi mi-o flutură prin faţa ochilor.

— *O recunoşti?*

E vechea mea scrisoare, mesajul nenorocos în care, cu mulţi ani în urmă, i-am destăinuit că sunt îndrăgostit. Fără să mai zică nimic, Luzilia se apropie de mine, zâmbetul trist capătă acum un aer misterios. Mă sărută.

— *Hai să mergem în Kulumani, hai în camera ta.*

— *Nu putem. Scriitorul împarte spaţiul cu mine.*

— *Hai să mergem în Palma, acolo nu ne deranjează nimeni.*

Ne urcăm în maşină. Mâna ei îmi întârzie gestul cu care pornesc motorul. îmi şopteşte la ureche:

— *Aveai dreptate, asta e ultima ta vânătoare. Pentru că eu am venit după tine...*

Pornim în linişte, mâna Luziliei tot timpul pe braţul meu.

— *Noaptea asta...* şi lasă fraza în aer, căutând cuvintele.

— *Da?*

— *Noaptea asta mă face să mă tem de mine.*

Privesc drumul de nisip care se deschide înaintea noastră, mai mult şerpuitor decât lung, şi mă gândesc: viaţa e aşteptarea a ce se poate trăi

.Versiunea lui Mariamar

(7)

Ambuscada

Ai grijă la lei. Dar să ai şi mai mare grijă la capra care trăieşte în vizuina leilor.
Proverb africa

nDe când a venit vânătorul, zilele au trecut îndesate, dar goale ca norii de iarnă. în tot acest timp, am rămas întemniţată în propria mea casă, trăgând cu ochiul la pregătirile eşuate pentru expediţiile de vânătoare. Simţeam paşii tatălui meu scurgându-se în zori şi zgomotul jeepului mă arunca la fereastră să mă uit după Arcanjo Baleiro.

Puţin câte puţin însă, interesul pentru omul iubit s-a risipit. De ce nu-mi trimitea un

semn că ar vrea să mă revadă? Adevărul e unul singur: eu murisem pentru el. Nu mai aveam ce iluzie să prelungesc. Dezamăgirea asta profundă m-a făcut să renunţ. Nu mai voiam să mai scap din casă, mă lipseam de reîntâlnirea cu vânătorul. Renunţam la râu, la călătorie şi la vis.

*

* *

Nu doar pe mine mă dezamăgea Arcanjo Baleiro. Bătrânii satului, nerăbdători, au început să se adune în *shitala* şi o atmosferă de uneltire a pus stăpânire peste Kulumani. Florindo Makwala, administratorul, a început să fie

văzut la întâlnirile bătrânilor. Prezenţa lui era ceva neobişnuit în sat. Makwala evitase întotdeauna acea lume pe care o numea „tradiţională", întotdeauna se ţinuse departe de cei ce-aveau de-a face cu lucruri invizibile. Aşa că era de mirare apropierea asta bruscă.

* * *

în după-amiaza asta se petrece ceva neaşteptat. Administratorul Florindo Makwala vine la noi acasă. Prin tradiţie, şefii nu se deplasează de la reşedinţa lor ca să rezolve probleme de guvernare. De data asta însă, Makwala venea să ceară o favoare. închişi în cameră, el şi tata negociază o

vreme. încep să mă tem că motivul negocierii aş fi eu. Teama mi se confirmă când, mai târziu, sunt chemată ca să primesc tulburătorul ordin:

— *în seara asta te duci cu administratorul!* porunceşte Genito Mpepe.

— *Dar nu sunt pedepsită?* întreb.

— *O să dormi acolo, la el acasă,* afirmă tatăl meu, nu foarte în largul lui.

în prezenţa musafirului, mă abţin, năruită pe dinăuntru. De îndată ce Florindo se retrage însă, implorarea mea erupe:

— *Tată, te rog, nu-mi face una ca asta. Pentru numele lui Dumnezeu, nu vreau...*

— *Nu trebuie să vrei tu.*

— *Dar,* ntwangu, *te rog, gândeşte-te bine,* spune mama, intervenind neaşteptat în apărarea mea. *Omul ăla, Florindo, viermele ăla mârşav...*

Mpepe nu permite alte discuţii. Să tăcem din gură. Ştiam noi ce se uneltea, în tăcerea nopţii, împotriva lui? înţelegeam noi cât de izolat şi fragil era el? Să facă o favoare administratorului era ocazia lui supremă ca să-şi recâştige protecţia şi respectul.

Fără o vorbă, mama îmi pregăteşte baia, mă îmbracă şi mă piaptănă. Apusul se lasă în timp ce ea mă însoţeşte la reşedinţa lui Florindo Makwala. Rămâne pe drum, nemişcată, uitându-se după mine cum intru în curte, şi mă mai strigă o dată:

— *Baticul, fata mea...*

Şi îmi trece mâna peste chip, prefăcându-se că îmi aranjează părul. Stă aşa o clipă, captivă în propriu-i gest. Mă priveşte îndelung înainte să spună:

— *Nu-ţi face griji, draga mea, eşti foarte frumoasă.*

Şi pleacă înapoi acasă. Rămân singură, nehotărâtă, la intrarea a ceea ce administratorul a insistat mereu să nu fie o „casă", ci o „reşedinţă". Ezitarea mea nu durează mult: administratorul îmi iese în întâmpinare şi mă invită să intru în biroul lui. Are o canapea mare, pe care se şi aşază, în timp ce eu îmi plimb privirea pe pereţi, pe care iese în evidenţă un calendar enorm cu o chinezoaică întinsă lasciv pe capota unei maşini.

— *Lipseşte fotografia Excelenţei Sale; Hanifa, mama ta, o curăţa şi i-a spart geamul.*

Aştept să-mi trimită fonduri pentru o ramă nouă...

Rămân în picioare, în timp ce el se cufundă din ce în ce mai mult în el însuşi, capul aplecat peste genunchi.

— *Sunt atât de disperat, Mariamar!*

Nu mai e mult, îmi spun, până o să izbucnească în plâns. Dintr- un impuls matern, mă aşez lângă el, dar apoi rămân nemişcată, cum e de aşteptat din partea cuiva de statutul meu.

— *Dă-mi mâna,* îmi cere Florindo.

Stângace şi năucă, întind braţul şi îmi răsfir degetele.

Rămân aşa o vreme fără ca el să răspundă gestului meu.

— *Ştii de ce eşti aici?*

Mint, scuturând din cap într-o tăgăduire timidă. Un miros înţepător îmi fură aerul. Florindo Makwala mă ia de mână şi mă conduce de-a lungul încăperii aşa cum fac cuplurile de bătrâni când se retrag în dormitor. Străbate un coridor întunecat şi, în faţa uşii din capăt, îşi apropie chipul de al meu. Mă feresc instantaneu, dar el insistă şi îmi şopteşte la ureche:

— *Am o problemă cu soţia mea, Naftalinda.*

în sfârşit, îmi explică. Motivul prezenţei mele era, până la urmă, foarte departe de ce bănuisem eu. Soţia se oferise drept momeală pentru lei. Soţul încercase s-o facă să se răzgândească. în zadar. Prima-doamnă insista că o să doarmă goală, sub cerul liber, nopţi la rând, până când leii vor fi ademeniţi şi o vor devora. Asta era intenţia ei declarată. Doar dacă el, Florindo, nu se hotăra să fie bărbat până la capăt şi să-şi asume o poziţie fermă în ce priveşte cazul lui Tandi şi în multe altele.

— *Soţia mea, atât de unica mea soţie...*

Naftalinda nu voia nici să-l vadă, nici să-l audă. Administratorul intrase în panică. Trebuia neapărat s-o distrag pe Naftalinda de la intenţia ei sinucigaşă. Prima-doamnă n-ar asculta decât pe cineva ca mine, pe cineva care a trăit în aceeaşi singurătate, care vorbeşte acelaşi limbaj.

— *Sunteţi sigur că eu sunt omul potrivit, domnule administrator? Acasă îmi zic că nici om nu sunt...*

Administratorul e mai mult decât convins. Eu şi Naftalinda aveam atâtea lucruri în comun: ne născuserăm în acelaşi an, studiaserăm amândouă la

Misiune, amândouă eram condamnate să nu avem copii şi, astfel, condamnate să nu fim niciodată femei.

— *Intră în camera asta şi vorbeşte cu ea. încă ceva, să nu cumva să-i spui pe numele ei de dinainte. Acum nu-i mai place.*

în Kulumani, căpătăm nume în funcţie de timpuri şi de vârste. Oceanita a fost numele iniţial al Naftalindei pe când încă nu învăţase să meargă, din cauza plânsetelor şiroaie. Când plângea, venea mareea înaltă. Fiecare lacrimă era un ou de apă care cădea cu zgomot pe podea.

Fata a ajuns adolescentă şi corpul ei şi-a mărit de mai multe ori volumul. Familia, speriată, a dat-o în grija părintelui Amoroso: pentru atâta corp, avea nevoie de multe suflete. La Misiune ne-am întâlnit noi două. Scopul meu era să mă vindec de paralizie. Al ei era să-şi dobândească uşurinţa. Eu am început să merg din nou. Ea n-a mai pierdut din greutate. Deşi şi-a schimbat numele, fata n-a încetat niciodată să fie grasă. Când ne-am despărţit la poarta Misiunii, i-am observat pentru prima oară o amărăciune în ochi şi o asprime în voce:

— Să nu-mi mai spui niciodată Oceanita. Acum sunt Naftalinda.

Au trimis-o la oraş şi n-am mai aflat nimic despre ea până acum câteva zile, când s-a întors la Kulumani, însoţindu-şi bărbatul şi pe vânătorul meu de lei. Din ziua aceea, eu n-am mai văzut-o decât de departe, când a invadat triumfătoare *shitala* bărbaţilor. Pentru mine, ea era tot Oceanita. Dar pentru toţi ceilalţi, n-avea nevoie de nici un fel de nume. Era doar o nevastă, o nevastă foarte aparte. Era prima- doamnă a unui sat fără doamne.

*

* *

Acum voluminoasa nevastă a şefului nu mai voia decât să moară. îmi trece prin cap că poate voinţa ei sinucigaşă vine, de fapt, din cea mai pură generozitate. Era atât de cărnoasă, încât animalele s-ar fi săturat şi ar fi lăsat satul în pace timp de multe luni. Sau, cine ştie, poate vânătorii profitau de ocazie şi puteau prinde în ambuscadă bestiile malefice... ?

Administratorul deschide uşa cu mii de precauţii şi îmi face semn să intru singură. înaintez în semiîntuneric, ghidându-mă după zgomotul unei respiraţii gâfâite. Aerul

expirat pare că ţâşneşte obosit din pieptul ei amplu, păsări rănite căzând de pe faleze.

Pas cu pas, descifrez umbrele una câte una până detectez, în sfârşit, prezenţa primei-doamne. Şade într-un fotoliu vechi, cu totul budificată, cu degetele scufundate în două castroane cu oţet.

— *îmi înmoi unghiile,* mă anunţă fără să mă salute.

Vocea ascuţită pare o unghie pe geam. Fiorul meu trece neobservat. Privirea ei nu se dezlipeşte de propriile-i mâini.

— *îmi iubesc unghiile,* afirmă suflând peste degete. Şi adaugă: *Sunt singura parte slabă din corpul meu.*

Mirosul de oţet îmi înteţeşte o teamă absurdă care m-a cuprins de când am intrat în casă. E o capcană, mă gândesc cutremurându- mă. Nu pe leu vrea să-l prindă, ci pe mine. într-un sfârşit, privirea inchizitorială a gazdei se opreşte asupra mea.

— *Te-am iertat deja, dragă prietenă.*

Se confesa acum, după atâţia ani: întotdeauna mă invidiase, îmi invidiase silueta zveltă, ochii mei migdalaţi.

Invidia devenea insuportabilă de fiecare dată când mă urcam în spinările băieţilor şi ei alergau cu mine şi căzeau cu mine într-un singur corp şi râdeau cu mine într-un singur hohot.

— *Cât te uram, Mariamar! De-atâtea ori i-am cerut Domnului să te ia.*

Mai obişnuită cu lumina, o privesc cu aceeaşi grijă cu care hamalul îşi inspectează încărcătura. Privirea mea e pipăitul unui orb. O fixez pe Oceanita fără să o pot vedea întru totul. Coatele invizibile, gropiţele ca nişte luni, cutele şi straturile: femeia e o plantaţie

de cărnuri. Atunci înţeleg: o enervează să mă uit la ea. Când încearcă să se ridice, pare un astru dezlipindu-se de univers.

— *Te ajut eu,* mă ofer.

— *Nu e nevoie,* refuză ea energic.

Dar imediat cade la loc, ca şi cum n-ar fi ţinut-o genunchii. Şi se sprijină de mine, ca o navă care se izbeşte de chei. Pare că îi face plăcere reazemul prelung. O îndepărtez cu grijă, fac câţiva paşi în spate ca să o observ din nou. Când am zărit-o de la depărtare cu câteva zile în urmă, nu i-am sesizat mărimea. Acum înţeleg:

Naftalinda e atât de grasă, încât, chiar şi când stă în picioare, pare tot culcată.

Deodată, femeia îşi ridică fusta, îşi arată părţile interzise, iar eu îmi întorc repede privirea. Prima-doamnă însă rămâne neclintită ca o statuie, expunându-se fără pudoare.

— *Uită-te bine la mine! Uită-te fără frică, suntem femei amândouă. Cum poate să mă dorească pe mine un bărbat? Cum pot să-l seduc pe Florindo, zi-mi?*

— *Nu-mi face asta,* o implor.

— Ce *ţi-a zis Florindo? Ţi-a spus că m-am oferit de mâncare leului? Păi n-a înţeles.*

Eu vreau să fiu mâncată, dar vreau să fiu mâncată în sens sexual. Vreau să rămân gravidă cu un leu.

Un leu ar fi săpat ca un miner până să ajungă la părţile ei intime. Ăsta era planul ei secret. Mă uit la ea. Chipul ei e frumos, ochii adânci, visători.

— Ştii, Mariamar? Mi-e dor de noi, acolo la Misiune. Misiunea nu era doar o casă religioasă: era o ţară. înţelegi? Noi două am trăit în străinătate. Suntem mai albe decât omul ăla, Arcanjo.

O ajut să se instaleze din nou în fotoliu şi o anunţ că o să stau cu ea peste noapte,

împărţind camera aşa cum făceam la Misiune.

— *Naftalinda?*

— *Spune-mi Oceanita...*

— *Pot să mă culc în colţul ăsta?*

— *Unde vrei tu, dar mai întâi ajută-mă să ies, vreau să-mi împlinesc visul.*

— *Nu pot. Am promis că n-o să te las să ieşi.*

— *Ies şi intru imediat.*

— *Bine, dar doar puţin. Şi doar aici, lângă casă.*

Mă ia de mână şi mă conduce în curtea din faţa administraţiei. în sat toată lumea doarme, în junglă se aude doar piuitul trist al

păsărilor de noapte. Naftalinda priveşte casa mare şi întunecată şi se plânge:

— *Mi-e milă de Florindo. E o paiaţă. Crede că oamenii îl venerează. Nimeni nu-l respectă, nimeni nu-l iubeşte.*

Face câţiva paşi înspre arbuştii care străjuiesc curtea, alege un buştean vechi, se aşază pe el şi rămâne aşa, ca şi cum s-ar ruga. Naftalinda adoarme în timp ce eu rămân vigilentă, la distanţă. încet-încet cedez şi eu somnului până când, într-o secundă, se petrece totul, o învălmăşeală confuză şi fulgerătoare: un foşnet în iarbă, un mârâit

înfundat, o umbră proiectată ca o minge de foc asupra Naftalindei. într-o străfulgerare, văd o leoaică încolăcindu-se pe trupul ei măreţ şi amândouă, aproape nedesluşite, se îmbrăţişează într-un dans fatal.

— *Ajutor, leoaica! Săriţi!*

Urlând, alerg în ajutorul femeii. Leoaica e nedumerită de atacul meu. Cu un avânt pe care nu l-aş fi bănuit niciodată în mine până atunci, cresc în forţă şi statură şi oblig leoaica să dea înapoi. Ar fi momentul potrivit ca Naftalinda să fugă. Dar ea îmi respinge ajutorul şi aleargă din nou să se dăruiască agresoarei. într-o clipă, se

amestecă unghii şi gheare, bale şi suspine, răgete şi ţipete. Furia îmi dublează corpul: muşc, sfâşii, lovesc cu picioarele. Surprinsă, leoaica cedează în cele din urmă. învinsă, se retrage cu demnitatea unei regine detronate. Şi dispare în întuneric, dincolo de drum.

Pentru câteva secunde, rămân întinsă peste Naftalinda când, deodată, pe spatele meu se prăbuşeşte firmamentul. Durerea e imensă, ţip disperată, mă rostogolesc şi, cu coada ochiului, îl văd pe Florindo cu o bâtă ridicată

deasupra capului, gata să dezlănţuie lovitura finală.

— *Sunt eu! Sunt eu, Mariamar!*

Un cor de voci izbucneşte: *omoar-o, Florindo! Femeia asta e leoaica!* în jurul nostru se adună întreg satul, cerând dreptate. Lângă mine, Naftalinda e plină de sânge. Se ridică în genunchi, îşi desface braţele ca să-mi apere corpul şi proclamă cu o voce ascuţită:

— *Nu se atinge nimeni de femeia asta! Nimeni!*

Cu bâta încă în mână, Florindo Makwala, confuz, ordonă mulţimii să se îndepărteze. îngenunchează

lângă mine să vadă ce fac. Şi vocea lui e îngenuncheată când şopteşte:

— *Iartă-mă, Mariamar, pe întuneric n-am văzut că erai tu.*

La început, oamenii se dau înapoi. Dar după aceea, într-un glas, îşi reiau exaltarea iniţială şi cer execuţia mea imediată. Şi năvala înnebunită se recompune. Sunt atacată de vechiul meu vis, o să mor cum am visat întotdeauna, căzută pe întinderea plajei, siluete suspendate ca nişte vulturi gata să-mi devoreze sufletul. Şi deja nu mă mai dor pumnii, picioarele, deja nu mai disting ocările şi nici numi dau seama

că mulţimea, precum un val de-al mării, se risipeşte. Cel care face hoarda halucinată să dispară e Florindo Makwala, gigantic la trup şi la vorbă. Aşa cum îl văd de pe jos, pare un munte şi porunca lui e cea a unei divinităţi înfuriate:

— *înapoi! înapoi sau vă omor cu mâinile mele.*

Uluită, Naftalinda îl priveşte pe soţul ei ca şi cum nu l-ar recunoaşte. Apoi suspină:

— *Bărbatul meu, bărbatul meu s-a întors!*

Administratorul rămâne ca o statuie ameninţătoare până când, dintr-odată, se aud focuri de armă. Mai întâi, în

depărtare. Preţ de câteva clipe lungi, rămân toţi nemişcaţi, între aşteptare şi teamă.
Apoi alte două focuri, de data asta mai aproape. Curioşii aleargă înspre drum. în scurt timp o larmă se răspândeşte, vibrantă, dar de neînţeles. E Arcanjo care a ajuns, îmi spun. Vânătorul a venit să mă salveze, în sfârşit a ajuns la sleita mea inimă. Ţipetele acum se aud clar:

— *Au omorât leii! Au omorât leii!*

Mă ridic cu greu şi, clătinându-mă, mă îndrept şi eu spre drum. Şi acolo e el, salvatorul meu! Cu arma pe

umăr, se decupează din întuneric şi vine spre mine. Treptat însă figura lui devine mai desluşită şi-mi dau seama că nu e Arcanjo Baleiro. E Maliqueto, poliţistul. înconjurat de mulţime, care îl primeşte în glorie, ridică în mâna dreaptă urechea sângerândă a leului doborât.

— *Am omorât leul ăsta în junglă.*

— *Dar noi am auzit focurile aici, aproape...*

— *Cealaltă, leoaica, a fost omorâtă chiar aici, la drum.*

Urale euforice îl salută. Nimeni nu bagă de seamă că Florindo o sprijină singur pe soţia lui rănită înapoi

înspre casă. Numai eu nu am o casă la care să mă întorc. Numai eu plâng pe pământul negru din Kulumani

.Jurnalul vânătorului (7) Demonul sfânt

Din oase şi Soare, nu din viaţă se face Timpul. Pentru că Viaţa e făcută împotriva Timpului. Nemăsurată, ţesută din infime infinituri.
Fragment furat din caietele scriitorului

iAud împuşcături în mijlocul nopţii. îmi vine să plec din Palma, să ies la drum şi să aflu de unde vin focurile, care par să răsune dinspre Kulumani. Dar sunt captiv, ancorat de locul în care am iubit cum nu am mai iubit niciodată. Lângă

mine doarme singura femeie din univers. Pe jumătate dezbrăcată, pe pat, Luzilia se odihneşte, ca şi cum pensiunea mucedă ar fi palatul ei.

* * *

— *Ce dor îmi era să mă trezesc!*

Luzilia se întinde de parcă tocmai s-ar naşte. De câteva ore mă uit la ea în penumbra camerei de pensiune din Palma.

— *Mă priveşti de mult?*

— *Dintotdeauna.*

— *Iar eu m-am trezit de parcă aş fi dormit dintotdeauna. Şi tu?*

— *Tocmai am auzit împuşcături. Veneau dinspre Kulumani. Trebuie să plec.*

Luzilia pare că nu m-a auzit. Se îmbracă cu lentoarea pe care numai fericirea o oferă. Apoi se întinde din nou şi spune, cu perna în braţe.

— *Am visat o nebună pe care am cunoscut-o, era internată la mine în spital. Ştii ce făcea?*

Femeia prindea fluturi, le rădea aripile şi îi punea într-o sticluţă. Ce făcea ea cu polenul ăla? îşi umplea perna. Spunea că aşa zbura
în timp ce dormea.

— Perna asta cred că e plină de polen.

Cheia de la maşină se leagănă în mâna mea. Luzilia înţelege mesajul. Şi îmi propune să mă duc înapoi la Kulumani şi după aceea să vin s-o iau. Vrea să mai doarmă, să mai rămână fluture în căutarea unor noi aripi.

* * *

Palma e un oraş mic. E imposibil ca două maşini să nu se întâlnească pe drum. Aproape că mă ciocnesc de maşina care îl transportă pe Florindo Makwala. Coboară geamul şi, fără să se dea jos

din jeep, vrea să ştie ce caut acolo, departe de sat.

— Am vânat prin părţile astea. Dar am auzit împuşcături în sat.

— Au omorât leii. Oamenii mei au omorât leii.

— Şi administratorul din Kulumani ce caută pe-aici? N-ar trebui să sărbătorească cu oamenii lui, cu poporul său fidel?

— Naftalinda a fost rănită, am adus-o la spital. Nimic grav, dar a rămas internată.

— A mai fost rănit şi altcineva?

— Genito a fost omorât.

Genito a omorât leoaica, Maliqueto a omorât leul. Mie, ultimului vânător din lume, nu-mi mai rămânea decât să constat succesul unor ucigaşi infami. Mie, Arcanjo Baleiro, care mă pricepeam la gloanţe, nu la scris, nu-mi rămânea decât să întocmesc raportul celor petrecute.

Administratorul însă nu vrea să plec imediat în sat. Mă roagă să mai stau câteva minute la punctul sanitar. Naftalinda s-ar bucura foarte mult să mă vadă. Apoi ne întoarcem împreună în Kulumani.

*
* *

Prima-doamnă ocupă o cameră individuală.

Cearşafurile îi acoperă cu multă parcimonie vastul ei corp. Umărul Naftalindei e înfăşurat într-un bandaj mare, care pe ea pare o zdreanţă minusculă. Femeia îmi ia mâna şi mă priveşte mămos:

— *Vreau să vă rog ceva. Luaţi-o pe Mariamar cu dumneavoastră la Maputo.*

— *Mariamar?*

— *E fata cea mică a Hanifei. Săptămâna viitoare ajung şi eu şi o să am grijă de ea.*

— *Staţi liniştită, aşa o să fac.*

— *Sunteţi un om bun, îmi amintiţi de Raimundo, orbul din*

sat. Aveţi ceva asemănător voi doi, ceva ciudat...

— Ciudat?

— Orbul ăla umblă te miri pe unde noaptea, doarme sub cerul liber şi de fiecare dată a fost cruţat de lei. Ştiţi de ce pe el nu l-au atacat niciodată?

— Să nu-mi spuneţi că e unul dintre aceia, leii-oameni?

— Dimpotrivă. Pentru că el e, dintre toţi din sat, singurul care e pe de-a-ntregul om, pe de-a-ntregul uman. La fel ca dumneata, vânătorul nostru...

— Şi acum şi ca mine, o întrerupe Makwala.

— Da, şi ca tine. Tu eşti din nou bărbatul meu, Florindo al

meu. Apoi iarăşi către mine: *Dacă l-aţi fi văzut azi-noapte...*

— *Trebuie să plec, dona Naftalinda,* mă grăbesc eu politicos.

— *Lasă-mă să te văd. Pari aşa de fericit, aşa de tânăr.*

— *Noaptea asta am dormit într-o companie plăcută.*

— *Şi eu la fel. Noaptea asta, după atâta timp, am fost fericită. Chiar şi cu durerile, am iubit bine, am dormit bine şi am visat bine.*

Visase Naftalinda că mama o legăna, din nou, s-adoarmă în braţele ei. Dar îi cânta în portugheză, ceea ce nu se întâmplase niciodată în viaţa

reală. Toate cântecele de adormit copiii s-au întâmplat în *shimakonde.*

— *Până ieri,* spune ea, *visele mele nu ştiau să vorbească cu amintirile mele. în noaptea asta, da. Noaptea asta am fost legănată de timp.*

* * *

Pe drumul de întoarcere, Florindo îmi mărturiseşte că o să demisioneze din funcţie. O să se facă din nou profesor. Nu e o alegere, e o renunţare.

— *De plăcut, îmi place mai mult politica. Dar cu Naftalinda nu merge.* După o pauză, adaugă: *Dumneata o să faci raportul despre vânătoare, eu o*

să-i denunţ pe cei care au violat-o pe Tandi.

— *Spuneţi-mi ce s-a întâmplat cu Genito.*

Povestea era simplă, dar misterioasă, ca tot ce se întâmplă în Kulumani. Bărbatul murise când a omorât leoaica, la marginea drumului. Aceeaşi leoaică le atacase pe Naftalinda şi pe Mariamar.

— *Genito a fost luat prin surprindere?*

Administratorul nu ştia detaliile. Ştia însă că leoaica şi călăuza muriseră îmbrăţişaţi, ca şi cum amândoi s-ar fi recunoscut, nişte rude apropiate.

— A trebuit să desprindem corpurile, n-a fost deloc uşor. Părea o naştere pe dos. Am auzit că scriitorul a şi plâns. Nici n-a putut să facă poze.

* * *

Mi-I imaginez pe scriitor şi lacrimile lui. Cu siguranţă lacrimi inventate, la fel ca vorbele de el create. Şi îmi spun că, până la urmă, călătoria i-a fost de folos. Gustavo Regalo ştie acum ce înseamnă un leu. Şi ştie şi mai bine ce înseamnă un bărbat. N-o să mai întrebe niciodată care e raţiunea vânătorii. Pentru că nu există răspuns. Vânătoarea se întâmplă pe la spatele

raţiunii: e o pasiune, o ameţeală halucinantă.

— *Eşti trist că n-ai omorât tu leii?* mă întreabă Gustavo în aparte.

— *Trist, eu?*

— *Ştiu ce-o să-mi spui. Că tu nu omori, tu vânezi.*

Mi-am petrecut noaptea asta cu femeia visurilor mele. Cum aş putea să fiu trist? Poate că acum mi-aş dori..., da, toate nopţile care există în timp. Vânătorul e un om viciat în miracole. Vânătorul e demonul sfânt

.Versiunea lui Mariamar

(8)

Sânge de fiară, lacrimă de femeie

Când pânzele de păianjen se adună, pot lega un leu.
Proverb africa

nConfesiunea de acum ar fi trebuit s-o fac încă de la început: eu nu m-am născut niciodată. Sau, de fapt: m-am născut moartă. Până în ziua de azi, mama aşteaptă primul meu plânset. Numai femeile ştiu cât se moare şi cât se naşte la venirea pe lume. Fiindcă nu sunt două corpuri care se despart: e trunchierea unui singur corp, a unui corp care ar vrea să păstreze două vieţi. Nu durerea fizică afectează cel mai mult femeia în acel moment. Ci o altă durere. E o parte din ea

care se desprinde, sfâşierea unui drum care, puţin câte puţin, ne devorează copiii, unul câte unul.

De aceea nu există suferinţă mai mare decât să aduci pe lume un corp fără viaţă. Au pus în braţele mamei mele fiinţa neînsufleţită şi s-au retras toţi din cameră. Se zice că ea mi-a cântat un cântec de leagăn, torcând aceeaşi cântare cu care sărbătorise şi celelalte naşteri. Câteva ore mai târziu, tata mi-a luat în braţe corpul lipsit de greutate şi a zis:

— Hai să o ducem la marginea râului.

La malul apei sunt îngropaţi cei care nu au nume. Acolo m-au lăsat, ca să-mi amintesc întotdeauna că nu m-am născut niciodată. Pământul umed m-a îmbrăţişat cu dragostea pe care mi-o dăruise şi mama, în braţele ei sfârşite. De ocrotirea aceea întunecată încă îmi amintesc şi, mărturisesc, îmi e la fel de dor ca de o bunică de demult.

A doua zi însă au văzut că pământul mişca în proaspătul meu mormânt. Vreun animal subteran care se îngrijea de resturile mele? Tata s-a înarmat cu o macetă, să se apere de creatura care dădea să se

ivească din pământ. N-a apucat să-şi folosească arma. Un picior mic s-a ridicat din ţărână şi s-a rotit ca un catarg orb. Apoi au apărut coastele, umerii, capul. Mă năşteam. Acelaşi tremur convulsiv, acelaşi ţipăt neajutorat al nou-născuţilor. Tocmai ieşeam din pântecul din care se nasc pietrele, munţii şi râurile.

Se spune că mama, în acel moment, a îmbătrânit cât putea ea îmbătrâni. Să fii bătrân înseamnă să aştepţi boli. în clipa aceea, Hanifa Assulua era ea cu totul o boală. Tata a privit chipul grav al mamei şi a întrebat-o:

— *Sunt tată de cârtiță, eu?*

Atunci o lumină stranie s-a aşternut pe micul meu chip. Şi s-a văzut în acea clipă cât de adânci erau ochii mei, la fel de adânci ca meandrul apelor de râu. Cei care erau de faţă îmi vedeau chipul şi nu puteau suporta incendiul privirii mele. Tatăl meu, temător, bâiguia:

— *Ochii ei, ochii ăştia...*

O bănuială s-a strecurat printre ei: eu eram o persoană neomenească. Nimeni n-a îndrăznit să spună nimic. N-a durat mult, însă, până când mama să-şi dea seama: în ochii mei deschişi era străvezimea unui alt, îndepărtat suflet. Şi se

întreba, în tânguiri singuratice, de ce ochii mei erau atât de galbeni, aproape solari. Se mai văzuseră vreodată asemenea ochi la un om negru? Poate ochii mei deveniseră luminoşi de la atâta căutat în subteranul întunecos.

Umbrele, se spune, sunt regatul morţilor. Nu e adevărat. La fel ca lumina, întunericul există doar pentru cei vii. Morţii locuiesc la crepuscul, în crăpătura dintre zi şi noapte, unde timpul se înfăşoară în el însuşi.

Cine trăieşte în întuneric inventează lumini. Luminile sunt oameni, voci mai vechi

decât timpul. Lumina mea a avut întotdeauna un nume: Adjiru Kapitamoro. Bunicul meu m-a învăţat să nu mă tem de umbre. în ele îmi puteam descoperi sufletul meu nocturn. De fapt, întunericul mi-a dezvăluit ce am fost dintotdeauna: o leoaică. Asta sunt: o leoaică în trup de om. Forma mea era de om, dar viaţa mea avea să fie o lentă metamorfoză: piciorul prefăcându-se în labă, unghia în gheară, părul în coamă, bărbia în mandibulă. Transformarea asta a durat atâta timp. Ar fi putut să fie mai grabnică. Dar eu eram

legată de începuturile mele. Şi am avut o mamă care a cântat doar pentru mine. Legănarea ei mi-a ţinut umbră în copilărie şi a făcut să întârzie animalul care era în mine.

Încet-încet, ceva în casa noastră s-a schimbat. La fel cum fac şi leoaicele, am fost lăsată în voia mea. Încet-încet, Hanifa Assulua m- a abandonat, fără vină, fără vorbă de mângâiere. Ca şi cum ar fi înţeles că doar întâmplător i-aş fi ocupat pântecele şi aş fi locuit în viaţa ei.

*

* *

Mă întorc acasă după lupta cu leoaica, spatele mă doare,

braţele-mi sunt sfâşiate. Nu mă duc la mama. N-o să-mi dea atenţie. Singura alinare care îmi rămâne e înăuntrul meu. Fac ca animalele rănite, mă ghemuiesc ca un făt. Când plutesc deja între somn şi veghe, bunicul Adjiru apare în faţa mea. Nu e o viziune. E el, bunicul meu. E pe veranda casei, aşezat pe o rogojină. Era tronul lui de demult.

— *Nu vrei să vii înăuntru?* întreb.

— *Aici se aşteaptă, pe verandă,* răspunde.

Vreau să-i iau mâna, el refuză. Că acum îl sprijină alte mâini, îmi explică. îmi cere

atunci să-l ascult. Că eu încă nu ştiam unele adevăruri despre existenţa mea. Inspiră adânc, ca şi cum ar fi ştiut că n-are decât o clipă, şi apoi vorbeşte dintr-o suflare, lată ce spune Adjiru Kapitamoro:

Poate că tu crezi, nepoată, că nu eşti om. Te asaltează viziuni, te vor urmări mereu deliruri. Dar să nu crezi în vocile acelea. Viaţa te-a făcut neom: atât de mult te-au tratat ca pe un animal, încât chiar ai crezut că eşti un animal. Dar tu eşti femeie, Mariamar. O femeie cu suflet şi trup. Şi mai mult decât atât: tu, Mariamar, poţi să fii mamă. Eu am

inventat că ai fi o femeie seacă, neroditoare. Am inventat minciuna asta ca nici un bărbat din Kulumani să nu umble după tine. Aşa puteai să rămâi singură, liberă să pleci şi să-ţi creşti rădăcini noi, departe de aici, liberă să ai copii cu cineva care să te trateze ca pe o femeie. L-ai întâlnit deja pe bărbatul ăsta. Bărbatul ăsta s-a întors. Chiar eu l-am chemat înapoi în Kulumani. Cum l-am chemat? Păi cum se cheamă un vânător? Am fabricat lei şi faima leilor s-a răspândit în toată naţiunea. Ăsta e secretul meu: nu sunt un sculptor de măşti, aşa cum credeaţi. Sunt

un fabricant de lei. Nu pentru că aş fi vrăjitor, ci pentru că, de când am murit, sunt un zeu. Aşa ştiu despre minciunile trecutului şi iluziile viitorului. în curând tu, nepoată, o să fii din nou Mariamar Mpepe a mea. Departe de Kulumani, departe de trecut, departe de frică. Departe de tine însăţi.

Cu ochii închişi, ascult lunga istorisire a lui Adjiru şi îi înţeleg intenţia. Nu vrea să mă piardă de lângă el. Singurul zeu care mi-a rămas are mai multă nevoie de mine decât am eu de el. Aşa că insistă că totul a fost în regulă dintotdeauna în viaţa mea. Eu eram umană, fiică a

oamenilor. Devenisem aşa, singuratică şi ascunsă, îndoindu-mă de felul meu de a fi, din pricina modului în care am fost tratată în copilărie.

Redeschid ochii doar ca să mă asigur că Adjiru nu mai e acolo. Inspir adânc şi ascult în mine o altă voce. Şi vocea aceea îmi umple din nou capul: nu există Adjiru, nu există lei fabricaţi, nu există zei care să corecteze trecutul. Adevărul este cu totul altul: nu viaţa m-a denaturat. Fusesem negată ca femeie încă de la naştere. Am vizitat lumea bărbaţilor doar ca să-i pot vâna mai bine. Nu din întâmplare mi-au paralizat

picioarele. Animalul din mine cerea o altă poziţie, în patru labe, mai aproape de pământ, mai aproape de mirosuri. Nu e o întâmplare nici că sunt neroditoare. Pântecul meu e făcut din altfel de carne, eu sunt alcătuită din suflete schimbate între ele.

* * *

Apariţia lui Adjiru e deja departe de mine când, de dimineaţă, mă duc să văd leoaica moartă. Lângă drumul spre Palma, la marginea nisipului roşu, leoaica zace de parcă pur şi simplu s-ar odihni. E aceeaşi care a atacat-o pe Naftalinda, aceeaşi cu care m-

am luptat. Dacă n-ar fi avut pata de sânge pe greabăn, nimeni n-ar fi zis că e moartă. L-au lăsat pe poliţistul Maliqueto să păzească trofeul. Ca să nu vină vrăjitorii să-i fure carnea. Vrăjitorii, hienele şi vulturii sunt singurii care mănâncă carne de leu. Toţi curioşii au obosit şi numai Maliqueto a mai rămas de veghe lângă leş.

Ignorând prezenţa poliţistului, mă aşez în faţa felinei. îi privesc ochii deschişi, limba atârnând, ca şi cum ar fi doar însetată şi obosită. îmi scot hainele şi, complet dezbrăcată, mă întind lângă

leoaică, punându-mi capul pe corpul ei imobil. Cine ştie, poate se mai aude încă bătaia inimii? Prea târziu: nu-mi aud decât propriul piept.

Maliqueto se uită la mine cu un amestec de teamă şi uimire. îşi lasă din nou privirea în pământ şi spune:

— Au dus de aici corpul tatălui tău puţin mai înainte.

— Al tatălui meu?

— Da. Genito Mpepe a murit. L-a omorât leoaica. Nu ştiai?

Nu răspund. Nu ştiu să măsor ce simt. Poate că nu simt nimic. Sau poate că

moartea aceea se întâmplase de mult înăuntrul meu.

— *A fost foarte ciudat, a* continuat poliţistul. *Tatăl tău parcă nu şi- ar fi dat seama de pericol. S-a dus spre leoaică, fără armă, ziceau că şi vorbea cu ea.*

Genito vorbea cu leoaica? Ceva suna fals în povestea lui. Oricum, renunţasem de mult să mai caut vreun adevăr pe lumea asta. Dau să spun ceva. O voce cavernoasă şi neinteligibilă îmi iese din gâtlej. Maliqueto întreabă, îngrozit:

— *Ce-ai zis?*

Nu spusesem nimic. Când încerc să repet, mai clar,

constat că îmi pierdusem din nou capacitatea de a vorbi. De data asta însă e diferit: de acum înainte nu vor mai exista cuvinte. Aceasta e cea din urmă voce a mea, acestea sunt ultimele hârtii. Şi las aici scris cu sânge de animal şi lacrimi de femeie: eu am fost cea care a omorât femeile, una câte una. Eu sunt leoaica răzbunătoare. Năpasta mea nu va cunoaşte răgaz, nici osteneală: voi elimina toate femeile care au mai rămas până când, pe lumea asta obosită, vor rămâne doar bărbaţii, un pustiu de masculi singuratici. Fără femei, fără

copii, aşa se va sfârşi rasa omenească.

Un chibrit devorat de foc, aşa văd viitorul. Cerul va urma exemplul umanităţii: se va deşira la fel de neroditor ca mine. Şi nici un râu nu va primi pe malurile lui defunctele trupuri de copii. Pentru că nu va mai fi nimeni care să se nască. Până ce zeii nu vor fi din nou femei, nimeni nu se va mai naşte sub lumina Soarelui.

în noaptea asta o să plec cu leii. începând de azi, satele se vor cutremura de plânsul meu răguşit şi bufniţele, de frică, se vor transforma în păsări de zi.

Profeţia asta nu va fi pentru cei din Kulumani decât o confirmare a stării mele de nebunie. Că am ajuns aşa pentru că m-am îndepărtat atât de mult de zeii mei, cei care aduc nori şi îi fac să se verse în ploi. Că mi-a fugit judecata pentru că am întors spatele tradiţiilor şi strămoşilor care păzesc liniştea satului nostru. Dar eu nu mă supun decât destinului: mă voi alătura celuilalt suflet al meu. Şi niciodată de acum înainte nu mă va mai apăsa vina, cum s-a întâmplat prima dată când am omorât pe cineva. Pe atunci eram încă prea om. Sufeream

de boala omenească numită conştiinţă. Acum nu mai există remuşcare. Pentru că, dacă mă gândesc mai bine, nu am omorât de fapt pe nimeni. Toate femeile acelea erau deja moarte. Nu vorbeau, nu gândeau, nu iubeau, nu visau. La ce le folosea să trăiască dacă nu puteau fi fericite?

Din acelaşi motiv, cu ani înainte, le-am omorât pe surorile mele mai mici. Eu le-am înecat pe gemene. Toată lumea crede că a fost un accident cu barca, dar eu am sabotat barca şi i-am dat drumul să plutească pe valuri spre ocean. A fost mai bine ca

fetele să nu crească niciodată. Pentru că ele s-ar fi simţit vii doar în durere, în sânge, în lacrimi. Până când, într-o zi, în genunchi, ar fi cerut iertare propriilor lor călăi. Cum am făcut eu, în toţi aceşti ani, cu Genito Mpepe.

Eu am condus-o pe Silencia în gura morţii, în acea dimineaţă fatală. Ea era sora mea, prietena mea. Mai mult, era celălalt eu. Dar la ea gelozia era un obstacol adânc. Silencia şi-a dorit întotdeauna să fie eu, să trăiască ce trăiam eu, să iubească pe cine iubeam eu. Sora mea şi-a însuşit întotdeauna visele mele. Aşa a

fost şi cu vânătorul Arcanjo Baleiro. M-am căit de îndată ce i-am povestit întâlnirile mele cu vizitatorul. Pentru că ea m-a acuzat că am inversat situaţia, ca şi cum povestea ar fi fost de fapt a ei. în fond, gelozia o tortura. Pentru că nu avea suflet în ea ca să-şi inventeze o altă viaţă. Era moartă de frică. Aşa că, atunci când şi-a încheiat viaţa, nu a mai avut loc nici o moarte.

*

* *

Ajung la sfârşit. Orice sfârşit e un început, spunea Adjiru Kapitamoro. Dar nu şi acest sfârşit. Acesta este deznodământul absolut, prăbuşirea ultimului cer. O

singură dorinţă nu mi-am îndeplinit: să văd din nou oceanul. Poate din cauza asta, simţind cum adorm, în ultimul meu somn omenesc, mă invadează acelaşi vis. Oceanul întâlnindu-se cu plaja, păsări de spumă încrucişându-se în aer şi Arcanjo Baleiro, de data asta înviat din somnul celor înecaţi şi conducându-mă departe de Kulumani, spre locul acela în care sălăşluiesc închipuiri şi se nasc călătorii

.Jurnalul vânătorului **(8)** Flori pentru cei vii

Am umblat prin adăposturi vaste.
Dar n-am găsit umbră decât în cuvinte.

¡Florindo Makwala mă conduce la leul mort ca şi cum ar fi o excursie la propriul meu eşec. N-am vânat nici unul din lei. Fratele meu Rolando poate să stea liniştit: n-a fost ultima mea vânătoare. Asta n-a fost nici măcar o vânătoare. Iar mama mea, oriunde s-ar afla, poate să fie mândră de prorocirea ei: eu şi vânătoarea am luat- o pe drumuri separate.

* * *

Pe drum, trecem să-l luăm pe Gustavo Regalo. îl găsesc cufundat între hârtiile lui obişnuite.

— *Lasă-ţi munca, hai să vedem leul omorât.*

— Nu e munca mea, îţi revizuiam jurnalul.

— Merită?

— Ascultă, eu sunt scriitor, ştiu să evaluez: cine scrie aşa nu mai are nevoie să vâneze.

Mi se pune un nod în gât. Gustavo nici nu-şi imaginează valoarea acelei recompense. Un scurt mesaj a început povestea mea cu Luzilia. Scrisorile îl făceau pe tata să îngenuncheze în faţa prea puţin iubitei lui soţii. Invidia o simţeam pentru Rolando când el rămânea în casă, stând ca un suveran în compania cărţilor. Eu am fost întotdeauna al drumului, al pădurii. Ce-mi dădea acum

Gustavo era o casă. Poate de aceea îi dăruiesc acum vechea mea puşcă. Gustavo mă refuză. Iar eu întreb:

*

* *

Şi plecăm să vedem leul, trofeul unui război atât de dificil. Maşina parcurge încet o scurtă distanţă şi se opreşte lângă o colină. Fără să zicem nimic, ne dăm jos din jeep şi mergem pe o cărare pe lângă râu. E dimineaţă devreme, roua încă străluceşte în perle prin iarbă şi pe pânzele de păianjen. Cu aparatul de fotografiat legănându-i-se pe piept, scriitorul vine în urma mea. Spinii îmi zgârie picioarele şi

braţele. O urmă de sânge e moştenirea mea. Sunt un vânător care sângerează mai mult decât victima.

— *Cine a omorât leul ăsta?* vrea să afle Gustavo.

— *Până la urmă, nu facem schimb? Tu vânezi şi eu scriu?*

— *Tu mi-ai dat ceva ce, la vânătoare, vine înaintea puştii.*

— *Maliqueto,* răspunde Florindo Makwala, care merge în faţă. *Genito Mpepe a omorât leoaica, cea care a atacat-o pe Naftalinda.*

Leoaica fusese omorâtă în apropierea drumului. La ora asta fusese deja dusă în sat, unde urma să fie expusă ca o dovadă de izbândă a vânătorii. Mai rămăsese masculul, care

arăta impunător. Fapt pentru care administratorul a cerut să fie fotografiat leul, nu leoaica: astfel, imaginea o să ajungă mai repede în buletinele de ştiri ale naţiunii.

*

* *

Mai în faţă, lângă o tufă de arbuşti, iată şi animalul. Lungit cum numai o felină se poate întinde. îşi pierduse demnitatea regească. Cel mai impresionant e când vezi căpuşele sugându-i botul. Când încep să simtă mirosul amar al morţii, se lasă în picaj, ca nişte căzătoare ierburi cenuşii. Am venit să văd leul, regele junglei, şi sunt absorbit de nişte paraziţi

neînsemnaţi. îmi imaginez cum una dintre căpuşe o să se tot umfle şi o să explodeze ca o grenadă de sânge, mânjind în roşu întreaga scenă.

— *Pozează-mă pe mine lângă trofeu,* insistă administratorul, stând drept, mândru, cu un picior pe animal. Iluzie pe care nu o împrăştii: acolo nu mai era un leu. Era un leş gol. Nu era decât o coajă aruncată, o piele umplută cu nimic.

* * *

Mă duc s-o vizitez pe Hanifa Assulua. N-o să rămân la înmormântarea lui Genito. Vreau măcar să-i prezint

condoleanţe. în afară de asta, am misiunea s-o iau cu mine pe fata ei, singura care a supravieţuit.

înainte să intru în curte, culeg câteva flori din pădure. Nu vreau să mă duc cu mâna goală. în genunchi, căutând printre ierburi, mă sperie vocea Hanifei:

— *Iarăşi cu florile?*

Vreau să-i explic că e un gest destinat lui Genito. Dar văduva porneşte în faţa mea cu pas grăbit, fără să stea să mă asculte. Ajunşi la umbra din curte, îmi oferă un scaun şi se aşază pe rogojină. în tăcere, se lasă înconjurată de vecine

îmbrăcate în negru. Nu există cuvinte ca să vorbeşti despre cel ce a murit. Aşa că, în tăcere, îi dau florile cu explicaţia cuvenită.

— *Sunt pentru Genito. Flori pentru când nu avem cuvinte.*

— *Ce să-i faci? Trăim fără să cerem şi murim fără să avem voie.*

— *îmi pare rău că s-a terminat aşa.*

— *Nu văduvia mă îndurerează. Eu eram văduvă de mult,* dă ea la o parte dramatismul imediat ce ne salutăm.

O îngrijora fiica ei, Mariamar. Era bolnavă şi în

Kulumani nu putea s-o trateze nimeni.

— Am hârtiile de la spital care confirmă că trebuie internată. Fata mea a înnebunit.

— Am vorbit cu administratorul. O iau cu mine. Dar o să rămâneţi singură aici?

— Am morminte de îngrijit.

— O să mai vină fata în vizită.

— Mariamar nu se poate întoarce. Niciodată. Ar fi omorâtă de cei vii, urmărită de cei morţi.

*
* *

Hanifa intră în casă şi se întoarce după câteva minute cu o tânără de mână.

— *Ea e fata mea.*

Tânăra e înfăşurată într-o *capulana* care-i acoperă o parte din chip. Merge cu paşi descurajaţi, ca şi cum ar fi o sperietoare. Din mână îi atârnă un caiet pe coperta căruia se poate citi *Jurnalul lui Mariamar.* Când privirea ei o întâlneşte pe a mea, o ameţeală mă străfulgeră. Dintr-odată, ochii aceia de miere mă poartă către un trecut care-mi părea dispărut. îmi întorc chipul, sunt vânător, ştiu să fug de capcane. Ochii aceia, atât de luminoşi, întunecă lumea. Dar e un întuneric bun, o toropeală gingaşă din copilărie. Atât de

limpezi, ochii lui Mariamar îmi înapoiau ceva ce, fără să ştiu, pierdusem de mult. Acum îi vorbesc ca şi cum aş relua o conversaţie întreruptă şi vocea mă trădează când întreb:

— *îţi iei doar caietul ăla, nu iei nici o valiză cu haine?*

— *Nu vorbeşte,* intervine mama. *De ieri nu mai vorbeşte.* Mariamar gesticulează arătând spre caiet. Bâlbâiala ei îmi aminteşte de Rolando, sărmanul meu frate, toată viaţa atât de apropiat de cuvinte şi acum fără acces la termenii cei mai elementari. Tânăra cu ochi de miere îşi agită braţele,

capulana se deschide în aripi şi mama traduce:

— *Spune că singurele ei haine sunt caietul ăsta.*

* * *

Le dau un răgaz, mă trag mai în spate pentru ca ele două, Hanifa şi Mariamar, să-şi ia rămas-bun. Dar nu e o despărţire. Mâna care mai zăboveşte o clipă în altă mână: e singura vorbă dintre mamă şi fiică. Clipa aceea are un scop care era cât pe-aci să-mi scape: mama pune discret în mâna fiicei un soi de colier.

— *Şi mie îmi place să ofer coliere,* spun.

— *Nu e un colier,* mă corectează Hanifa. *l-am dat lui Mariamar vechea sfoară a timpului. Toate femeile din familie au numărat lunile de sarcină pe sfoara asta lungă.*

Cadoul a emoţionat-o pe Mariamar. O umbră i-a înnorat privirea, iar ea lasă să-i cadă caietul. Aşa cum e întredeschis pe jos, se vede ce scrie pe prima pagină. Scrie: „Dumnezeu a fost cândva femeie...". Zâmbesc. în clipa aceea sunt înconjurat de dumnezeiţe. De-o parte şi de alta a despărţirii, în acea sfâşiere de lumi, femeile sunt cele care îmi cârpesc povestea

mea sfâşiată. Privesc norii, care trec cu pas greu şi strâmb ca de gravidă. în curând o să plouă. în Palma mă aşteaptă femeia pe care am aşteptat-o toată viaţa.

*
* *

Instalat în maşină, cu Mariamar lângă mine, îmi iau rămas-bun cu stângăcie.

— Adio, Hanifa.

— Aţi numărat leii?

— Ştiam din prima zi câţi sunt.

— Ştiţi câţi sunt. Dar nu ştiţi cine sunt.

— Aşa e. Arta asta n-o s-o învăţ niciodată.

— Ştiţi foarte bine: leii erau trei. Mai e unul.

Mă uit împrejur ca şi cum aş cerceta peisajul. E ultima oară când văd Kulumani. Va fi ultima oară când o aud pe femeia asta. Cu respectul lucrurilor de pe urmă, Hanifa Assulua şopteşte:

— *Eu sunt leoaica rămasă. E un secret pe care-l ştii numai dumneata, Arcanjo Baleiro.*

— *De ce-mi spuneţi astea, dona Hanifa?*

Asta e confesiunea mea. Asta e sfoara timpului pe care o las în mâinile dumitale